

Riksdagens protokoll

1986/87:22

10 november 1986

Protokoll
1986/87:22

Debatter m. m.

Måndagen den 10 november

Kompletteringsval till utskott	3
Meddelande om svar på interpellation 1986/87:50	4
Meddelande om svar på interpellation 1986/87:38	4
Svar på interpellationer	
1986/87:37 av Lars-Ove Hagberg (vpk) om förkortning av arbetstiden	4
1986/87:63 av Bengt Wittbom (m) om regionalpolitiken	9
1986/87:5 av Christer Eirefelt (fp) om åtgärder för att stimule- ra investeringar i mindre och medelstora företag	17
1986/87:28 av Anne Wibble (fp) om åtgärder för att främja nyföretagande	17
1986/87:18 av Ulla Orring (fp) om gruvnäringen i Västerbot- tens län	30
1986/87:23 av Börje Hörnlund (c) om regionalpolitiken	36
1986/87:32 av Sigge Godin (fp) om regionalpolitiken	36
1986/87:35 av Lars-Ove Hagberg (vpk) om verksamheten vid Boliden Mineral AB	46
1986/87:36 av Lars-Ove Hagberg (vpk) om regeringens strate- gi för stålindustrin	52
1986/87:59 av Paul Lestander (vpk) om gruvindustrin i Norr- botten och Västerbotten	57
1986/87:42 av Bengt Westerberg (fp) om ett internationellt samarbete om flyktingar	61
1986/87:43 av Maria Leissner (fp) om rättssäkerheten för flyktingar	61
1986/87:44 av Per Arne Aglert (fp) om flyktingpolitiken	61
1986/87:57 av Alexander Chrisopoulos (vpk) om flyktingpoli- tiken	61
Meddelande om interpellationer	
1986/87:73 av Erik Holmkvist (m) om vissa norrländska slakte- riers och styckningsföretags situation med anledning av kärnkraftsolyckan i Tjernobyl	80

Prot.	1986/87:74 av Börje Hörnlund (c) om rekryteringen av kvalificerade tekniker till näringslivet utanför Stockholmsområdet	81
1986/87:22	Meddelande om frågor	
	1986/87:132 av Birgitta Hambraeus (c) om svenskundervisningen för flyktingar	82
	1986/87:133 av Sten Andersson i Malmö (m) om reglerna för Trisslotteriet	82

Avgjort ärende

Måndagen den 10 november

Val av en suppleant i socialutskottet	3
---------------------------------------	---

1986/87:22

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

Måndagen den 10 november

Kl. 12.00

*Kompletteringsval till
utskott*

1 § Kompletteringsval till utskott

Anf. 1 TALMANNEN:

Folkpartiets partigrupp har som suppleant i socialutskottet under Per Arne Aglerts ledighet anmält hans ersättare Inga Sandberg.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i socialutskottet

Inga Sandberg (fp)

2 § Talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för Åsa Strömbäck-Norrman, som var sjukskriven ytterligare under tiden den 16 november–den 31 december.

Erforderlig ledighet beviljades.

Talmannen anmälde att *Claes Rensfeldt* (s) även under denna tid skulle tjänstgöra som ersättare för Åsa Strömbäck-Norrman.

3 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Jag anhåller om ledighet under tiden den 13 november–den 12 december 1986 för tjänstgöring i FN.

Stockholm den 6 november 1986

Birgit Friggebo

Kammaren biföll denna anhållan.

Talmannen anmälde att *Kersti Gylling* (fp) skulle tjänstgöra som ersättare för Birgit Friggebo.

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

Meddelande om interpellationssvar

Om förkortning av arbetstiden

4 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Härmed hemställer jag att bli entledigad från uppdraget som suppleant i EFTA-delegationen.

Stockholm den 10 november 1986

Lennart Blom

Denna framställning bifölls av kammaren.

5 § Meddelande om svar på interpellation 1986/87:50

Anf. 2 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Bo Lundgren har den 21 oktober 1986 framställt en interpellation om småhusägares rätt till underskottsavdrag. Interpellanten är förhindrad att motta svaret i dag. Jag avser därför att besvara interpellationen den 25 november 1986.

6 § Meddelande om svar på interpellation 1986/87:38

Anf. 3 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill anmäla att jag på grund av utlandsresa inte kommer att besvara Viola Claessons interpellation 38 om bestrålning av livsmedel inom den angivna tiden av fyra veckor. Jag har för avsikt att besvara den måndagen den 24 november kl. 12.00.

7 § Svar på interpellation 1986/87:37 om förkortning av arbetstiden

Anf. 4 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg har frågat mig om DELFA uppfyllt de av regeringen uppställda målen, eftersom DELFA nu läggs ned. Vidare har Lars-Ove Hagberg frågat mig om vilka hinder som föreligger för att regeringen seriöst utreder möjligheterna till en förkortning av arbetstiden till sex timmar per dag i t. ex. DELFA:s regi.

Som svar på den första frågan vill jag framhålla att DELFA, dvs. delegationen för arbetstidsfrågor, alltsedan tillkomsten 1974 haft som sin främsta uppgift att stimulera debatten i arbetstidsfrågan. Under de första åren inriktades arbetet på effekter av en generell arbetstidsförkortning. DELFA lämnade två betänkanden under 1970-talet som kartlade och belyste olika konsekvenser av en kortare veckoarbetstid. Efter 1983, då DELFA fick nya direktiv, har också andra aspekter på arbetstidsfrågan behandlats. De 16 rapporter som DELFA publicerat under senare år har avsett t. ex. övertidsarbete, önskemål om arbetstid, internationella översikter och frågor med anknytning till arbetstid och jämställdhet etc. DELFA har däremot inte haft i uppdrag att lämna förslag om framtida arbetstidsförkortningar.

För att få till stånd en debatt har DELFA avsiktligt valt att i några fall belysa ett problem från olika sidor. Strävan har då också varit att nå balans bl. a. vad gäller omfattning av material som är färgat av den ena eller andra sidans ståndpunkter.

Lars-Ove Hagberg påstår att DELFA:s fakta till största delen är SAF-inspirerade fakta. Detta är givetvis helt fel. En rekommendation till Lars-Ove Hagberg är därför att läsa igenom samtliga rapporter litet grundligare än vad han hittills tycks ha gjort. Jag lovar att Lars-Ove Hagberg efteråt kommer att få klart för sig att DELFA varken uttalat sig för konjunkturanpassad arbetstid eller påstått att en daglig arbetstidsförkortning skulle vara omöjlig.

Vidare kommer Lars-Ove Hagberg att kunna konstatera att frågan om flexibla arbetstider och den varierande innebörd som läggs i detta begrepp har belysts både från arbetsgivar- och arbetstagarhåll i DELFA-rapporterna.

DELFA:s rapporter har utnyttjats i många och skilda sammanhang inte bara i Sverige. De har blivit mycket uppskattade, bl. a. för den lättillgängliga form de fått.

Jag anser att DELFA numera kan anses ha fullgjort sin uppgift att stimulera debatten i arbetstidsfrågan. Flertalet ledamöter och sakkunniga i DELFA delar min uppfattning i denna fråga, liksom uppfattningen att arbetet med arbetstidsfrågor härnäst bör ske med en starkare målinriktning.

Formerna och inriktningen vad gäller arbetstidsfrågans framtida handläggning diskuteras för närvarande i regeringen.

Jag vill passa på att erinra om att sextimmarsdagen står fast som ett långsiktigt mål oavsett om DELFA arbetar vidare eller inte. Något hinder för att utreda sextimmarsdagen finns inte. Däremot saknas de ekonomiska förutsättningarna för att genomföra en så omfattande arbetstidsreform. Vi måste vara realistiska och inse att det kommer att ta lång tid att förverkliga sextimmarsdagen och att det finns andra angelägna åtgärder som konkurrerar om samma reformutrymme. Jag tror inte heller att målet kan nås snabbare om vi undviker att föra en allsidig debatt.

Anf. 5 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på mina frågor.

Övertidsuttaget är ju i dag ganska stort. Det är ett resultat av det läge vi har på arbetsmarknaden. Vi har också mer flexibla arbetstidsformer, och därmed har medelarbetstiden ökat de senaste åren.

SAF har nu fått sin vilja igenom när det gäller att skapa ett arbetsliv som är mer flexibelt och konjunkturanpassat. Men detta sker på bekostnad av de sociala villkoren och jämställdheten. I detta klimat förs nu andra former än sextimmarsdagen fram i arbetstidsdebatten, t. ex. sabbatsår och arbetstidsbank.

Eftersom min fråga är ställd med tanke på att DELFA skall läggas ned kan man inte undgå att reflektera över att f. d. statssekreteraren i arbetsmarknadsdepartementet och numera ordföranden i DELFA Berit Rollén i ett inlägg i Aftonbladet har sagt att förslaget om sextimmarsdag bör läggas på hyllan. Det måste ju finnas något samband. Läger man förslaget om

sextimmarsdag på hyllan minskar möjligheterna till jämlikhet mellan man och kvinna på arbetsmarknaden. En av förutsättningarna för detta är kortare arbetsdag. Vidare finns krav på solidaritet med våra barn och gamla, ett fungerande socialt nätverk och kravet på att vi skall organisera oss och vara med i organisationslivet. Dessutom finns kravet på en rättvis fördelningspolitik. Alla dessa saker har att göra med sex timmars arbetsdag. Har man andra lösningar kommer många av dessa krav aldrig att kunna tillgodoses.

Nu vill regeringen att DELFA skall läggas ned. DELFA har gjort sitt, säger man. Det är förvisso sant, eftersom man om man analyserar vad som har hänt finner att verksamheten direkt eller indirekt hjälpt till att lägga sextimmarskravet på hyllan.

Det var i början av 80-talet som debatten i framför allt Västeuropa trängde in även i Sverige på ett bredare sätt, så att det inte bara var kvinnoorganisationer och andra organisationer som drev frågan inom fackföreningsrörelsen. Debattörer i arbetarrörelsens djupa led började att visa intresse för sextimmarskravet.

Den öppna debatten tystnade emellertid när DELFA gjordes till ett debattforum där diskussionerna skulle föras. När man går igenom rapporterna – jag har läst dem mycket noggrant – visar det sig att det i huvudsak rör sig om SAF-inspirerade fakta. Flexibilitet och konjunkturanpassad arbetstid är vad man funderar över. Det handlar om den makt på arbetsplatserna som SAF, företagen och kapitalet har.

Samtidigt som DELFA arbetat har arbetsmarknadsministern i sina propositioner sagt att det är bra med flexibilitet. År 1985 sade arbetsmarknadsministern att vi skall vara öppna för en diskussion om nyskapande lösningar. Detta med flexibilitet var i högsta grad något som kunde vara bra för individen och produktionen. Under denna tid genomförde också SAF en mängd nya arbetstidsreformer med, kan man säga, arbetsmarknadsdepartementets godkännande.

Nu är vi i det läget att vi har mycket flexibla arbetstider. Sextimmarskravet står kanske inte så högt i kurs längre i den allmänna debatten. Men det innebär inte att kravet är borta ur bilden.

Jag har ställt två frågor och undrar: Hur vill regeringen ha det med framtidsinriktningen beträffande arbetstidsfrågan? Arbetsmarknadsministern säger i svaret att vi skall ha den balans i DELFA:s arbete som det innebär att belysa ett problem från olika sidor. Men det gäller bara att fundera över hur denna balans skall kunna åstadkommas, när den som i stort sett bestämmer över formerna för arbetslivet och som har maktpositionen i dag genomdriver en av möjligheterna, nämligen flexibilitet och konjunkturanpassning. Därför framstår det som om resultatet blivit att DELFA har rapporterat medan företagen förverkligat något annat.

Jag kan inte komma fram till något annat än att DELFA har spelat en mycket avgörande roll i debatten när det gällt att få en sextimmarsdag. Debatten har skett inom dessa ramår.

Arbetsmarknadsministern anser att DELFA har gjort sitt. Jag får tacka för det, för arbetsmarknadsministern är tydligen överens med majoriteten i DELFA om att vi skall ha flexibla arbetstider.

Min andra fråga gällde om regeringen räknar med att kunna lägga fram

något förslag om sextimmarsdag. Det ser inte ut som om regeringen vill göra det. Vad jag kan läsa in i svaret är att vi skall vara realistiska och att det måste finnas ett reformutrymme, som enligt regeringen inte finns någonstans – det är mycket långt borta. Då kan man undra: Kommer regeringen över huvud taget att ta tag i och planera för sextimmarsdagen? En sådan ändring kan ju inte ske från en dag till en annan.

När tänker regeringen ta de första stegen för att verkligen se till att vi kommer fram till sextimmarsdagen? Den är väl inget som vi får först om 20 år? Det pågår väl en process även inom regeringen?

Anf. 6 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag förstår egentligen inte vart Lars-Ove Hagberg vill komma med sin argumentation, som jag inte tycker riktigt håller ihop.

Beträffande DELFA vill jag säga att DELFA tillsattes 1974 – för övrigt av Ingemund Bengtsson – delvis för att vara en paraplyorganisation över andra arbetstidsutredningar som vi hade då samt för att stimulera debatten och analysera vissa frågeställningar.

Under de sex borgerliga åren blev DELFA tyvärr alltmer inaktiv. När vi kom tillbaka till regeringsställning 1982 tyckte jag att DELFA borde få nytt liv. DELFA fick nya direktiv, omorganiserades delvis och fick de ekonomiska möjligheterna att i verklig mening stimulera debatten. DELFA har dragit i gång seminarier och konferenser, stimulerat fram försöksverksamhet med olika arbetstider och lagt fram ett mycket stort antal rapporter. Rapporterna har gällt utvecklingen här i Sverige, men man har också försökt följa den utveckling som pågår i andra länder. Vi har haft ganska mycket av bevakningsarbete för att hålla oss underrättade om vad som har hänt i fråga om arbetstidsförkortningar i Frankrike och Västtyskland, och vi har följt debatten i de andra europeiska länderna för att lära både av sådant som har varit bra och av misstagen.

DELFA har inte haft någon sådan slagsida som Lars-Ove Hagberg talar om. I DELFA:s regi har det exempelvis gjorts en del utredningar kring de frågor som rör flexibiliteten, och DELFA har då försökt belysa dessa frågor sedda både ur arbetsgivarnas och ur arbetstagarnas synvinkel.

Jag har ganska många gånger hållit tal om detta med flexibilitet, framför allt när jag i europeiska sammanhang har framträtt utomlands. I de talen har jag varit mycket kritisk mot det flexibilitetsresonemang som förs ut i Europa, där arbetsgivareföreningar och regeringar gemensamt vill pressa på arbetstagarna en flexibilitet i arbetslivet som enbart grundar sig på arbetsgivarnas villkor. Jag har otaliga gånger framhållit att vi i Sverige inte vill vara med om den typen av flexibelt arbetsliv.

Vi vill däremot ha en flexibilitet som möjliggör för mammor och pappor att med ekonomisk ersättning från samhället vara hemma när barnen är små.

Vi vill vidare ha den flexibilitet som innebär att också en vuxen person kan få möjlighet att studera – att för en kortare tid lämna sitt arbete och sätta sig på skolbänken. Det är en flexibilitet som inte finns på så många ställen i världen.

Vi vill också ha en flexibilitet som innebär att man när man själv känner att man inte riktigt orkar med – antingen beroende på att man är äldre eller

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om förkortning av arbets-
tiden*

beroende på att man har barn och kanske dessutom har långa resvägar – skall kunna minska sin arbetstid.

Flexibilitet i arbetslivet är ett svårt kapitel. På många håll ute i Europa driver man dessa frågor på ett sätt som allvarligt skulle skada arbetstagarnas sak. I Sverige har vi, bl. a. med DELFA:s hjälp, velat driva debatten i en annan riktning.

Låt mig sedan återkomma till frågan om sex timmars arbetsdag. Kravet på sex timmars arbetsdag lanserades först av det socialdemokratiska kvinnoförbundet. Förbundet utgav en skrift som kallades Kvarteret framtiden och som angav en väg till ett bättre samhälle. Där beskrevs hur man bl. a. med hjälp av en förkortad arbetstid skulle kunna få ett samhälle med betydligt mer av jämställdhet och jämlikhet, ett samhälle där både mammor och pappor har möjlighet att samtidigt som de är förvärvsarbetande och satsar mycket av sin tillvaro i arbetslivet orkar med att vara bra föräldrar och att, om de vill, delta i samhällsliv, hobbyverksamhet och annat. Sextimmarsdagen var ett medel för att uppnå detta bättre samhälle. Men samtidigt stod det klart att man inte bara genom en förkortning av arbetstiden kan uppnå en förbättrad tillvaro. Det behövs mycket fler åtgärder och många andra förändringar i samhället. Och förändringarna i våra attityder och i vårt sätt att leva måste ske samtidigt.

Jag och många andra hade i början av 70-talet den uppfattningen att en förkortning av arbetstiden i riktning mot sextimmarsdagen måste ske lika för alla för att inte skada kvinnorna på arbetsmarknaden och deras jämställdhetssträvanden. Många av oss – dit hör jag själv men kanske inte alla – har ändrat uppfattning på den punkten. Om detta förs nu, inom socialdemokratien liksom på många andra håll i samhället, en debatt. Min uppfattning är att vi, eftersom vi för närvarande har en situation där vi vet att vi inte klarar att snabbt genomföra en arbetstidsförkortning till sex timmar för alla, måste fundera över vilka grupper i samhället som är mer beroende och behövande när det gäller en arbetstidsförkortning än andra. Jag tillhör dem som tror att vi måste göra en prioritering. Vissa grupper måste gå före andra. Till de grupperna hör enligt min mening småbarnsföräldrar och de som arbetar på oregelbundna arbetstider av olika slag – inte bara de som kallas skiftarbetare, det finns väldigt många andra grupper som också har svåra arbetstider.

Vi som är politiker måste resonera om detta tillsammans med de fackliga organisationerna för att hitta den framtida vägen. Jag tror att det är dags för oss att göra det i andra former än de som DELFA representerar.

Anf. 7 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Utgångspunkten är egentligen den princip som bl. a. Maj-Lis Löw har framfört, nämligen att skiljelinjen går mellan dem som vill ha individuella lösningar, vilka gynnar de starka, och dem som värnar om de svaga och därför vill ha generella lösningar på problemet. Arbetsmarknadsministerns svar andas litet av låt mig kalla det blindhet inför de nuvarande förhållandena på den svenska arbetsmarknaden. Just nu är det full fart framåt för de flexibla arbetssystem som funnits i SAF-katalogerna sedan årtionden tillbaka. Dessa system har ju vunnit insteg. Arbetstidslagen har öppnat sig i det oändliga, och fackföreningarna har tvingats acceptera sämre

arbetstidsformer för att köpa sig högre reallöner. Denna öppning har faktiskt riksdagen och den nuvarande regeringen medverkat till. Det är dagens sanning på arbetsmarknaden.

Hur är det då med DELFA? Samtidigt som man diskuterade i DELFA och lade fram vad man kallar balanserade rapporter var man i full färd med att införa flexibla arbetstider på arbetsmarknaden. Då är det ju inte fråga om någon balanserad debatt eller framtoning. Man har inte ens lagt fram något förslag om hur sextimmarsdagen skall förverkligas enligt olika alternativ. Man har inte ens så att säga tagit sig råd att lägga fram förslag till alternativa lösningar, vilket regeringen brukar göra i andra sammanhang, t. ex. i fråga om avvecklingsalternativ o. d. Inte ens något sådant finns redovisat här.

Nu säger Anna-Greta Leijon att hon inte är för de flexibla arbetstider som SAF vill ha och som man pläderar för ute i Europa. Det är bra, men jag måste ställa frågan: Hur tänker regeringen, om man menar allvar, stoppa de strävanden i den riktningen som finns i Sverige i dag? Det är den helt avgörande frågan framöver, om man skall komma någonstans.

Anna-Greta Leijon spelar ut olika åtgärder mot varandra. Hon försöker säga att jämlikheten skall vi fixa med andra saker. Men jämlikheten kan inte förverkligas med andra åtgärder. Kvinnorna är så angelägna om en generell arbetstidsförkortning just därför att de är de svaga i samhället. Jag vill med bestämdhet hävda att just en arbetstidsförkortning av generell karaktär är en förutsättning för att vi skall kunna gå vidare mot ett jämlikare samhälle för kvinnorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1986/87:63 om regionalpolitiken

Anf. 8 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Bengt Wittbom har i en interpellation frågat mig:

1. Vilka nya politikområden ingår i regeringens nya breddade regionalpolitik?

2. Avser regeringen att inom ramen för statsbidragssystemen till kommunerna vidta åtgärder som underlättar för kommunerna att själva bestämma hur den offentliga servicen skall organiseras?

3. Vilken roll avser regeringen tillåta en växande privat servicesektor att spela i ansträngningarna att förbättra den regionala balansen?

4. Avser regeringen att långsiktigt låta skatteuttaget bli en del av den förnyade regionalpolitiska strategin?

En kraftig förstärkning av de regionalpolitiska insatserna har skett under de senaste åren. Anslagen till regionalpolitiken har fördubblats sedan budgetåret 1982/83. Trots denna kraftiga ökning finns det ändå tendenser till att de regionala obalanserna ökar. För att motverka denna utveckling prövas och övervägs inom regeringskansliet hur de regionalpolitiska insatserna skall kunna förbättras och förstärkas. Det är därvid bl. a. nödvändigt att i ökad grad väga in regionalpolitiska hänsyn inom olika politikområden.

Beträffande den första frågan, som Bengt Wittbom ställer, vill jag med några exempel framhålla den betydelse som utbildnings-, forsknings- och utvecklingsinsatser har för den regionala utvecklingen.

Kompetensstrukturen är i dag starkt koncentrerad till ett fåtal universitets- och högskoleorter. Enligt i stort sett samstämmiga bedömningar kommer kunskap och kompetens att bli en allt viktigare utvecklings- och lokaliseringsfaktor. Omfattande regionalpolitiska insatser har därför gjorts för att bygga upp, höja och sprida kunskap i regionalpolitiskt prioriterade regioner. Inom regeringskansliet övervägs nu hur man skall kunna gå vidare på denna väg.

Det andra politikområde som jag vill omnämna är kommunikationerna. Här genomför nu på regeringens uppdrag trafikverken en långsiktig investeringsplanering. I detta uppdrag skall trafikverken – inom ramen för deras företagsekonomiska ansvar – bl. a. redovisa hur verksamheten överensstämmer med målen för regionalpolitiken och målen för decentralisering av statlig verksamhet. Innan detta arbete slutförts är jag emellertid inte beredd att ange på vilket sätt t. ex. trafikinvesteringarna i framtiden bör utformas för att också gagna den regionala utvecklingen.

Slutligen vill jag peka på det arbete som bedrivs inom den av regeringen tillsatta statssekreterargruppen. Där prövas utifrån regionalpolitiska utgångspunkter ett stort antal frågor som berör ett stort antal politikområden.

Beträffande den andra frågan i interpellationen kan jag informera om att frågan om ett förändrat skatteutjämningssystem för närvarande bereds inom regeringskansliet. Avsikten är att ett förslag skall redovisas för riksdagen i budgetpropositionen. Jag är därför inte nu beredd att diskutera denna fråga. Jag vill därutöver hänvisa till det frikommunförsök som pågår i ett antal kommuner och som bl. a. syftar till att leda fram till arbetsformer som är enklare och bättre anpassade till de kommunala behoven.

Som svar på den tredje frågan kan jag nämna att statens industriverk på regeringens uppdrag utrett de regionala utvecklingsmöjligheterna beträffande tjänstenäringarna. Utredningen, som nyligen överlämnats till regeringen, remissbehandlas för närvarande. I avvaktan på denna remissbehandling och kommande beredningsarbete kan jag inte uttala mig om vilka åtgärder som regeringen kan tänkas vidta beträffande de privata tjänstenäringarna.

När det gäller interpellantens sista fråga vill jag hänvisa till vad jag anför i mitt interpellationssvar till Börje Hörnlund och Sigge Godin i dag. I det svaret nämner jag att den av regeringen tillsatta statssekreterargruppen har en viktig roll i det samordnings- och beredningsarbete som nu pågår för att förstärka regionalpolitiken på olika områden. Vilka frågor som behandlas där kan jag inte nu gå in på.

Anf. 9 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret, även om jag tycker att det har en något märklig form. Jag har en alldeles bestämd känsla av att det svar som statsrådet redovisar i anledning av en enskild riksdagsledamotsinterpellation faktiskt skall vara så fullständigt som möjligt. Och jag må säga att jag tycker att jag befinner mig i en något egendomlig situation – att bli hänvisad till ett svar som kommer att avges senare i dag och som jag inte, om jag inte själv hade tagit reda på de bakomliggande förhållandena, hade haft

tillgång till. Den del av svaret som det gäller kommer dessutom att avhandlas i en debatt som jag ser att jag har mycket svårt att kunna delta i.

Men jag tycker ändå, herr talman, att detta inte är så särskilt överraskande, eftersom det starkt påminner om det sätt på vilket industriministern hanterade ett antal frågor som jag ställde i den allmänpolitiska debatten. Av något skäl såg då industriministern inte anledning att beröra de frågorna förrän i sin sista replik. Det kunde möjligen, herr talman, bero på att industriministern då visste att det inte skulle bli någon vidare diskussion eftersom jag inte hade rätt att yttra mig mer.

Herr talman! I en situation där alla är medvetna om att problemen med den regionala balansen växer, när människor ute i landet är oroliga för detta, när den politiska oppositionen inser hur allvarligt läget håller på att bli, då har vi en regering som i stort sett tiger om viktiga problem som måste diskuteras för att vi skall kunna lägga grunden till en mer effektiv regionalpolitik. Det gäller dessutom en politik för tillväxt i vårt land som gör det möjligt för andra regioner än storstadsregionerna att växa och erbjuda en bra utveckling för de människor som bor där.

Regeringen och industriministern redovisar här att man funderar på en mängd saker i industridepartementet, och det är ju bra. Det märkliga är bara att riksdagen inte får möjlighet att ens fundera över dessa saker förrän den dag då regeringen lägger fram sin proposition. Jag tycker att det är synd, eftersom behovet av förändringar i regionalpolitiken och i den allmänna ekonomiska politiken i syfte att komma till rätta med de växande regionala balansproblemen är så stort. Det borde således faktiskt finnas ett utrymme för en bredare debatt här i riksdagen.

Nu har vi sett, herr talman, det första utslaget av regeringens funderande, nämligen de regleringar som man har åstadkommit när det gäller tillväxten i Stockholmsområdet, i Göteborg och i Malmö. Det är inte fråga om någon skatt som industriministern talade så ofta om i våras. I stället har man, såvitt jag förstår, tvingats ta till gammal krislagstiftning. Man siktar in sig på byggande och bostadsreglering. Man säger att industri- och kontorslokaler under nästa år inte får utgöra mer än 70 % av det som byggs i år. Vad innebär då detta? Jo, det innebär att varje projekt som blir aktuellt i de här områdena måste prövas av byråkratin och av politikerna, innan det får förverkligas. Det innebär alltså en utbyggd reglering.

Vi har många gånger varnat för att socialdemokratisk politik faktiskt nästan alltid får sådana här konsekvenser. De naturliga politiska instrumenten ingår nämligen inte i socialdemokraternas arsenal. Man har inte tillväxtestimulerande åtgärder på sitt politiska program. Nu hävdar man från regeringens sida, och det sade också industriministern i sin sista replik i den allmänpolitiska debatten, att en försämring på ett ställe motsvaras av en förbättring på ett annat ställe. Men så är det inte, industriministern! Dagssituationen är den att det kan bli en tillväxt i storstadsområdena, därför att läget där är tillräckligt hyggligt. Men det sker inte någon tillväxt ute i landet i övrigt, därför att förhållandena där är alldeles för dåliga. Om man åstadkommer en försämring i storstadsområdena, lär det inte bli bättre i andra delar av landet.

Tyvärr är det nog så, Thage Peterson, att de enda som får det bättre är

övriga industriländer, som de facto är inne i en process som innebär att man genom skattesänkningar och avbyråkratisering försöker stimulera tillväxten. För dem som inte kommer att få etablera sig i storstadsområdena blir alternativet säkert inte glesbygden eller övriga delar av landet. Det finns en risk att det i stället blir Västtyskland eller England, eller något annat ställe där man finner den miljö som erfordras för att man skall kunna driva företagsamhet på ett riktigt sätt.

Det verkar som om socialdemokraterna slår till mot tillväxten där denna dyker upp – för mycket tillväxt skapar ju problem som de decentraliserade styrsystem man infört i Sverige inte klarar av. Man subventionerar sedan glatt det som inte har förutsättningar att gå särskilt bra. Men då riskerar vi, Thage Peterson, att hamna i en situation där vi till slut bara har subventionerna kvar och där vi inte har någon tillväxt att betala med.

Herr talman! Jag tycker att det här är en viktig debatt, och jag hoppas att industriministern är beredd att föra den nu och inte sparar den till den interpellationsdebatt som jag inte kan delta i. För övrigt verkar det, herr talman, vara så att industriministern är mest intresserad av att diskutera med Börje Hörnlund vem som har släckt lyset i Sverige. För min del vill jag säga att det verkar som om lyset fortfarande är tänd i hela Sverige. Det är ju inte så bra för industriministern, därför att då ser vi alla hur dålig utvecklingen är i övriga delar av landet. Mot den bakgrunden behöver vi inte, industriministern, fler regleringar och hinder, utan vi behöver bättre tillväxtförutsättningar i hela Sverige.

Anf. 10 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Det verkar som om Bengt Wittbom är ovanligt grälsjuk i dag. Jag har inte hänvisat till något senare svar, utan Bengt Wittbom har fått svar på de frågor som han har ställt i sin interpellation. Sedan får Bengt Wittbom ställa de frågor som han för övrigt vill ställa i den här debatten. Han avgör själv om han vill vara med i debatten senare i dag, eftersom han återoppar andra interpellanter, men jag har inte hänvisat till andra svar.

Bengt Wittbom är också sur för att jag i riksdagens allmänpolitiska debatt kommenterade ett stort antal frågor som han ställde i debatten. Det är riktigt att jag då gav svar på ett antal frågor, och om han inte är nöjd med svaren har han möjlighet att upprepa frågorna i dag.

Jag är naturligtvis tacksam för Bengt Wittboms och moderata samlingspartiets synpunkter på regionalpolitiken – jag har många gånger i kammaren begärt ett mera aktivt deltagande från riksdagspartierna när det gäller regionalpolitiska frågor. Det är också av den anledningen som jag har öppnat det regionalpolitiska rådet för alla riksdagspartier. Också Bengt Wittboms parti, moderata samlingspartiet, är med i det regionalpolitiska rådet, och om Bengt Wittbom har många synpunkter, några bra förslag och tankar om regionalpolitiken är jag mycket tacksam att få reda på dem. Hans inlägg här i dag med anledning av interpellationssvaret gav emellertid inte vid handen att han hade ett enda förslag till förbättring av den regionala balansen, utan i stället blev han våldsamt sur över att regeringen vidtar åtgärder för att stärka de regioner i vårt land som nu halkar efter när det gäller den regionala balansen. Han angrep ett par beslut som regeringen helt nyligen har fattat

just för att minska trycket i storstadsområdena till förmån för andra områden.

Regeringen beslutade nyligen att förlänga frisläppet av företagens allmänna investeringsfonder i de regionalpolitiska stödområdena t. o. m. mars 1988. Detta frisläpp gäller både byggnads- och maskininvesteringar. Härtill kommer att 10 % investeringsavdrag medges för utgifter för byggnadsinvesteringar i stödområdena. Däremot förlängs inte frisläppet i storstadsregionerna efter mars 1987. Detta beslut är en viktig markering från regeringens sida av att företagens investeringar i större utsträckning måste ske i de delar av landet där sysselsättningsproblemen är störst. Bengt Wittbom är både sur och förgrymmad över att regeringen nu stärker regionerna ute i landet, men detta är också ett sätt att använda skattesystemet för att förbättra den regionala balansen.

Det gläder mig självfallet att Bengt Wittbom, som är örebroare, så hårt engagerar sig för Stockholms och Stockholms läns utveckling, men tyvärr präglas hans engagemang av okunnighet – eller om det är likgiltighet – om de effekter som en ohämmad tillväxt får för Stockholmsregionen. En obegränsad inflyttning skulle leda till svåra tillväxt- och överhetttningsproblem.

Jag måste också fråga vart känslan för det egna länet har tagit vägen. Bergslagskommuner som Ljusnarsberg, Hällefors och Lindsberg drabbas av marknadskrafternas förflyttningar och nedläggningar, men det verkar inte bekymra Bengt Wittbom. När regeringen nu ger stöd till utsatta Bergslagskommuner är det, enligt Bengt Wittboms vokabulär, ett uttryck för socialdemokratisk klåfingrighet. Jag vet att människor exempelvis i Bångbro ser det på ett annat sätt.

Regeringen har, efter den allmänpolitiska debatten, fattat sådana beslut som är till gagn för den regionala utvecklingen. Bengt Wittbom kritiserar dem i stället, vilket förvånar mig, med hänsyn till att Örebro län verkligen är ett län som har många regionala problem och där stora satsningar skulle behövas alltför.

Får jag sedan tillägga att ingen regering har gjort så mycket för de regionalpolitiska frågorna som den nu sittande socialdemokratiska regeringen. De regionalpolitiska insatserna har förstärkts kraftigt sedan 1982. Bidragsmedlen har fördubblats. Detta har gett många positiva effekter på regionalpolitikens område. De möts också i dag med en mycket positiv inställning ute i regionerna, där man nu äntligen ser att det går att åstadkomma åtgärder mot den regionala obalansen.

Anf. 11 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Jag har flera gånger frågat industriministern om t. ex. skatternas inverkan på tillväxten. Det har jag gjort med anledning av att industriministern flera gånger har sagt att höjda skatter bromsar tillväxten. Jag har frågat industriministern om det inte, alldeles logiskt, är så att sänkta skatter stimulerar tillväxten. Så är det naturligtvis, och det är självfallet också därför industriministern aldrig har tagit upp den här debatten.

På vilket sätt blir det bättre i Örebro län om det blir sämre i Stockholm, industriministern? Det är min fråga. På vilket sätt blir det bättre i

Bergslagskommunerna i Örebro län om det blir sämre i Stockholm, Göteborg och Malmö?

Jag tycker att industriministern skall ringa ett telefonsamtal till koncernchefen för Bofors och tala litet med honom. Bofors är ett viktigt företag för oss i Örebro län och i Bergslagen. Arbetsmarknadsutskottet träffade koncernchefen när utskottet var på besök där. Han begärde inte ökade svårigheter att etablera sig i Stockholm. Han begärde bättre förutsättningar i den region där företaget finns. Han hade inte alls samma inställning som industriministern, att det skulle bli bättre förutsättningar i hans region om det blir sämre i Stockholm.

Hur går det logiskt ihop, industriministern, att Sveriges regering genom sin finansminister uppmanar resten av Europas länder att driva en mer expansiv politik, en tillväxtpolitik? Det behöver Sverige, vi behöver det som motor. Men hur går det ihop med att man samtidigt är beredd att trycka tillbaka tillväxtmotorerna i det egna landet? Industriministern skulle ge regeringens politik trovärdighet om han t. ex. sade – inte för att jag instämmer i det – att nu skall vi bromsa i Stockholm, Göteborg och Malmö och stimulera i resten av landet. Då vore det logik i det hela. Men nu finns det ingen logik.

Min fråga till Thage Peterson är: På vilket sätt blir det bättre i Örebro län om det blir sämre i Stockholm, Göteborg och Malmö? Ett svar på den frågan tror jag skulle vara klargörande och stärka industriministerns och regeringens positioner i den här debatten.

Den reglering som nu kommer att drabba tillväxtområdena i Sverige är en gammal krisreglering. Det är vad regeringen har tvingats att ta tag i, eftersom man inte har kunnat skapa några nya tankar på det här området. Jag ser framför mig byråkratin sitta och välja mellan objekt i storstadsområdena. Jag ser framför mig vilka bekymmer det kommer att skapa. Jag ser framför mig en industriminister som kommer att få ännu större problem än han har i dag.

Anf. 12 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag skall ta som ett exempel Bergslagens tekniska högskola, som nu håller på att byggas upp. När nya tekniska utbildningar flyttas utanför de nuvarande tillväxtregionerna stiger Bengt Wittbom upp i riksdagen och varnar för att resurserna smetas ut i ett jämntjockt lager över hela landet. I stället skall man låta dessa resurser vara kvar i tillväxtregionerna, för då skapas totalt den bästa tillväxten, enligt Bengt Wittboms filosofi. Men vad är det som åsyftas? Om detta är Bengt Wittboms inställning borde han gå upp här och säga att han är motståndare till projektet. Bergslagens tekniska högskola, eller vad är det fråga om? Bengt Wittbom menar tydligen att Bergslagen skall få förblöda utan att motåtgärder skall sättas in. Det är svårt att få någon annan uppfattning när man hör hans klagosång över regeringens insatser för att minska de regionala obalanser som vårt land dras med.

Jag kan försäkra Bengt Wittbom att en socialdemokratisk regering aldrig, hur påhejad den än blir av riksdagsmän från Örebro, kommer att låta marknadskrafterna skjuta mot Bergslagen. Jag ämnar stå upp i denna kammare till försvar för Örebro län, för människorna i Ljusnarsberg, Hällefors, Lindesberg, Degerfors och Karlskoga, för att ta några exempel från Örebro län. Jag kommer att hävda att deras hemlän skall få utvecklas.

Örebro kan mycket väl utvecklas till ett alternativ till de nuvarande tillväxtcentra. Men om vi skall komma dithän måste vi arbeta på att stärka Örebros konkurrenskraft och attraktionskraft.

Nu säger Bengt Wittbom, att om industriministern går omkring och tror att höjda skatter minskar tillväxten, är det väl logiskt att sänkta skatter stimulerar den. Så tar han som exempel koncernchefen för Bofors, som minsann inte har så dåliga vinster att investera runt om i Bergslagen, om han så skulle önska. Det beror naturligtvis på hur och när skatteuttaget förändras. Det hela är inte så entydigt att man som Bengt Wittbom kan vara så tvärsäker på att företagens höga vinster och låga skatter skulle stimulera tillväxt och förnyelse och medföra synnerligen många investeringar. Jag menar att de svenska företagen inte dignar under betungande skatter. Vi har i dag en vinstnivå i de svenska företagen som möjliggör för företagen att öka sina investeringar, också i Bergslagen. Internationella jämförelser visar också att de svenska storföretagen betalar jämförelsevis låga skatter. Det finns undersökningar som pekar på att storföretagens skattebelastning under de senaste tre åren har hållit sig vid ca 15 % av resultatet. Skattebelastningen i vårt land har alltså inte inneburit att företagen inte skulle ha kunnat göra kraftiga investeringar i stödområdet.

Jag vill inte förneka att skatteförändringar i vissa situationer kan ha en tillväxtbefrämjande roll. Naturligtvis är det så. En skattesänkning kan öka tillväxten, om en rad olika samspelande faktorer är gynnsamma, det förnekar jag inte.

Men jag kan också påminna om att där vi har gjort försök – i Norrbotten och Svappavaara – med speciellt låga skatter är vi inte helt på det klara med att man bör gå vidare på den vägen. Hittills har inte detta försök gett entydiga besked om huruvida metoden skulle vara framgångsrik i fler kommuner eller områden i stödområdet. Bengt Wittbom hävdar här generellt, att om bara företagen skulle få lägre skatter, skulle de regionala problemen försvinna eller minska, men det har han inget stöd för, i varje fall inte att döma av de försök som har gjorts i Svappavaara och i Norrbotten i övrigt.

Herr talman! Regeringen lade nyligen fram regeringsförklaringen i riksdagen. Där markerades klart att strävan efter regional balans och rättvisa i ökad utsträckning skall styra politiken inom alla samhällssektorer. Ingen annan regeringsförklaring har så starkt som denna skjutit fram regionalpolitiken. Det är klart att det tar tid, innan man uppnår effekt med alla åtgärder, men det är ändå viktigt att ange färdriktningen och målet. Det är mycket viktigt att flytta fram de regionalpolitiska positionerna, och det anser jag att den nuvarande regeringen har gjort på avgörande och viktiga områden. Den som förnekar det vill inte ha en seriös debatt.

Anf. 13 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Vilken tur, industriministern, att ingen av oss två förnekar att en effektiv regionalpolitik har betydelse! Men det är inte det vi diskuterar nu. Vad vi diskuterar är: Vilka politikområden utanför den traditionella regionalpolitiken kan användas på ett bättre sätt så att vi i framtiden får en bättre regional balans i Sverige och vilka metoder skall vi då använda? Det är i alla fall detta jag försöker debattera.

Jag tycker att Thage Peterson när han vid något tillfälle är i Bångbro skall hälsa på hos kommunalrådet Lars Strandberg, partikamrat till industriministern, och fråga om han tror att det blir bättre i Ljusnarsberg när det blir sämre i Stockholm, Göteborg och Malmö. Sedan är det inte så långt till Hällefors, där vi också har ett klokt socialdemokratiskt kommunalråd, som säger: Vi behöver hjälp i Hällefors. Vi behöver en hel del riktad regionalpolitik, men vad vi allra helst skulle vilja ha är sänkt arbetsgivaravgift. När han säger det brukar han bli litet förlägen och tillägga: Ja, det låter ju nästan moderat, men vi tror faktiskt att det skulle gagna vår kommun.

Jag tycker att det är bra att socialdemokraterna har börjat försöka använda skatteinstrumentet i regionalpolitiken. Jag hoppas att ni snabbt vinner erfarenhet av att det är bra. Vill ni stärka er i den uppfattningen kan ni titta ut över Europa och OECD-länderna – där sänker man skatterna och tar bort regleringar. Och varför gör man det? Jo, för att man måste stimulera tillväxten. En industriminister i en regering som leder ett land som ligger nästan sist i tillväxtligan bland OECD-länderna borde verkligen vara intresserad av att använda alla tänkbara medel för att pressa upp tillväxten. Varje procent i tillväxt betyder ju faktiskt enligt finansdepartementets egna experter 20 000 nya riktiga jobb. Förbättrar vi förutsättningarna för de jobben att uppstå i övriga delar av landet lär det bli bättre där.

Jag vill återigen ställa den fråga som jag riktade till Thage Peterson i mitt förra inlägg: På vilket sätt blir det bättre i övriga landet för att det blir sämre i Stockholm, Göteborg och Malmö? Industriministern måste svara på den frågan för att över huvud taget stå på stabil grund i den här debatten. Det går inte att ta svängen till Örebro eller svängen in i statistiken över hur de regionalpolitiska anslagen har utvecklats. Til syvende og sidst måste industriministern ge ett svar på frågan: På vilket sätt blir det bättre i övriga landet för att det blir sämre i Stockholm, Göteborg och Malmö?

Anf. 14 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Vem har sagt att det skall bli sämre i Stockholm, Göteborg och Malmö? Det är Bengt Wittboms eget påhitt. Ingen har sagt det. Vad vi från Stockholms sida hela tiden har diskuterat har varit att länka ut tillväxten, expansionen, till stödområdena. Jag ser att Bengt Wittbom och Börje Hörnlund överlägger – det tycker jag är bra; någon borgerlig samsyn i regionalpolitiken har vi aldrig mött i kammaren. Jag skulle med intresse se en debatt mellan Börje Hörnlund och Bengt Wittbom i regionalpolitiken.

Det är här fråga om en helt annan sak, nämligen att tillväxten i Stockholms län inte blir så stor att den medför en svår utveckling såväl för företagande och företag som för de människor som bor i denna region. Naturligtvis är det ett berättigat krav att ungdomarna i Stockholms län skall kunna få en bostad utan att behöva ha tillgång till hundratusentals kronor. Det är också ett berättigat krav att människorna i länet har en fungerande kollektivtrafik som inte bägnar under alltför hög belastning. Man vill inte att parker och andra grönområden skall användas till bostadshus eller kontorshus. Man vill heller inte att vägtrafiken och därmed luftföroreningarna skall öka. Det är alltså berättigade krav som människorna och organisationerna i tätortsområdena ställer i fråga om framtiden och utvecklingen i deras egna regioner.

Det är ingalunda frågan om att det skall bli sämre i storstadsområdena – det skall bli bättre. Men detta har inte Bengt Wittbom haft förståelse för i någon debatt som jag har fört med honom i riksdagen: att en obegränsad inflyttning till Stockholms län leder till svåra tillväxt- och överhettningsproblem, att den leder till bostadsbrist, miljöproblem och vantrivsel, sociala spänningar och konflikter. Så har det blivit i ett stort antal storstadsområden världen över där man inte förmått styra utvecklingen eller inte velat ta tag i den.

Men jag kanske kan klara ut en fråga i den här debatten med Bengt Wittbom. Det handlar inte om att försämra villkoren för människorna i storstadsområdena. Det är tvärtom fråga om att förbättra deras levnads- och utvecklingsvillkor samtidigt som man stärker regionernas utvecklingsmöjligheter. Det är de två vägar som man kan gå, bara man tar tag i dessa frågor.

Talmannen anmälde att Bengt Wittbom anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellationerna 1986/87:5 och 28 om åtgärder för att främja nyföretagande, m. m.

Anf. 15 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Christer Eirefelt har i en interpellation frågat mig vilka åtgärder regeringen kommer att föreslå för att förbättra förutsättningarna för mindre och medelstora företag och därmed stimulera och underlätta investeringar.

Anne Wibble har i en interpellation till statsministern frågat vilka hinder för nyföretagandet som regeringen avser att ta bort. Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

Det finns nästan en halv miljon företag i Sverige, varav mer än 99 % är små eller medelstora, dvs. har färre än 200 anställda. Dessa företag har sammanlagt över 1 miljon anställda. Redan det visar att småföretagen har stor betydelse för näringsliv och samhälle.

Småföretagen är viktiga för den tekniska och kommersiella förnyelsen. Det finns en stor idérikedom och förmåga till förnyelse i de mindre företagen. Det gäller såväl nya produkter och systemlösningar som nya former för handel och distribution.

Småföretagen är av fundamental betydelse för marknadsekonomi. Mellan småföretag råder konkurrens. Småföretagen kan startas, växa, krympa och läggas ner i takt med marknadsutvecklingen. De kan flexibelt anpassa sig till nya situationer och ställa om produktionsapparaten.

Småföretagen bidrar i stor utsträckning till vår produktion och export, inte minst som underleverantörer till större företag. Våra storföretags framgångar bygger i hög grad på tillgången till effektiva underleverantörer med hög teknisk kompetens. Genom att småföretagen är spridda till olika delar av

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om åtgärder för att
främja nyföretagande,
m. m.*

landet, bidrar de också till en god regional balans. Orter med många småföretag står bra rustade inför strukturr kriser i stora företag och branscher.

Samtidigt möter småföretagen vissa utvecklingshinder i form av brist på eget kapital och riskfyllda lån, speciella behov av utbildning, otillräcklig information och service m. m. Det är väsentligt att försöka undanröja dessa hinder och att på olika sätt stimulera företagens produktion, export, förnyelse och konkurrenskraft.

Det kan åstadkommas genom dels en effektiv och framåtsyftande allmän ekonomisk politik, dels riktade industripolitiska insatser. Regeringen har sedan år 1982 fört en konsekvent ekonomisk politik som har lett till bl. a. att löne- och prisutvecklingen har stabiliserats och att företagens konkurrenskraft har ökats.

Industripolitiken syftar till tillväxt och förnyelse. Nyföretagande uppmunt-ras och stimuleras. Småföretagens utveckling underlättas genom bl. a. insatser för att förbättra rådgivning, utbildning och tillgång på riskkapital. På så sätt minskar de särskilda svårigheter som just småföretagen drabbas av.

Ett av de viktigaste instrumenten i småföretagspolitiken är de regionala utvecklingsfonderna. Regeringen har strävat efter att successivt bygga ut den organisationen och höja kompetensen och effektiviteten. Anslagen för småföretagsutveckling – som går främst till utvecklingsfonderna – har höjts från ca 100 milj. kr. till ca 150 milj. kr. per år sedan regeringsskiftet år 1982. Genom utvecklingsfondernas verksamhet ges dagligen information och rådgivning till bl. a. nyföretagare. Utvecklingsfondernas starta-eget-kurser har haft stor betydelse för att testa affärsidéer och sprida kunskap om företagandets villkor. Särskilda aktiviteter har också genomförts för att stimulera kvinnor att starta egna företag.

Utbildningsmöjligheterna i samhällets regi för småföretagare utvärderas för närvarande för att insatserna skall kunna organiseras och samordnas på ett bättre sätt. En höjning av kompetensen ökar småföretagens konkurrenskraft.

Genom den s. k. normgruppen pågår ett omfattande arbete som syftar till att förenkla och ta bort regler som medför onödiga kostnader och olägenheter för näringslivet. Erfarenheterna hittills visar på positiva resultat inom ett flertal områden. T. ex. har inom skatteområdet genomförts ett antal administrativa reformer – slopad kommunal taxering av juridiska personer, höjda momsgränser m. m. – som är av särskild betydelse för småföretagen. Av stort intresse i sammanhanget är en studie som riksrevisionsverket för närvarande utför på regeringens uppdrag och som syftar till att undersöka möjligheten att samordna olika myndigheters agerande i samband med nyetablering av företag.

Skattefrågorna är väsentliga. Jag vill erinra om att regeringen nyligen har föreslagit att fribeloppet för vinstdelningsskatten skall höjas från en halv till en miljon kronor, vilket gör att en tredjedel av de företag som i dag betalar vinstdelningsskatt blir befriade från skatten.

Regeringen lägger stor vikt vid överföringen av teknisk kompetens från bl. a. högskolor till småföretag. En rad teknik- och utvecklingscentra har vuxit fram i många regioner. Staten har på olika sätt medverkat i den här utvecklingen.

Under de senaste åren har regeringen satsat på även andra innovationsfrämjande åtgärder som har visat sig vara framgångsrika. Bl. a. kan nämnas näringsbidrag till innovatörer från styrelsen för teknisk utveckling, som varje år ger ett 10-tal uppfinnare möjlighet att på heltid under två års tid ägna sig åt kreativ verksamhet. Vidare kan nämnas de många uppfinnareföreningar som har bildats runt om i landet. I dag är antalet uppe i över 100. Detta innebär att ett stort antal mötesplatser har skapats mellan uppfinnare, entreprenörer, småföretag och industri.

Det finns också ett 20-tal rådgivare i uppfinnarfrågor som är placerade ute i landets olika regioner. STU har uppdragit åt Svenska Uppfinnareföreningen att utbilda dessa rådgivare och hålla dem med aktuellt arbetsmaterial. Det finns ett stort behov av den här formen av service, väl spridd över hela landet.

Exempel på andra insatser som regeringen har genomfört under senare år är en utökning av de exportfrämjande insatserna för mindre företag, stöd till industridesign och den särskilda småföretagsfonden som är knuten till Investeringsbanken.

Småföretagen får också en stor del av statens betydande regionalpolitiska stödåtgärder i form av lån, bidrag, företagsutvecklande insatser, förbättrad infrastruktur m. m.

Under de senaste åren har svenskt näringsliv utvecklats mycket positivt. Produktion och export har stigit, kapacitetsutnyttjandet har ökat och ligger på en hög nivå i både små och stora företag. Företagens vinstnivåer är höga och orderböckerna är fyllda. Investeringarna ligger på en hög nivå. Det gäller investeringar både i fasta anläggningstillgångar och i forskning, utveckling och marknadsföring.

De stora satsningarna på framtidsinriktad industri, på teknisk forskning och utveckling, på teknikspridning och kompetensuppbyggnad, och på nyföretagandet, har gett ett gott resultat.

Lönsamheten har kraftigt förbättrats under 1980-talets första hälft. Avkastningen på eget kapital låg 1984 på drygt 20 % för små och medelstora industriföretag, vilket var högre än lönsamheten i de större industriföretagen. Enligt den senaste s. k. småföretagsbarometern, som nyligen har presenteras av Sveriges Hantverks- och industriorganisation – Familjeföretagen och Föreningsbankernas Förbund, uppgår ca 80 % av företagen med färre än 20 anställda att lönsamheten har förbättrats eller varit oförändrad det senaste halvåret. Ännu fler räknar med en bättre eller oförändrad lönsamhet under den närmaste tiden. Småföretagarna tror på framtiden.

Småföretagens export ökade med 50 % mellan åren 1982 och 1984, vilket var mer än för övriga företag.

Glädjande nog har vi ett mycket högt nyföretagande i Sverige. Under åren 1984–1985 har netto i genomsnitt 17 000 företag med helt ny verksamhet tillkommit inom näringslivet. Detta kan jämföras med år 1982, då antalet sådana nyetableringar uppgick till ca 11 000. Utöver dessa företag, som startat helt ny verksamhet, har bl. a. genom s. k. avknoppningar från större företag under de senaste två åren netto registrerats ytterligare i genomsnitt ca 13 000 småföretag per år. Sammanlagt har således antalet småföretag ökat med ca 30 000 per år.

Nyföretagandet har en strategisk betydelse för utvecklingen av ett

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om åtgärder för att
främja nyföretagande,
m. m.*

konkurrenskraftigt näringsliv. Genom ett högt nyföretagande upprätthålls dynamiken i näringslivet, nya idéer provas på marknaden och sysselsättningsstillfällen skapas.

Sysselsättningen utvecklas positivt i småföretagssektorn. Mellan åren 1982 och 1984 ökade de små och medelstora industriföretagen sin sysselsättning med 5 %, medan de större industriföretagen minskade sin sysselsättning med 3 %. I den nämnda småföretagsbarometern anger 20 % av de minsta företagen att de har ökat antalet anställda det senaste året och 69 % att de har oförändrad sysselsättning. Nästan 90 % av de tillfrågade tror att de kommer att ha lika många sysselsatta som i dag eller fler. Det vittnar om en framtidstro hos dessa företag.

Småföretagens investeringar i byggnader och maskiner var 1985 ca 40 % högre än 1982. Vissa enkäter tyder på en sjunkande investeringsvilja för åren 1986 och 1987. Men vi vet av erfarenhet att småföretagen i sådana prognoser brukar underskatta sina verkliga investeringar. För att särskilt främja investeringar i de regionalpolitiska stödområdena har regeringen medgett att företagen där får använda sina investeringsfonder för att finansiera såväl byggnader som maskiner och inventarier.

Regeringens arbete med att främja småföretagens utveckling går vidare. Företagens tillgång på bl. a. utbildning och konsulttjänster kommer att ses över. Arbetet med att förenkla regler och underlätta företagens kontakter med myndigheterna kommer att fortsätta. Vi måste satsa ännu mer på utveckling och förnyelse och vara lyhörda för nya idéer och uppslag. Bl. a. övervägs åtgärder för att fördjupa de utbildningsinsatser som riktas till nyetablerarna. På så sätt kan ännu fler av de nya företagen utvecklas i rätt riktning och konkurserna minskas.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 16 CHRISTER EIREFELT (fp):

Fru talman! Jag tackar industriministern för den omfattande redogörelsen. Jag konstaterar att de mål industriministern redovisar för sin småföretagarpolitik i flera avseenden överensstämmer med dem jag vill uppnå. Men det är lika uppenbart att vi väljer olika vägar för att nå målen.

Jag skall kommentera några inslag i industriministerns svar som belyser skillnaden mellan en socialdemokratisk och en liberal småföretagarpolitik. Låt mig först peka på några viktiga utgångspunkter för min interpellation, vilka industriministern inte berör.

Från olika håll har det kommit kritik mot framför allt våra mindre företag för bristande investeringsvilja. Kritiken har följts upp med hot om nya tvångsåtgärder för att öka investeringstakten. Den debatten är anmärkningsvärd av flera skäl, inte minst därför att den avslöjar dåliga kunskaper om hur ett investeringsbeslut kommer till, vilka bedömningar som ligger bakom.

Tyvärr vet vi, genom den socialdemokratiska regeringens tidigare åtgärder, att regeringen inte är främmande för att ytterligare öka statens inflytande på företagens investeringar.

Det är därför vi har t. ex. löntagarfonder och förnyelsefonder. Det är

därför regeringen måste godkänna vilka personer som skall bli ordförande i bankstyrelserna. Och det är därför vi får etableringskontroll och andra ingrepp i näringsfriheten.

De här inslagen i regeringens politik har precis samma utgångspunkt som de nu aktuella kraven på tvångsåtgärder för att öka investeringarna. Det går ut på att det alltid är statens kvinnor och män som vet bäst. De tusentals experterna ute i företagen begriper inte ens sitt eget bästa.

Det vore värdefullt om industriministern ville komplettera svaret på den här punkten. Med andra ord: Tror industriministern på metoden att kommendera fram investeringar i företagen?

Det finns en annan aspekt i min interpellation som jag också tycker att industriministern förbigår. Jag tänker på det faktum att så många småföretag tvekar att investera trots att marknadsförutsättningarna finns.

Under september-oktober besökte jag ungefär 40 företag, i huvudsak små och medelstora. Eftersom den här debatten var särskilt aktuell just då, så blev saken ett naturligt samtalsämne. Jag försökte bilda mig en uppfattning om vad det är som påverkar investeringsviljan. Vilka faktorer är avgörande för om verkstadsägaren skall bygga till, köpa maskiner eller kanske nyanställa? Hur resonerar köpmannen när han beslutar att satsa på en ny varuhall – eller att låta bli?

Svaren jag fick understryker att det är företagarnas egen kunskap, erfarenhet och inte minst ansvarskänsla som är avgörande. Man gör en rad analyser, t. ex. av framtida efterfrågan, av kundernas krav på kvalitet och leveranssäkerhet, av konkurrenternas situation och av vilka motdrag de kan tänkas komma med. Om man investerar eller inte är med andra ord resultatet av en hel serie överväganden, som ingen kan göra bättre än företagaren själv och hennes medarbetare.

Det var också mycket påtagligt vilken stor roll företagarens egen situation hade för beslutet, t. ex. vilken bedömning hon gjorde av de allmänna villkoren för företagandet i framtiden. Vågade hon lita på att de spelregler som gäller i dag är desamma i morgon, eller kommer det nya bestämmelser eller avgifter som kullkastar hela beslutsunderlaget?

Vilka ekonomiska risker var hon beredd att ta, och skulle hon orka med ett ännu större ansvar, ännu längre arbetsdagar?

Enligt min uppfattning får den här typen av frågeställningar alltför litet utrymme i industriministerns resonemang. Men framför allt spelar de uppenbarligen ingen roll för regeringens praktiska handlande. Både i tal och i gärning dominerar i stället ett batteri av selektiva åtgärder – eller ”riktade industripolitiska insatser”, som Thage Peterson föredrar att kalla det. Riktade av vem? Jo, av industridepartementet, av industriverket, av STU, av utvecklingsfonderna och av småföretagarfonden.

När kommer den tro på företagarna själva som industriministern ger uttryck för att slå igenom också på regeringens beslutsfattande?

Anf. 17 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret, även om jag i ärlighetens namn måste säga att det inte var särskilt upplysande.

Min fråga föranleddes av en mening i regeringsförklaringen, där statsmi-

**Prot. 1986/87:22
10 november 1986**

*Om åtgärder för att
främja nyföretagande,
m. m.*

nistern sade: "Åtgärder för att främja nyföretagande och skapa förutsättningar för en vital småföretagssektor kommer att vara av central betydelse i industripolitiken."

I interpellationen tog jag upp fyra åtgärder, som verkligen skulle främja nyföretagandet och alltså avskaffa existerande hinder mot nya företag. Industriministern tog i sitt svar inte upp någon av dessa åtgärder och nämnde faktiskt inte heller några andra åtgärder.

Enligt min mening handlar tyvärr svaret inte så mycket om vad regeringen avser att göra utan bara om vad som har hänt och vad regeringen har gjort. Några hinder mot nyföretagande tänker regeringen uppenbarligen inte ta bort. Jag beklagar det.

I själva verket kan man av industriministerns svar få intrycket att allting är så bra som det kan vara för de mindre och medelstora företagen, varför det inte alls behövs några förändringar. Det tror jag är fel.

Det enda något så när framåtsyftande som finansministern nämner är förslaget nu i höst om ett höjt fribelopp för vinstdelningsskatten till de kollektiva löntagarfonderna. Syftet med det förslaget är att se till att fler mindre företag befrias från den fondskatten. Men detta är uppenbarligen en halvmesyr. Det bästa skulle naturligtvis vara att helt ta bort vinstdelningsskatten till löntagarfonderna. Då skulle alla företag befrias från den – inte bara den tredjedel som industriministern åberopar och gläds åt.

Till detta kommer att bara existensen av löntagarfonderna faktiskt upplevs som ett hot mot de mindre och medelstora företagen och som ett hinder mot nyföretagande.

I den mån regeringen är intresserad av en förtroendefull relation till näringslivet skulle det därför vara mycket bra om man avskaffade fonderna.

Frågan om vinstdelningsskatten är nästan den enda skattefråga som industriministern nämner. Jag tog i interpellationen upp en annan, nämligen frågan om förmögenhetsskatten på företagens arbetande kapital. Industriministern har under sommaren uttryckt viss sympati för folkpartiets förslag att avskaffa den förmögenhetsskatten. Det framstår uppenbarligen även för honom som helt orimligt att en företagare tvingas ta ut mer än 150 000 kr. ur företaget enbart för att kunna betala en förmögenhetsskatt på ungefär 30 000 kr., alltså fem gånger så mycket. Dessa 150 000 kr. skulle naturligtvis kunna användas på ett mycket bättre sätt för att utveckla företaget, för att nyanställa, eller för att göra nyinvesteringar. Det handlar inte heller, som industriministern väl vet, om några enorma summor i uteblivna skatteintäkter – totalt ungefär 100 milj. kr. Jag vill därför fråga industriministern hur han bedömer sannolikheten av att han skall lyckas övertyga resten av regeringen om det förträffliga i detta förslag, eller om han har givit upp.

Merparten av Thage Petersons svar handlar om olika typer av selektiva bidrag och stöd, som Christer Eirefelt nämnde i sitt inlägg. Men det är nog inte detta som företagarna vill ha i första hand. Vad de vill är att kunna sälja sina varor och tjänster på marknaden i konkurrens på lika villkor. Konkurrens på lika villkor råder tyvärr inte i dag, eftersom den offentliga verksamheten och den offentliga upphandlingen i många fall sker under faktiskt monopol för kommuner, landsting och stat.

Det var, fru talman, en debatt i kammaren förra veckan om just dessa

frågor. Majoriteten tycktes då hävda att de offentliga monopolen inte var något betydelsefullt hinder mot nyföretagande och inte heller något hinder mot utvecklingen inom de existerande företagen eller inom den offentliga sektorn. Detta ställningstagande måste, som jag ser det, ha skett mot bättre vetande. Jag har därför förhoppningen att åtminstone industriministern skulle kunna uttrycka en viss förståelse för näringslivets önskan att inte aktivt diskrimineras vid produktionen av ungefär den tredjedel av bruttonationalprodukten som i dag sker i offentlig regi. Det är en utomordentligt stor marknad som genom detta offentliga produktionsmonopol undanhålls från konkurrens.

I Dagens Nyheter fanns i går en artikel där man beskrev vissa förhoppningsfulla utvecklingstendenser i kommuner och landsting, dock inte inom den statliga sektorn. Det finns kommuner, både borgerligt styrda och socialdemokratiskt styrda, som har lejt ut, inte bara sophämtning, städning och andra tekniska arbeten, utan också parkunderhåll, delar av äldreomsorg, bad, och t. o. m. sådana socialt viktiga saker som fotvård för pensionärer och skolmåltider för barn, till enskilda företag. Jag vill fråga industriministern om han menar att de socialdemokratiskt styrda kommuner som lejer ut fotvård och skolmåltider till privata företag är något slags ideologiska missfoster och om de har fel.

För folkpartiet är det alldeles uppenbart att sådana möjligheter för mindre och medelstora företag, eller för den delen även för stora företag, att konkurrera just på lika villkor skulle vara mycket stimulerande, både för de existerande företagen och framför allt kanske för anställda som vill starta nya företag. Det innebär alltså att ett slopande av offentliga monopol skulle vara ett verkligt borttagande av hinder för nyföretagande. Till detta kommer, fru talman, slutligen att sådana stimulanser för nyföretagande skulle skapa ett mycket robust och regionalpolitiskt viktigt näringsliv.

Anf. 18 Industriminister THAGE PETERSON:

Fru talman! Självfallet går det inte att kommendera fram investeringar ute i företagen. Hur kan Christer Eirefelt tro något sådant? Jag vet inte vad han kan ha fått det ifrån. Investeringsbesluten måste fattas ute i företagen där man bäst vet vad som är möjligt – vad varan, servicen eller tjänsten går för, och hur kvaliteten är. Det är klart att det är många saker som då spelar in och som avgör om man vågar fatta ett investeringsbeslut eller inte. Det är naturligtvis de som skall svara för konsekvenserna av ett investeringsbeslut som måste fatta det. Jag har själv många års personlig erfarenhet av företagande, och jag har varit med om att fatta många investeringsbeslut.

Jag hävdar, fru talman, att småföretagarna har framtidstro i dag och att det är resultaten som räknas. Sveriges småföretagare kan i dag uppvisa goda resultat på område efter område, och det går bra för småföretagen. Varför är inte Christer Eirefelt och Anne Wibbe belåtna med det? Det överraskar mig något att de i sina inlägg inte har kostat på sig ett enda ord av berömmelse för de svenska småföretagen, som har åstadkommit dessa goda resultat.

Vi har ett mycket högt nyföretagande i Sverige i dag. Det är något som man i många länder avundas oss. När jag har varit ute och rest och redovisat det höga nyföretagandet i Sverige, har man insett att detta är det bästa uttrycket

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om åtgärder för att
främja nyföretagande,
m. m.*

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om åtgärder för att
främja nyföretagande,
m. m.*

för ett gott företagsklimat i ett land och att vi i Sverige därmed också har en bra grund för att utveckla nya medelstora och stora företag. Men jag hörde inte ett enda ord av tillfredsställelse över detta faktum från vare sig Christer Eirefelt eller Anne Wibble.

Jag skall belysa ett par av de frågor som berördes. Det gäller då först lönsamheten. Avkastningen på eget kapital låg åren 1983–1985 på över 20 % för de små och medelstora industriföretagen. Det är högre siffror än för de stora företagen. Men framför allt har lönsamhetstalen varit bättre under de senaste åren än vad de var i början av 1980-talet. I höstens småföretagsbarometer anger de minsta företagen att lönsamheten har förbättrats under det senaste halvåret. Över 70 % av företagen tycker att lönsamheten är tillfredsställande eller mycket god. Nästan 90 % tror att deras lönsamhet kommer att vara minst oförändrad under det närmaste halvåret.

Jag delar uppfattningen – och det framgick ju tydligt av mitt svar – att en viktig sak för småföretagspolitiken är avreglering och förenklade relationer mellan företag och myndigheter. Genom förenklingar av regelverket underlättas företagets verksamhet. Det finns helt säkert många andra saker att göra på detta område, men de problem som följer av regelsystemen kan dock inte karakteriseras som livsavgörande för småföretagen. Den kartläggning som statens industriverk nyligen genomförde på uppdrag av regeringens normgrupp visar att företagarna själva har en mycket balanserad syn på de eventuella problem som regelverket ger upphov till. Många av företagen har ju också mycket goda kontakter med myndigheterna. Kontakterna och relationerna mellan å ena sidan småföretagen och å andra sidan myndigheterna och regeringen är inte dåliga, fru talman. Det är tvärtom fråga om utomordentligt goda kontakter. Vi arbetar vidare med dessa frågor i industridepartementet. Någonstans måste ju det här jobbet göras, Christer Eirefelt. Vare sig det görs på industridepartementet, i normgruppen eller på statens industriverk handlar det om att vi tillmötesgår de krav som småföretagen och deras organisationer har på att vi skall arbeta med dessa frågor.

Vi vill genom förenklingarna underlätta småföretagens verksamhet. Jag tror att det finns onödig byråkrati och onödigt krångel som kan rensas bort och blanketter som helt säkert kan förenklas. Att det i detta arbete fordras en balanserad uppfattning visade också den borgerliga regeringen, som mycket kraftfullt sade ifrån att exempelvis SCB-statistik måste komma till användning i många sammanhang, bl. a. som underlag för den ekonomiska politiken och för positiva åtgärder för småföretagen. Man fann att det var angeläget att småföretagen deltog i ett sådant uppgiftslämnande.

Förmögenheter i form av aktier i småföretag får vid beräkning av förmögenhetsskatten för närvarande värderas till endast 30 % av substansvärdet. Trots detta kan denna skatt helt säkert kännas betungande för vissa medelstora företag. Jag har sedan många år tillbaka – inte därför att folkpartiet har den uppfattningen – menat att små företag så långt som möjligt bör undantas från regeln om skatt på det arbetande kapitalet.

Anf. 19 CHRISTER EIREFELT (fp):

Fru talman! Industriministern är förvånad över att jag frågar om detta med möjligheterna att kommandera fram investeringar, detta efter det att vi i flera månader har haft en debatt där just de kraven förts fram, bl. a. från LO:s Stig Malm. Jag tycker att vi fick ett utomordentligt viktigt besked från regeringen. Det innebär att vi inte behöver räkna med ytterligare tvångsmedel i form av fondaavsättningar, i tron att det skulle vara lösningen på problemen.

Thage Peterson påstår att vi inte har ett ord att säga om de framgångsrika småföretag och duktiga företagare som vi har. I själva verket var detta ett av mina huvudbudskap, att vi borde kunna lita betydligt mer på det som kan uträttas ute i företagen av företagarna själva.

Lönsamheten är god, säger industriministern också. Det är väl sant, och visst är det bra att också småföretagen får del av den internationella påverkan utifrån som vi fått. Men jag tycker ändå att industriministern ger en litet för ljus och onyanserad bild av småföretagens situation, inte minst när han hänvisar till Småföretagsbarometern.

Jag tror att det räcker med att läsa upp de allra första raderna i sammanfattningen i Småföretagsbarometern, för att visa att bilden är litet mer komplicerad: "Vårbarometern antyder att den konjunkturavmattning som vi kunde skönja i höstas fortsätter. Variationerna är emellertid betydande. Medan tillverkningsindustrin redan ser en fördjupad avmattning tycks de varuförmedlande företagen befinna sig mitt i högkonjunkturen. – – – Kapacitetsutnyttjandet har minskat från 59 % i höstas till 54 % nu i vår. Lagren fortsätter att växa i ökad takt vilket tillsammans med förkortade leveranstider indikerar att konjunkturen försvagas."

Det är alltså en varierande bild som man får när man läser den här barometern, även om jag instämmer i att huvudintrycket är mycket positivt.

Sedan till detta med byråkrati och krångel: Jag delar industriministerns uppfattning – och jag sade det också när vi diskuterade detta i den allmänna debatten – att jag inte tror att man skall göra en övervärdering här. Jag sade till industriministern då – och jag kan säga det igen – att min uppfattning efter de industribesök som jag gjorde var att det i dag mycket är en fråga om attityder och förhållanden till myndigheterna, ja, kanske mer av det än detta med att fylla i blanketter osv., som jag tror att företagarna har lärt sig att leva med.

Det finns alltså kvar betydande svårigheter när det gäller att få bättre kontakt mellan myndigheter och småföretag som helt säkert har betydelse för framtidsstron för företagarna.

Anf. 20 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Ingenting är väl så bra, herr industriminister, att det inte kan göras något bättre. Jag tycker att vår diskussion borde gälla hur man kan förbättra, inte om läget är optimalt redan från början.

Eftersom industriministern nämnde byråkratiaspekten och den kartläggning som industriverket har gjort kanske jag bara får påminna om att det av den undersökningen framgår att ungefär 15 % av de tillfrågade företagen ansåg att existerande byråkrati är ett stort hinder och ett stort bekymmer för

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om åtgärder för att
främja nyföretagande,
m. m.*

dem. Det finns alltså gott om utrymme för att gå vidare med förbättringar på det området.

Industriministern sade att det arbetande kapitalet så långt möjligt borde undantas från förmögenhetsskatt. Han sade också att Thage Peterson i själva verket var långt före folkpartiet med att föreslå detta. Det kan jag inte uttala mig om – jag vet det helt enkelt inte. Men vi behöver kanske inte tvista så mycket om detta. Det väsentliga – och det jag vet – är att vi från folkpartiet under en följd av år här i riksdagen har föreslagit just ett slopande av förmögenhetsskatten på arbetande kapital och att det förslaget har röstats ned av en socialdemokratisk och kommunistisk majoritet. Men det finns möjlighet – om inte industriministern vill förekomma folkpartiet – att redan till våren ta ställning till den frågan ytterligare en gång.

Slutligen noterar jag att industriministern inte sade särskilt mycket om de offentliga monopolen. I interpellationssvaret finns emellertid en passus där Thage Peterson säger att småföretagen är bra, därför att de konkurrerar med varandra. Det är riktigt. Men då är det rimligtvis också bra med konkurrens mellan småföretag, eller för den delen också stora företag, och andra producenter, även om dessa andra råkar vara offentliga. En logisk slutsats av det industriministern sade i sitt första svar är alltså att det också är bra med konkurrens mellan privata företag och den offentliga sektorn.

Jag undrar om industriministern skulle vilja kommentera detta, t. ex. med utgångspunkt i den konkurrens som bedrivs i den form jag nämnde i något av mina exempel. Anser industriministern att det är bra att man i vissa kommuner lägger ut delar av äldreomsorgen, fotvården och produktionen av skolmåltider på privata företag eller anser industriministern detta vara fel?

Anf. 21 Industriminister THAGE PETERSON:

Fru talman! Christer Eirefelt vill inte att lönsamheten i småföretagen skall framstå som alltför positiv, och därför återger han SHIO:s försiktiga kommentarer till Småföretagsbarometern. Det är riktigt att kommentarerna är försiktiga, men siffrorna talar sitt tydliga språk. De är däremot klart positiva. I höstens Småföretagsbarometer anger de minsta företagen att lönsamheten har förbättrats under det senaste halvåret. Jag vill upprepa att det klart framgår att över 70 % av företagen tycker att lönsamheten är tillfredsställande eller mycket god. Nästan 90 % av företagen tror att deras lönsamhet kommer att vara oförändrad eller bättre under det närmaste halvåret.

För att ytterligare markera småföretagens lönsamhet skall jag använda mig av uppgifter från Sveriges verkstadsförening, som i flera år har publicerat sådana avseende lönsamheten inom verkstadsbranschen. Siffrorna för åren 1983–1985 visar totalt en avkastning på eget kapital på uppemot 20 %. Det är en liten nedgång från 1984 till 1985, men under 1980-talets första år låg dessa lönsamhetstal på endast 10 %. För de små och medelstora verkstadsföretagen ligger lönsamhetstalen generellt sett lägre än för de stora, men även i den storleksgruppen inträder en betydande lönsamhetsförbättring fr. o. m. 1983.

Anne Wibble sade att ingenting är så bra att det inte kan göras bättre. Om detta kan vi nog bli fullt överens. Det gäller då säkerligen också småföretagsområdet.

När det däremot gäller förmögenhetsskatten vill jag göra två kommentarer.

Anne Wibble gjorde här ett allvarligt fel, för att komma ifrån henne. Hon sade nämligen att folkpartiet här i riksdagen ständigt hade arbetat för och lagt fram förslag om sänkta förmögenhetsskatter. Det är faktiskt inte så. Ni hade i den borgerliga regeringen eller möjligen i den rena folkpartiregeringen – där är jag inte helt säker – chansen att helt ta bort förmögenhetsbeskattningen på det arbetande kapitalet i små företag, men ni gjorde inte det. Det skäl ni angav för riksdagen var just att det skulle ge starka fördelningspolitiska snedeffekter. Ni valde att inte föreslå riksdagen att ta bort förmögenhetsbeskattningen på det arbetande kapitalet i småföretagen på grund av den fördelningspolitiska aspekten. Jag deltog själv i diskussionerna i den frågan. Då försvarade sig representanterna för den borgerliga regeringen med att de inte kunde ta bort förmögenhetsbeskattningen på grund av den fördelningspolitiska aspekten. Jag vet som sagt inte om detta hände under folkpartiregeringen med Rolf Wirtén som ansvarig eller under den borgerliga trepartiregeringen. Det går alltså inte att inbilla riksdagen att folkpartiet här i riksdagen alltid har svarat för motståndet mot förmögenhetsbeskattningen för små företag. Ni hade chansen att rätta till detta. Ni tog inte den chansen. Ni lade dessutom fram ett förslag, där ni klart angav att ni inte ville rätta till det med hänsyn till de fördelningspolitiska effekterna. Det är detta som är problemet.

När en utredning kring den s. k. staketmodellen lade fram ett förslag som gick ut på att man skulle försöka undanta arbetande kapital i ett företag från förmögenhetsbeskattning och ta upp det till beskattning vid det tillfälle vederbörande tog ut kapitalet för privat konsumtion mötte mycket delade synpunkter vid remissbehandlingen. T. o. m. småföretagens egna organisationer var då mycket tveksamma till att acceptera förslaget.

Nu arbetar en utredning under ledning av statssekreteraren i finansdepartementet Erik Åsbrink med frågor om reformering av företagsbeskattningen. I det sammanhanget får också denna fråga tas upp. Det är inte någon enkel fråga. En tidigare regering under de borgerliga åren gjorde ingenting åt den, eftersom man inte kunde det. Det utredningsarbete som förekommit under resans gång har också mött motstånd från småföretagens egna organisationer.

Jag skulle vara tacksam, fru talman, om Anne Wibble här ville bekräfta vad jag nu sagt eller också läsa på till en kommande debatt.

Låt mig säga följande: Det går bra för småföretagen i dag i Sverige. Det är inte så länge sedan situationen var en annan i vårt land. Det är bara fyra år sedan 1982, då det gick dåligt för de svenska småföretagen. Då hade de i stort sett tomma orderböcker, dålig lönsamhet, dålig investeringstakt och ingen framtidstro. I dag har vi en annan situation: det går bra för de svenska småföretagen, och de har framtidstro. Då menar jag att också två interpellanter borde kunna kosta på sig att dels säga att den förda politiken har varit bra för småföretagen, dels visa någon form av tacksamhet mot de svenska småföretagarna, som har hjälpt till att åstadkomma detta goda resultat.

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om åtgärder för att
främja nyföretagande,
m. m.*

Anf. 22 CHRISTER EIREFELT (fp):

Fru talman! Det är möjligt att jag på ett bättre sätt kan belysa det som jag tycker är problem, om jag säger: O.K., jag köper industriministerns syn på att småföretagen i dag har det ganska problemfritt. Det visar ytterligare det problem som ligger däri att man trots en ganska god lönsamhet har alldeles för låga investeringar i småföretagen och för den delen också i näringslivet i stort. Investeringskvoten har trendmässigt fallit ända sedan 1970, och trots industriministerns beskrivning är det likadant nu.

Jag fortsätter att återge vad som står i Småföretagsbarometern, avsnittet om investeringar: Planerna inför de kommande tolv månaderna antyder att dessa investeringar kommer att mattas av. Endast reparationsföretagen har en jämfört med tidigare ökad investeringsvilja. Exportföretagen, som i större utsträckning än hemmamarknadsföretagen investerar i maskiner och inventarier, kommer i framtiden att dra ned investeringarna men inte i lika stor utsträckning som hemmamarknadsföretagen.

Detta är problemen i ett nötskal, industriministern. Vad är det då som håller tillbaka investeringarna, trots att förutsättningar för expansion finns? Det är mycket viktigt att få svar på den frågan, och när vi fått det är det lika viktigt att korrigera de fel som lett till den här effekten.

Jag har för min del tidigare nämnt några faktorer som jag tror spelar in: skattepolitiken med bl. a. de höga marginalskatterna men också skatten på det arbetande kapitalet, som vi har diskuterat. Det kommer att bli mycket intressant att se vem i regeringen som går segrande ur den striden. Förutom att jag tidigare i dag hört industriministerns uttalande har jag hört en av industriministerns närmaste medarbetare ge uttryck för samma synsätt.

Löntagarföretagarna påverkar företagets framtidstro mycket negativt – och det gäller inte minst de små företagen. När tänker regeringen låta företagen behålla pengarna och göra egna framtidssatsningar i stället?

Byråkrati och krångel har också sin givna roll i detta sammanhang. Jag är litet förvånad över att industriministern är så nöjd med normgruppens resultat. Det som har kommit fram ur den gruppens arbete är ju ganska magert. Där tror jag att det finns avsevärt mer att göra.

Anf. 23 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Thage Peterson blev litet upprörd, tror jag, i fråga om förmögenhetsskatten, kanske framför allt över folkpartiets inställning. Det är alldeles riktigt att vi i regeringsställning valde att vidta ett antal andra åtgärder först. Som Thage Peterson kanske förstärks fanns det efter ett långt socialdemokratiskt regeringsinnehav ganska många skattepolitiska åtgärder att välja bland. Vi genomförde t. ex. den nu existerande 30-procentsregeln i fråga om förmögenhetsbeskattningen. Vi införde också ett utdelningsavdrag, vilket säkert industriministern känner till.

Eftersom industriministern uppehåller sig så länge vid de problem som en slopad förmögenhetsbeskattning för det arbetande kapitalet skulle ge, tolkar jag det så att det inte blir någonting av med detta, även om Thage Peterson i och för sig tycker att det kunde vara trevligt att försöka göra något. I bästa fall kan det tänkas komma någonting när den nu sittande företagsskatteutredningen blir färdig – och det lär, såvitt jag förstår, dröja ett litet tag.

Det kommer att finnas förslag att ta ställning till på den här punkten efter nyår här i riksdagen, eftersom folkpartiet kommer att lägga fram förslag på samma sätt som vi har gjort tidigare – dock ej bara under historisk tid; det var inte det jag menade och inte heller det jag sade. Under de senaste åren har vi lagt fram förslag i denna fråga till riksdagen, och socialdemokraterna har konsekvent röstat emot.

Vi kommer naturligtvis att ge er ytterligare chanser, och jag hoppas att det kan finnas något större förståelse för vilka problem förmögenhetsbeskattningen skapar för företagen.

Industriministern uppehöll sig vid den goda lönsamheten i de existerande mindre företagen. Det är i mångt och mycket naturligtvis riktigt. Vad jag hade frågat om ursprungligen gällde faktiskt inte de existerande företagen, utan det gällde först och främst den passus i regeringsförklaringen som handlade om åtgärder för att främja nya företag. Då kan man inte bara svara med att säga att lönsamheten i de existerande företagen är god.

Jag får därför återkomma till denna fråga och de frågor som jag tog upp i interpellationen och som industriministern faktiskt inte har besvarat, t. ex. den fråga som gällde de slopade offentliga monopolen. Kommer industriministern att lägga några förslag på riksdagens bord som i någon mån gör konkurrensen likvärdig mellan småföretag och offentlig sektor?

Anf. 24 Industriminister THAGE PETERSON:

Fru talman! Anne Wibble gav en ganska dålig förklaring till att folkpartiet inte hade kommit med några åtgärder på förmögenhetsskattens område. Man hade först vidtagit andra åtgärder – och så kom man efter en, som man uttryckte det, förfärligt dålig socialdemokratisk regeringsperiod. Om jag minns rätt kom folkpartiregeringen efter en förfärligt dålig borgerlig regeringsperiod, eftersom folkpartiregeringen efterträdde Fälldinregeringen.

Sedan till förmögenhetsskatten. Vad jag gjorde här i talarstolen var att jag återgav de motiv som folkpartiregeringen – eller om det möjligen var en annan borgerlig regering, men den saken kan Anne Wibble säkerligen kontrollera – använde för att *inte* lägga fram ett förslag om borttagande av förmögenhetsskatten på arbetande kapital. Det finns alltså en proposition antingen från folkpartiregeringen eller från en annan borgerlig regering till riksdagen, där man motiverat varför man inte lade fram nämnda förslag. Det var alltså de motiven som jag återgav.

Sedan bara en punkt till. Jag vill till Christer Eirefelt säga att det var vackert att han erkände att det har gått bra för småföretagen. Men jag har faktiskt inte sagt att småföretagen har det problemfritt, utan i mitt svar till de båda interpellanterna har jag uttryckt att småföretagen möter utvecklingshinder i form av brist på eget kapital, riskfyllda lån, speciella behov av utbildning, otillräcklig information och service m. m. Det är vad jag erfar i min vardag, i de många kontakterna med småföretagen. Så visst möter dessa företag många problem och visst har de många problem. Det är ju det som vi försöker rätta till – vi vill hjälpa till genom regeringens småföretagspolitik. Jag menar att det är väsentligt att försöka undanröja dessa hinder och att på olika sätt stimulera småföretagens verksamhet. Det har vi också lyckats med

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om gruvnäringen i
Västerbottens län*

– detta med den följderna att vi i dag har framgångsrika småföretag och att vi i dag har ett stort nyföretagande i vårt land. Jag förstår nu att Christer Eirefelt också gläder sig över det.

Förste vice talmannen anmälde att Anne Wibbe och Christer Eirefelt anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1986/87:18 om gruvnäringen i Västerbottens län

Anf. 25 Industriminister THAGE PETERSON:

Fru talman! Ulla Orring har frågat mig dels vilka centrala åtgärder som regeringen ämnar vidta för att stärka insatserna inom prospektering och kartering inom Västerbottens län och de övriga länen med gruvfyndigheter, dels vilka övriga åtgärder för länet som regeringen är beredd att vidta mot bakgrund av dagens svåra arbetsmarknadspolitiska läge.

Interpellationen är föranledd av Bolidens aviserade neddragning av gruvverksamheten bl. a. i Västerbotten. Ulla Orring hävdar i interpellationen att prospekteringsaktiviteten i landet har påverkats negativt genom att anslaget till nämnden för statens gruvegendom (NSG) för prospektering var lägre budgetåret 1984/85 än budgetåret 1983/84. Det är ett påstående som jag måste korrigera. Ulla Orring har förbiset det program för utökad prospektering som infördes efter regeringsskiftet år 1983. Tillgängliga siffror från NSG visar på en uppgång i såväl företagens egna insatser i prospektering som den totala prospekteringsverksamheten i landet mellan 1982 och 1983. Nivån ökade också 1984, medan den för 1985 i stort sett låg på en oförändrad nivå. Aktiviteten inom prospekteringen har således genom bl. a. statliga satsningar hållits på en hög nivå. Även vad gäller forskning och utveckling inom mineralområdet görs omfattande statliga satsningar dels inom programmet för utökad prospektering, dels inom ramen för styrelsens för teknisk utveckling (STU) verksamhet. Där kan särskilt nämnas insatser i fråga om djupprospektering och industrimineral.

Beträffande insatserna i Västerbottens län har 41,5 milj. kr. av det särskilda anslaget för utökad prospektering på ursprungligen 300 milj. kr. gått till olika prospekteringsprojekt i länet, däribland ett djupprospekteringsprojekt i Skelleftefältet. Därutöver har 52 milj. kr. avsatts för undersökningsarbetet i Stekenjokk. Mer än en tredjedel av hittills fördelade 266 milj. kr. har kommit Västerbottens län till del.

Regeringen har alltså gjort stora satsningar på gruvindustri och prospektering. En stor del av dessa satsningar har kommit Västerbottens län till godo. Nu återstår ett år av programmet för utökad prospektering. Regeringen kommer senare att ta ställning till eventuella ytterligare åtgärder inom detta område.

Vad så gäller Ulla Orrings andra fråga om vilka övriga åtgärder regeringen

är beredd att vidta för länet vill jag peka på den kraftiga ökning som skett av anslaget till Västerbottens län för regionala utvecklingsinsatser under senare år. Anslaget har sedan budgetåret 1982/83 ökat från 40 milj. kr. till 60 milj. kr. innevarande budgetår. Härtill kommer olika former av lokaliseringsstöd som beviljas företag i länet genom beslut av regering och myndigheter.

Det regionalpolitiska stödet ger också betydande resultat, och det gäller inte minst Västerbottens län. Sedan mitten av år 1982 och fram till nu har lokaliseringsstöd lämnats till närmare 200 företag i länet med sammanlagt 280 milj. kr. i bidrag och 75 milj. kr. i lån. Stödet beräknas ha medverkat till minst 1 000 nya arbetstillfällen. Till detta skall läggas att 52 milj. kr. lämnats i form av sysselsättningsstöd till företag i länet som också har skapat nya arbetstillfällen.

Regeringen har härutöver lämnat särskilt stöd till Uminova och förstärkt forskning och utbildning inom det biotekniska området i Umeå samt lämnat bidrag till investeringar och drift av Industriellt utvecklingscentrum (IUC) och Trätekiskt centrum (TTC) i Skellefteå.

Utvecklingsfonden i Västerbottens län har tilldelats ett driftbidrag för 1986 på 4,1 milj. kr. för bl. a. företagsservice.

Regeringen har således gjort omfattande insatser i Västerbotten vad gäller såväl gruvnäringen som näringslivet i övrigt.

Som jag tidigare vid ett flertal tillfällen nämnt här i kammaren pågår för närvarande ett omfattande arbete inom regeringskansliet för att på olika sätt ytterligare förbättra regionalpolitiken.

Regeringen kommer under hösten att ta ställning till eventuellt ytterligare åtgärder inför det kommande budgetåret.

Anf. 26 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret, som tyvärr inger mer pessimism än optimism.

I januari i år deltog jag och mina riksdagskolleger från länet i en träff anordnad av gruvfacket i Västerbotten. Även länsstyrelsen och ledande kommunrepresentanter från de berörda kommunerna var med. Syftet var att diskutera Skelleftefältet inför 1990-talet. Framtida hot men även möjligheter för gruvindustrin i länet var föremål för analys.

Den slutsats som drogs vid denna sammankomst var – och ingen kunde motsäga analysen, inte ens nuvarande direktören för nämnden för statens gruvegendom, tidigare riksdagsledamoten Arne Nygren – att om inga nya fyndigheter kan tas i drift före 1990 faller 600 jobb bort inom Skelleftefältet.

Även Stekenjokksgruvans ovissa framtid diskuterades.

I dag, tio månader senare, när vi har facit i hand, har hotbilden blivit verklighet, och de förväntade initiativen från regeringen har uteblivit.

Stekenjokk läggs ner tidigare än beräknat, vid årsskiftet 1987-1988, om inte särskilda insatser för prospektering tillkommer nu. Det betyder bortfall av 182 arbetstillfällen direkt vid gruvan, förutom de ca 80 jobb som beräknas försvinna i Vilhelmina kommun inom ramen för den s. k. infrastrukturen. Verksamheten inom Skelleftefältet kommer dessutom att krympa med ca 400 jobb fram till årsskiftet 1987-1988, enligt de varsel som har lagts av Boliden.

Detta är även beroende av den ogynnsamma världsmarknadsprisutvecklingen, främst på koppar. Till detta måste fogas att i de flesta prisbildande länderna utanför Sverige har i en ökande omfattning gruvindustrin erhållit statligt stöd för prospektering och gruvundersökningar. Även andra kraftfulla åtgärder har vidtagits för att underlätta startandet av gruv- och metallverksamhet, när fyndigheterna väl är kända. Kostnaderna för den mest riskfyllda delen av gruv- och metallhanteringen finns alltså inte inom den kostnadsram som utgör basen för prisbildningsmekanismen i de länder som Sverige konkurrerar med. Rönnskärsverken varslar om neddragning med 500 jobb till följd av både rationalisering och minskad råvarutillgång.

Sammantaget betyder detta att 1 000 jobb försvinner i gruvindustrin i Västerbottens län fram till årsskiftet 1987-1988 om inga extraordinära insatser tillkommer från regeringens sida – det är regeringen som bär det regionalpolitiska ansvaret. Från folkpartiets sida konstaterar vi att förödande konsekvenser kan förutses för inlandskommunerna Vilhelmina, Malå, Norsjö och Lycksele men även för kustkommunen Skellefteå.

I interpellationen har jag frågat efter insatser från regeringens sida. Svaret innehåller inte ett enda konkret förslag. Att ett arbete pågår för att förbättra insatserna inom regionalpolitiken fick vi besked om här i kammaren i april i år. I svaret finns enbart en uppräkningslista av vad som gjorts tidigare och en redovisning av anslagen till NSG. Även här har jag anledning att korrigera uppgifterna i svaret från statsrådet. Enligt de upplysningar jag fått, bl. a. från riksdagens utredningstjänst, har en klar avtrappning av anslagen skett efter det att regeringsskiftet ägde rum 1982. År 1981 t. ex. erhöll NSG 24,7 milj. kr. för prospektering. Inte under något av de efterföljande åren har anslaget uppnått denna storlek.

Västerbotten är i många avseenden ett rikt län. Skog, malm och vattenkraft är de stora naturtillgångar som försörjt inte bara länets invånare utan även försett landet i övrigt med oersättliga råvaror och resurser. Den utbyggda vattenkraften spelar en stor roll för landets elförsörjning.

Men nu, fru talman, behövs en solidarisk aktion, en riksplan, även för Västerbottens län för att rädda länets inland. För ett flertal av länets gruvor kommer malmbasen sålunda att vara tömd en bit in på 1990-talet. Energiska åtgärder måste därför till omedelbart för prospektering och kartering för att finna nya fyndigheter.

Jag vill ställa en direkt fråga till industriministern: Föreligger det ett intresse och ett ansvar från statens sida att ingå som part i denna verksamhet även fortsättningsvis, eller skall jag tolka interpellationssvaret negativt på den punkten?

Insatser för att finna nya fyndigheter är av betydande intresse. Först och främst behövs en heltäckande kartering av länet. Västerbotten är otillräckligt karterat – det saknas åtskilliga viktiga kartblad, något som också länsstyrelsen under ett flertal år har påpekat. Regeringen har hittills varit ointresserad. En av grundförutsättningarna för att driva ett aktivt prospekteringsarbete är att det finns ett fullgott geologiskt kartmaterial. Jag saknar, herr industriminister, svar på den punkten.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 27 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det bekymmer som Bolidenbolaget för närvarande har kommer att ställa till med många problem i berörda områden. Tyvärr är det inte det enda bekymmer som norra länsdelen Västerbottens läns inland och liknande områden i skogslänen har.

När det gäller de frågor som Ulla Orring har tagit upp finns den verkliga kompetensen i gruvföretagen. Jag har på omvägar hört att företrädare för Boliden väldigt gärna vill träffa industriministern för att redogöra för sin syn på möjliga lösningar av det problem som finns. Men det lär ha varit rätt så svårt att få företräde. För min del tror jag att det är viktigt att det samtalet kommer till stånd. Därför vill jag fråga industriministern om han här i kammaren vill tala om huruvida han är beredd att prioritera sin tid på sådant sätt att kunniga företrädare för Bolidenkonscernen får tillfälle att i industridepartementet hos ministern redogöra för olika förslag till lösningar.

Industriministern berör också detta att länsanslaget nu är på 60 milj. kr. Men det kan samtidigt sägas att efterfrågan på pengar är större än så. Personligen tycker jag att det är synd att det inte finns möjlighet att göra mera, när efterfrågan finns. Det är viktigt med en höjning av länsanslaget, men vi har i kammaren tyvärr blivit nedvoterade då det gäller förslag i den riktningen.

I dagarna kommer också ett antal regeringsledamöter att få ett s. k. inlandspaket presenterat för sig. Det ställs rätt stora krav om man skall lyckas vända utvecklingen. Jag vill uttrycka den förhoppningen att de regeringsledamöter som får denna uppvaktning tänker sig för och visar stor förståelse för vad dessa inlandskommuner vill.

TCO-distriktet i Västerbotten har också gjort ett inlandspaket. De pekar på behov i storleksordningen 3 miljarder kronor. Det är alltså inga småsaker. Och industriministern talar här om 60 milj. kr. till länet!

Avslutningsvis vill jag säga att Västerbottens län har kommit i en mellanställning, eftersom Umeå växer kraftigt. Men större delen av länets kommuner i övrigt har en utveckling som den nye länsarbetsnämndsdirektören i Norrbotten – han tjänstgjorde då i Västerbotten men var utnämnd till befattningen i Norrbotten – betecknade som värre än bekymren i Norrbottens län. Det visar att det nu finns anledning till ordentliga extrainsatser för Västerbottens inland men också för en del orter i kustlandsbygden.

Anf. 28 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Sin vana trogen kastar Börje Hörnlund ut oriktiga uppgifter i kammaren. Eftersom Börje Hörnlund tydligen har den här upplysningen om Bolidenkonscernen skulle jag gärna vilja veta när konscernen har begärt en tid för uppvaktning för att diskutera sina problem.

Jag har faktiskt på eget initiativ för fjorton dagar sedan haft ett samtal med ägaren till Boliden. Eftersom Börje Hörnlund tydligen har tillgång till eventuella tankar som Boliden kan ha också när det gäller uppvaktningar av regeringsledamöter vore jag intresserad av att få ta del av uppgifterna. I varje fall bör Börje Hörnlund kontrollera sanningshalten i de uppgifter han lämnar i riksdagen. Vad jag kan bekräfta är att representanter för inlandskommunerna har begärt tid för att överlämna material från en utredning någon gång i december månad.

Jag vill gärna utveckla mitt svar vad gäller de satsningar på prospektering, forskning och utveckling som regeringen gjort i och med införandet av det särskilda prospekteringsprogrammet. Det är program som inte ens Ulla Orring kände till. Syftet med programmet är att genom främst prospektering öka livslängden hos befintliga gruvor och lägga grunden för nya gruvor. Sedan 1983 har inte mindre än 266 milj. kr. beviljats som stöd till ett stort antal projekt i hela landet. Av detta har, som jag redan nämnt i mitt svar, 41,5 milj. kr. tilldelats projekt i Västerbottens län. Läger man därtill de 52 milj. kr. som avsatts för undersökningsarbete då det gäller Stekenjokk framgår att Västerbottens län faktiskt erhållit en tredjedel av programmedlen, och det är ingen dålig insats som därmed görs för Västerbotten.

Huvuddelen av de pengar som har fördelats har gått till olika prospekteringsprojekt. Därigenom har undersökningar kommit till stånd av såväl nya fyndigheter som befintliga gruvor. I Västerbotten har, som jag nämnt, stora undersökningar gjorts i Skelleftefältet. De pengar som har fördelats har inte bara gått till traditionell prospektering – det är också viktigt att gruvindustrin utvecklas och förnyas. Ca 25 milj. kr. har därför satsats på forsknings- och utvecklingsprojekt. Det är projekt som har till syfte att effektivisera och modernisera prospekteringstekniken eller att möjliggöra utnyttjandet av mineralfyndigheter som det i dag saknas teknik eller ekonomiska förutsättningar för att nyttiggöra.

Av programmet återstår ett år. Prospektering är en mycket långsiktig verksamhet. Det är därför för tidigt att uttala sig om det samlade utfallet av programmet, men redan nu kan sägas att en rad positiva resultat har uppnåtts.

Jag sade i mitt svar till Ulla Orring att det i dag är för tidigt att uttala sig om vilka ytterligare insatser som kan bli nödvändiga för gruvindustrin. Självfallet är jag medveten om hur betydelsefull gruvindustrin är, inte bara för Västerbotten utan för hela landet.

Trots de väldiga insatser som gjorts talar Ulla Orring om ointresse från regeringens sida. Det är ett mycket märkvärdigt uttalande, och det av en person som inte ens har bemödat sig om att ta reda på att riksdagen faktiskt har beslutat om ett särskilt gruvprogram på 300 miljoner. Den socialdemokratiska regeringen har prioriterat gruvsatsningarna. Det var den nya regeringen, den som tillträdde 1982, som lade fram det särskilda gruvprogrammet – den borgerliga trepartiregeringen hade inte bemödat sig om det. Det var inte borgerliga riksdagsledamöter från Västerbotten som ansåg att det behövdes insatser på gruvpolitikens område. Man gjorde inte ens försök att stoppa den nedrustning av gruvverksamheten som skedde under de borgerliga åren. Då satt både Börje Hörnlund och Ulla Orring tysta och tafatta i sina stugor hemma i Västerbotten.

Nedrustningen fortsatte. Den socialdemokratiska regeringen fann när den tillträdde att den inte kunde fortsätta på den borgerliga vägen och lade därför fram detta program. Jag begär inte att Ulla Orring skall berömma programmet, men hon kan väl ändå bekräfta att det finns!

Den uppgift som Ulla Orring har lämnat om nedgången i prospekteringsverksamheten är inte riktig. NSG har genom en stor reservation från tidigare budgetår kunnat upprätthålla en hög nivå på den egna prospekteringen.

Även NSG har fått del av 300-miljonersanslaget, varför statens egen prospektering har upprätthållits på en hög nivå. Detta är faktiska förhållanden.

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om gruvnäringen i
Västerbottens län*

Anf. 29 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Jo, industriministern, jag har faktiskt bemödat mig att ta reda på hur det ligger till med verksamheten inom gruvindustrin i Västerbotten. Jag har bemödat mig så mycket att jag i höst t. o. m. tillbringat en vecka med att prya hos Boliden och då kommit underfund med sakernas tillstånd. Jag har varit nere i gruvorna, och jag har träffat folket som jobbar i gruvindustrin. Jag har träffat kommunrepresentanter, och jag vet vilken oro som finns i länet.

Det som förvånar mig är att regeringen under den långa perioden sedan april, då vi diskuterade de regionalpolitiska insatserna, inte har tagit ett enda initiativ till att förbättra arbetsmarknadsläget, sysselsättningsläget, i Västerbotten. På 25 år har Västerbottens inland förlorat över 22 000, i huvudsak unga, människor. Det är lika mycket som om vi i dag skulle lägga ned kommunerna Sorsele, Storuman och Vilhelmina. Det är som sagt i huvudsak unga människor som har lämnat länet. Jag tycker att industriministern borde känna stor oro inför detta sakernas tillstånd.

Jag vill säga att jag har uppfattat industriministern så som han uttryckte sig tidigare i bl. a. den regionalpolitiska debatten den 1 april – för det var väl inget aprilskämt, utan det var väl allvar? Då sade industriministern att regeringen skulle se över den regionalpolitiska arsenalen, stärka näringslivet och sysselsättningen och att regeringen går vidare i det regionalpolitiska arbetet. De förväntningarna har vi från Västerbotten haft på regeringen. Från folkpartiets sida är det inte bara jag, utan också partibröder ute i kommunerna som har ställt dessa frågor till industriministern.

Så till anslaget. 1981 fick NSG 24,7 miljoner. 1982 fick NSG 18,1 miljoner plus 5,3 miljoner från det särskilda 300-miljonerspaketet. Det blir 23,4 miljoner. 1983 kom man upp till 9,8 miljoner av det ordinarie anslaget plus 12,7 miljoner från det särskilda anslaget. Det blir 20,5 miljoner. Det finns en rad siffror som jag ber att få återkomma till.

Jag vidhåller att NSG har fått minskade anslag jämfört med den tid då det var en borgerlig regering.

Anf. 30 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Sin vana trogen är Thage Peterson grälsjuk. Uppgifterna om svårigheterna att träffa Thage Peterson kommer från ledamöter i länsstyrelsen, där diskussionen hade förevarit.

Det är emellertid oviktigt. Det viktiga är i stället att idéer, när de finns, når fram. Om det nu har varit ett möte under de senaste 14 dagarna, har det kanske varit möjligt att resonera.

Sedan till de otillräckliga länsanslagen. Det är oroande från länets synpunkt att det finns hur mycket pengar som helst till flyttning. Det är t. o. m. så – det har vi sett i en kampanj – att man beklagar att man inte hann bjuda tekniker norrifrån och söderifrån med familjer på fria resor till Stockholm för att de där skulle få jobb.

Då finns det tydligen pengar från olika företrädare. Men när det gäller pengar till att skapa jobb på hemorten, på orter som har förlorat väldigt mycket folk sedan den socialdemokratiska regeringen tog över, då är det ont om pengar, trots att det är små belopp som det resoneras om.

Jag skall inte orda mer om detta nu, utan jag hoppas att industriministerns ögon skall öppnas något när han får uppvaktningar från inlandskommunerna. Om det blir resultatet är det bra för inlandet. Annars blir det lika besvärligt som det har varit hitintills, sedan september 1982 fram till i dag.

Sedan till frågan om Boliden. Jag kommer ihåg diskussionerna om Volvo och Saab. Då var det ingen hejd på lokaliseringssöd, frisläppta investeringsfonder på 25 miljarder och stora skattefördelar till två av Sveriges rikaste företag. Detta med nedskärningarna för Boliden är mycket större ingrepp för berörda orter än vad nedläggningarna av varven var för Göteborg resp. Malmö.

Då var alla på alerten. Nu kräver vi faktiskt att regeringen är på alerten också när det gäller Boliden och Västerbotten.

Anf. 31 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Vi fick nu höra av Börje Hörnlund själv att en uppgift som Börje Hörnlund kommer med här i kammaren är oviktig enligt Börje Hörnlunds egen uppfattning, och det är inget dåligt konstaterande.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellationerna 1986/87:23 och 32 om regionalpolitiken

Anf. 32 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Börje Hörnlund har i en interpellation frågat statsministern vilka åtgärder han avser vidta i syfte att ge regeringens politik en inriktning så att den nuvarande koncentrationspolitiken avbryts och att arbetet i stället inriktas på att utveckla hela vårt land samt om han är beredd att ge departementscheferna direktiv om att det i alla propositioner skall finnas en redogörelse över hur förslagen påverkar den regionala utvecklingen. Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Sigge Godin har i en interpellation frågat mig vilka konkreta åtgärder den särskilda statssekreterargruppen för regionalpolitiska frågor har enats om, hur åtgärderna är utformade och när de kommer att sättas in samt vilka resultat åtgärderna beräknas ge.

Jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

De regionalpolitiska insatserna har kraftigt förstärkts under de senaste åren. Anslagen till regionalpolitiken har fördubblats sedan budgetåret 1982/83. Trots detta finns det tendenser till växande regionala obalanser. För att motverka dessa tendenser prövas och övervägs för närvarande inom regeringskansliet förslag och idéer för att ytterligare förstärka regionalpolitiken. Arbetet är inriktat både på att utveckla och effektivisera de nuvarande medlen och på att försöka finna nya medel för att påverka den regionala utvecklingen. Som jag tidigare vid ett flertal tillfällen här i kammaren

framhållit är det nödvändigt att i ökad utsträckning väga in regionalpolitiska hänsyn inom olika politikområden.

Den särskilda statssekreterargrupp för regionalpolitiska frågor som regeringen tillsatt har en viktig roll i det arbete som nu pågår för att förstärka regionalpolitiken liksom i samordningen av politiken på olika områden som har betydelse för den regionala utvecklingen. I gruppen behandlas allehanda frågor som berör de olika departementen.

Jag är under pågående beredningsarbete inte beredd att uttala mig om vilka förslag de överväganden som nu sker på det regionalpolitiska området kan komma att leda fram till.

En regionalpolitisk granskning sker av alla propositioner innan de beslutas av regeringen och föreläggs riksdagen. Statssekreterargruppens arbete ökar möjligheterna att väga in regionalpolitiska hänsyn i de förslag som på olika områden lämnas till riksdagen. Jag är emellertid inte beredd att föreslå någon formalisering för hur de regionalpolitiska aspekterna skall belysas i propositionerna.

Anf. 33 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Tack för svaret, industriministern.

Thage G. Peterson säger att det sker en regionalpolitisk granskning av alla propositioner innan de föreläggs riksdagen.

Herr talman! Då är det långt allvarligare med regeringens regionalpolitik än vad jag och mitt parti tidigare har kunnat föreställa oss. Jag har tidigare i en debatt med Thage G. Peterson sagt att den snabbt tilltagande koncentrationen till storstäderna framför allt beror på omedvetna och medvetet tagna politiska beslut. Av dagens svar från industriministern framgår att det inte varit fråga om några omedvetna beslut utan att det helt och hållet är fråga om medvetna målinriktade beslut för en stark koncentration till framför allt Storstockholm.

Med det beskedet förstår jag också industriministerns besked i svarets sista mening, där det framgår att den socialdemokratiska regeringen inte är beredd att i sina förslag till riksdagen redovisa de regionalpolitiska följderna av regeringens olika förslag. En korrekt redogörelse för de regionalpolitiska konsekvenserna av regeringens politik skulle leda till att det i många, många regeringsförslag borde stå "att förslaget leder till fortsatt stark koncentration och en fortsatt utarmning av mer än tre fjärdedelar av vårt land".

Beskedet om att det skulle ha skett en regionalpolitisk granskning av regeringens förslag till riksdagen motsägs emellertid av Thage G. Petersons regionalpolitiska anförande inför den socialdemokratiska riksdagsgruppen så sent som i våras. Där sade Thage G. Peterson bl. a. att "alla politikområden måste väga in regionalpolitiska aspekter i sina beslut" – och så tillägger han att "så sker inte idag". Jag måste därför fråga Thage G. Peterson: Vad är sant – beskedet till den socialdemokratiska riksdagsgruppen eller beskedet till denna kammare i dag? Ser man på de negativa regionalpolitiska resultaten av regeringens politik, framstår Thage G. Peterson som väsentligt mer uppriktigt inför sin riksdagsgrupp än inför denna kammare.

Herr talman! Skall dagens mycket olyckliga regionalpolitiska utveckling brytas, måste alla departements arbete inriktas på att snabbt vända

utvecklingen, innan det är för sent. Här har de mer än tre fjärdedelar av vårt land som far mycket illa av regeringens politik ett gemensamt intresse med t. ex. Storstockholm. Storstockholm far nämligen illa av en omfattande inflyttning. Regeringens medvetna och ensidiga flyttlasspolitik är ett hot mot Stockholms skönhet. Antalet bilar ökar kraftigt och därmed luftföroreningarna, och med dem många sjukdomar. Bostadskoerna och därmed priserna på bostäder ökar. Justitieministern har nyligen i en skrivelse till riksdagen konstaterat att brott och våld ökar på grund av den pågående koncentrationen. Allt detta och många andra bekymmer som beror på koncentrationen drabbar de redan boende i Stockholm.

När Fälldinregeringen våren 1982 lade fast befolkningsmålsättningarna för en positiv utveckling av hela vårt land, ville Thage G. Peterson och socialdemokraterna i riksdagen kraftigt öka befolkningen i Storstockholm. Thage G. Peterson har lyckats med att få Storstockholm att växa, till stor skada för de mer än tre fjärdedelar av vårt land som far illa av den socialdemokratiska koncentrationspolitiken men också till förfång för folkflertalet i Storstockholm.

Herr talman! Från centerpartiets sida beklagar vi att den socialdemokratiska regeringen för en politik för centralisering och koncentration och att det av interpellationssvaret framgår att några rejäla tag framöver för att bryta den utvecklingen inte är att vänta.

Anf. 34 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på mina frågor.

Skälet till att jag frågat industriministern om vad den s. k. statssekreterargruppen kommit fram till är att riksdagens majoritet i våras avlog en motion om en regionalpolitisk kommission. Kommissionens uppgift skulle ha varit att snabbt och effektivt ta sig an de alltmer påträngande problemen i utflyttningslänen.

Jag kan bara konstatera att svaret från industriministern inte innehåller några som helst synpunkter på hur statssekreterargruppens arbete skall läggas upp och hur snabbt den kommer att arbeta. Mina frågor står helt obesvarade. Innan jag kommenterar svaret vidare vill jag stanna upp inför utvecklingen i utflyttningslänen.

Vi vet att den regionala utvecklingen fortsätter i negativ riktning med mycket stora nettoutflyttningar även under första halvåret 1986. Samma tendens råder som 1985, men med än starkare minussiffror på många håll. De flesta län har flyttningsminus. Den stora inflyttningen fortsätter till storstäderna Stockholm och Göteborg och i viss mån till Malmö. De verkliga förlorarna är Kristianstads, Blekinge, Skaraborgs, Örebro och Västernorrlands län. De har alla större nettoutflyttning än samma tid 1985. Att utflyttningen från Bergslagen och Norrland också fortsätter som tidigare kan tyvärr också konstateras.

Dessutom kan vi konstatera nedläggningshot och neddragningar i bl. a. Västerbottens inland, som Ulla Örring har redogjort för, och i Örebro län, nedläggningar som är mycket mer dramatiska för dessa bygder än vad Kockums nedläggning var för Malmö.

Problemen kryper allt närmare Stockholm och den socialdemokratiska

regeringen. Avfolkningen i stora delar av Sverige är inte längre enbart ett Norrlandsproblem. Men kvar står det allvarligaste problemet, nämligen att utflyttningen under både 1960- och 1980-talen snedvrider befolkningsutvecklingen, så att allt färre barn föds i skogslänen.

Herr talman! I början av 1986 fanns en mycket utbredd kritik mot regeringens handläggning av regionalpolitiken. Inte minst kom kritiken från socialdemokrater i glesbygden och däribland också från flera riksdagsmän från utflyttningslänen. Den kritiken har tystnat. Vilka löften de fick från industriministern vet vi inte. Om jag får använda ett uttryck från tredje vice talmannen, så lyckades industriministern få på dem grimman och dra in dem i den socialistiska fällan.

Herr talman! Jag delar industriministerns synpunkter att alla politikområden måste bidra för att utvecklingen i utflyttningslänen skall kunna vändas. Det är därför med häpnad jag konstaterar att industriministern totalt lämnar mina frågor obesvarade. Riksdagen skall tydligen inte lägga sig i regeringens arbete. Vi riksdagsledamöter skall inte ställa frågor om hur regeringen har tänkt sig ändra den katastrofala utvecklingen i glesbygden. Vi riksdagsmän skall stå med mössan i hand precis som människorna i glesbygden och vänta på att makthavarna i kanslihuset när det passar dem skall strö litet visdom över oss. Så fungerar nutidens maktelit.

Industriministern säger att statssekreterargruppen sitter och läser regeringens propositioner. Ja, det gör ju riksdagsmän också.

Jag har ett flertal gånger lyssnat till hur industriministern och Börje Hörnlund kivats om vem som har släckt lyset i glesbygden. Jag upplever svaret från industriministern som att lyset också är släckt i kanslihuset. När tänker industriministern tända lyset, så att medlemmarna i statssekreterargruppen hittar varandra och kan sätta i gång och jobba? När lyset är släckt, så har de ju också uppenbara svårigheter att läsa regeringens propositioner, och resultatet blir tydligen därefter.

Jag konstaterar bara att statssekreterargruppen arbetar med samma snigelfart som regionalpolitiska rådet, rådet där alla partier skulle få komma till tals och dra sitt strå till stacken. Regionalpolitiska rådet, vars ordförande är industriministern, har sammanträtt en gång, och då var industriministern inte ens närvarande. Det brådskar tydligen inte.

Herr talman! Viljan från regeringens sida att snabbt ta itu med ödesfrågorna för glesbygden finns inte. Socialdemokraterna brukar glädja sig åt den tredje vägens politik – den enda väg de byggt sedan 1982. Den tredje vägen är tyvärr enkelriktad. Den går från utflyttningslänen mot storstadsregionerna. Och med den socialdemokratiska regeringen kommer vi inte ens att få så mycket som en cykelbana som går åt det motsatta hållet. Det är en märklig utveckling när regeringen har en industriminister som ofta talar om den oro han känner för utvecklingen i glesbygden.

Anf. 35 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Vi har två slags regionalpolitiska problem: dels akuta problem i några regioner, dels tendenser till en felaktig utveckling i flera områden:

De delar av näringslivet som växer snabbast är de som är beroende av en

miljö med god tillgång till forsknings-, utvecklings- och utbildningsresurser. Därmed blir tillväxten också koncentrerad till de orter och regioner som kan erbjuda sådana miljöer och som dessutom har en väl fungerande infrastruktur i övrigt. Det är här främst frågan om sex regioner runt våra universitets- och högskoleorter.

Huvudlinjen i regionalpolitiken måste därför vara att skapa förutsättningar att bygga upp starka alternativ till dagens tillväxtområden, till universitets- och högskoleregionerna.

Det handlar dels om att bygga upp forsknings-, utvecklings- och utbildningsresurser på flera håll, dels om att via olika insatser se till att utvecklingsimpulserna från högskolor och universitet ges en större spridning. Det handlar också om att förbättra kommunikationer och övrig infrastruktur. Inriktningen är att höja regionernas attraktionskraft och konkurrenskraft, så att näringslivet kan blomstra där. Jag har gång på gång påpekat detta i sådana här debatter i kammaren.

Att skapa förutsättningar för positiva utvecklingsmiljöer på flera håll i landet är en bärande grundtanke som regeringen arbetar efter och som vi vill utveckla. Vi måste då vara öppna för att gå fram efter olika linjer. Samordningen inom regionalpolitiken är därför oerhört viktig. Därför tillsatte regeringen i våras en särskild statssekreterargrupp som har till uppgift att klara ut hur verksamheten inom olika politikområden bättre skall kunna bidra till regional balans. För att regeringen har tillsatt denna statssekreterargrupp får jag nu kritik också från folkpartiet. Centerpartiet har tidigare kritiserat den. Under de borgerliga regeringsåren lyckades man inte ena sig om att ta tag i samordningen av regionalpolitiken. Den socialdemokratiska regeringen har nu gjort detta. Jag förstår inte kritiken, eller surheten, från Börje Hörnlund och Sigge Godin på denna punkt. När vi för första gången har en samordningsgrupp i kanslihuset för regionalpolitiska frågor – en grupp som inte ni lyckades, eller kanske inte ens ville, tillsätta – vill ni inte ge denna grupp någon tid.

Börje Hörnlund, alla propositioner delas till alla departement för granskning. Sedan några månader skickas dessutom alla propositioner direkt till industridepartementets regionalpolitiska enhet för genomgång, för att förbereda statssekreterargruppens arbete. Statssekreterargruppen är för närvarande engagerad i årets budgetarbete inför budgetpropositionen och inför de planerade industri- och forskningspolitiska propositionerna och mycket mer. Det är alltså första gången som vi i kanslihuset har tillgång till ett regionalpolitiskt samordningsorgan. Då kräver ni att alla resultat skall läggas på bordet och att allt skall göras direkt. Jag kan inte tolka detta på annat sätt än att ni är sura över att ni inte själva under era regeringsår lyckades åstadkomma denna samordningsgrupp.

Att Börje Hörnlund mot denna bakgrund fortsätter att påstå att regeringen bedriver en målmedveten koncentrationspolitik ser jag enbart som ett led i hans alltmer förunderliga argumenteringskonst när det gäller regionalpolitiska frågor. Det är, herr talman, inte för stora ord att tala om att en förnyelse skett av regionalpolitiken. Men allt tar sin tid. Det går inte att förändra från en dag till en annan eller att ens stoppa utvecklingen från en dag till en annan.

1976 lämnade vi över regeringsansvaret till den borgerliga regeringen.

Centerpartiet fick då ansvaret för regionalpolitiken. Sverige var då ett land med folkökningar, också i stödområdet och i skogslänen. Men efter sex olyckliga borgerliga regeringsår lämnade ni till oss över ett land med befolkningsminskning i skogslänen och i stödområdet. Så hade ni förvaltat dessa sex borgerliga regeringsår. Men på grund av att de regionalpolitiska insatserna sedan 1982 förstärkts, bidragsmedlen fördubblats och insatsernas inriktning förändrats – vi satsar mer och mer på forskning och utveckling och på uppbyggandet av infrastruktur och konkurrenskraft ute i regionerna – har det skett en förnyelse av regionalpolitiken. Varje seriös bedömare av regionalpolitik måste inse att det har skett mycket stora förändringar.

Jag sade redan på den socialdemokratiska partikongressen 1984 att ett regionalpolitiskt synsätt måste genomsyra alla politikområden. Målet är detta, och färdriktningen har för första gången skrivits in i en regeringsförklaring.

De borgerliga som i dag talat vitt och brett om regionalpolitiska satsningar förmådde under sina sex regeringsår inte en enda gång i sina regeringsförklaringar markera denna vida framtidsinriktning för regionalpolitiken. Det är ett konstaterande, herr talman.

Anf. 36 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Gunnar Sträng myntade på sin tid uttrycket att en liten rännil måste få gå tillbaka till de områden som satsat sin ungdom, sin kraft, merparten av skogsinkomsterna osv. Hittillsvarande politik, med Thage Peterson som regionalpolitiskt ansvarig, har präglats av att en *liten* rännil har gått tillbaka, medan merparten har gått till åtgärder i koncentrerande riktning. Det är självklart att man blir både arg och ledsen, när man ser denna politik månad efter månad. Och facit kommer ju. Vi får fler debatter i denna kammare.

Nu säger Thage Peterson att det var för ett par tre månader sedan som man började att granska alla propositioner från regionalpolitisk synpunkt. Det är bra. Jag kan garantera Thage Peterson att vi från centerpartiets sida mycket noga kommer att följa de förslag som framläggs i budgetpropositionen när det gäller olika departement. Jag hoppas verkligen att Thage Peterson i sitt arbete härvidlag nu får större inflytande på regeringens politik än han uppenbarligen har haft fram till i dag. Skulle de regionalpolitiska ambitioner som Thage Peterson säger sig ha fått slå igenom bara litet grand, hade inte utvecklingen sett ut som den gör i dag.

Justitieministern för sin del verkar vara medveten om vad koncentrationspolitiken leder till inom sitt område. Bostadsministern redogör i sin nya proposition om bostadspolitik för vad politiken har lett till vad gäller bostadsförsörjningen i Stockholm och på några ytterligare orter. Han säger att det har skett en stark överhettning och att detta leder till hög inflation. Samhället i stort får stå för kostnaderna. Det är alltså inte nog med att man får kvar i stort sett bara äldre människor när Thage Peterson ihop med Anna-Greta Leijon tar alla ungdomar. Därutöver måste man i mycket stor utsträckning vara med och betala kostnaderna för överhettningen här i Stockholm.

Anf. 37 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Ja, industriministern, det är riktigt att det kommer kritik från oss i folkpartiet. Det gavs nämligen ett så dåligt svar på interpellationen. Jag undrar: Vad gör den grupp som industriministern har tillsatt? Den jobbar med budgetarbete, men så mycket mer har vi inte fått veta. Industriministern ägnar sig sedan åt att kritisera de borgerliga regeringsåren. Ja, det går att göra på det sättet också.

Under den allmänpolitiska debatten sade industriministern följande: "Åtgärder på kommunikationsområdet, inom försvarsområdet, inom jordbrukspolitiken, utbildningspolitiken, arbetsmarknadspolitiken kan ha mycket större betydelse för den regionala utvecklingen än direkta stöd till företag och näringsliv som kan utgå inom de regionalpolitiska medlens ram." Jag delar industriministerns uppfattning att dessa politikområden kan ha en mycket stor betydelse i glesbygden. Men vad betyder detta konkret?

Jag har med intresse följt förslaget om statssekreterargruppen. Det är någonting nytt, någonting fräscht. Vilken målsättning har denna grupp? Hur skall detta arbete samordnas?

Det är bra att industriministern talar om vägarna, kommunikationerna och högskolorna. Men det blir ju inte mycket mer. Jag har några förslag till frågor som kan behöva ställas och som jag här skulle vilja redogöra för. Hur skall de regionala högskolorna kunna få en inriktning mot det regionala näringslivet? Hur skall läraryråden lösas? Vad händer med elevunderlaget vid de små högskolorna om inte studiemedelsfrågan löses? När får vi en samordnad plan för kommunikationerna i glesbygdslänen? Hur rimmar industriministerns åsikt att kommunikationerna är avgörande för en regions utveckling med SJ:s utredning, som säger att persontrafiken norr om Sundsvall bör avvecklas omkring år 2000? Vem är det som bestämmer? Vad händer med inlandsvägarna när stora satsningar skall göras på det s. k. stamvägnätet? Hur skall virket komma fram till industrin när inlandsvägarna måste vara avstängda flera månader om året? Vad sker när anslagen till vägnätet i Norrland skärs ned? När, exempelvis, upphäver regering och riksdag SAS och Linjeflygs monopol, så att andra flygbolag får komma in i Norrlandstrafiken? När ändras statens regelverk så att rationella lösningar kan uppnås?

Frågorna är faktiskt väldigt många, industriministern. Det är dags att tända lyset i kanslihuset, så att gruppen kommer i gång med detta viktiga jobb.

Anf. 38 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag blir lika förundrad varje gång jag har en riksdagsdebatt om regionalpolitiken med Börje Hörnlund och – får jag nu tillägga – Sigge Godin. Det är sällan som man får något enda konkret förslag från dessa båda debattörer. Jag sitter med pennan i högsta hugg för att anteckna, om jag kan få något uppslag eller någon idé från dessa båda herrar. Men det kommer inga. Det är bara fråga om kritik och förmedling av uppgifter från Börje Hörnlund om vad han hört en och annan ledamot i en länsstyrelse eller kommunstyrelse säga. Och i dag räknade jag mycket snabbt till att Sigge Godin kom med 20 frågor. Plötsligt gör han interpellationsdebatten till en 20-frågor-stund, där han bara snabbt rabblar upp 20 frågor om regionalpolitiska svar och lösningar.

Finns det ingen intern diskussion inom centerpartiet och folkpartiet i de regionalpolitiska frågorna, så att vi någon gång kunde få ett förslag om hur de här frågorna skall kunna föras ytterligare framåt?

I stället stämplar man den förda regionalpolitiken som misslyckad. Det är – låt mig säga så – den gyllene tråden. Men jag hävdar att den förda regionalpolitiken under de socialdemokratiska åren har varit framgångsrik. Framgångarna har dock inte varit tillräckliga för att stoppa de tendenser till ökad regionalpolitisk obalans som vi har i flera regioner.

Bakgrunden till att de regionalpolitiska frågorna nu har stor aktualitet är den tendens till ökad regional obalans som vi har kunnat registrera. Men också här förekommer överdrifter i debatten. Jag menar att den ojämna befolkningstillväxten till stor del beror på mycket olika åldersstruktur. I flera av Norrlandslänens kommuner har man ett negativt födelsenetto. Men sådana fakta bryr sig inte Börje Hörnlund och Sigge Godin om, och de bryr sig inte heller om att i Stockholms län hälften av folkökningen beror på födelseöverskott och inflyttning från utlandet. Till viss del är också den ökade tendensen till utflyttning ett konjunkturfenomen.

Inget område har sedan 1982 varit så prioriterat som regionalpolitiken. I själva verket har våra satsningar på regionalpolitiken fördubblats sedan 1982, och det är väl ingen dålig ökning – nästan en ny årlig miljard i det svåra budgetläge som de borgerliga lämnade efter sig. Därutöver har vi gjort särskilda satsningar i de värst drabbade regionerna: Norrbotten, Bergslagen, Timrå m. fl.

Hur såg den borgerliga regionalpolitiken ut? Börje Hörnlund försöker förtränga den och i stället skapa illusionen att den var annorlunda än den var. Men ni drog er ju inte ens för att minska de regionalpolitiska anslagen. Ni skar ner det regionalpolitiska stödet med 300 milj. kr. Hur många jobb hade inte kunnat skapas om ni inte varit så klämfingriga den gången att ni rustade ner regionalpolitiken?

Då är det litet väl magstarkt, Börje Hörnlund, att komma här i riksdagen och angripa den socialdemokratiska regionalpolitiken därför att vi nu tar itu med problemen och tar tag i frågan om att alla politikområden skall känna regionalpolitiskt ansvar. Några sådana tankar hade ju inte de borgerliga. När vi nu tar itu med problemen, då är Börje Hörnlund förgrymmad – ja, arg – för att det inte går tillräckligt snabbt. Jag måste säga, herr talman, att jag inte ger så mycket för en sådan argumentation.

Vi har förnyat regionalpolitiken. Det är nu i högre grad fråga om att satsa på att öka regionernas attraktionskraft och konkurrenskraft. Det är fråga om satsningar på teknik- och utvecklingscentra, och vi räknar med att ett sextiotal sådana är på gång runt om i landet. Det gäller satsningar för att öka teknikspridning och genomföra teknikspridningsobjekt så att företagen ute i regionerna förstärks. Dessutom har det regionalpolitiska stödet sedan 1982 varit framgångsrikt. Det beräknas leda till över 16 000 nya arbetstillfällen, varav huvuddelen i skogslänen.

Detta är inget dåligt resultat. Men i varje debatt som jag för här i kammaren med Börje Hörnlund och Sigge Godin förtränger de alla sådana fakta. I stället tar de gång på gång fram en mängd frågor, som även jag kan resa, på regionalpolitikens område och på alla andra politikområden. Men

att argumentera på ett sådant sätt för ju inte utvecklingen framåt – det för inte regionalpolitiken framåt.

Jag måste säga att jag är litet orolig för Börje Hörnlunds skull när det gäller hans eget väljarunderlag, för om han fortsätter sin argumentation på det sätt som han gör här i kammaren gång efter gång, då har han till slut inga väljare kvar.

Anf. 39 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Industriministern säger att vi inte har gett några förslag. Men då talar inte industriministern sant, eller också saknar han minne. Jag har nämligen använt huvuddelen av mina anföranden i denna kammare för att lägga fram konkreta förslag. Jag hinner inte nu räkna upp alla, men jag kan nämna att vi har föreslagit att länsanslagen skall ökas till 750 milj. kr., att 500 milj. kr. skall satsas på länsvägnätets grusvägar, osv.

Industriministern däremot använder sin tid till att blanda ihop lån, bidrag och statistik. Han talar t. ex. om vilken ökning som skett av länsanslagen. Vad är då sanningen? Jo, under riksmötet 1983/84 förlorade industriministern en votering i denna kammare, vilket innebar att länsanslaget höjdes med 100 milj. kr. Nästa år kunde han rimligen inte sänka det, för då hade han förlorat igen. För innevarande år är det fortfarande fråga om oförändrade anslag. Det har alltså skett en urholkning av länsanslagen. Dessutom har industriministern överfört ERU-medlen, som förut gick på departementet, till det här anslaget, osv.

Så handskas den regionalpolitiskt ansvarige med statistik och sanning.

Sedan vill jag säga att jag inte är orolig för mitt väljarunderlag. Men industriministern måste väl vara orolig för sitt, eftersom han har sett till att inte mindre än 40 000 ungdomar har fått flytta från skogslänen till Stockholmsregionen sedan han övertog ansvaret för regionalpolitiken.

Vi är visst medvetna om att det är ett negativt födelsetto i de här berörda områdena. Men då är det desto allvarigare att 40 000 ungdomar – de som skall föda de kommande barnen – icke får bo kvar i dessa områden utan har fått flytta till det område där industriministerns väljarunderlag finns.

Äropå industriministerns tal om väljarunderlag: Jag har här ett papper från statssekreteraren i arbetsmarknadsdepartementet. Där uppmanar han i klartext Thage G. Peterson och andra att dra teknikerna till Storstockholm från de tekniksvaga områdena.

Det tar för lång tid att gå in på vad som står här, och min taletid är strax ute. Men jag vill säga att jag redan i dag kommer att lämna en ny interpellation till Thage G. Peterson, så att vi får höra hur det är med det övergripande ansvar som han säger sig ha.

Anf. 40 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Industriministern säger att det inte kommer några förslag från folkpartiet. Sedan fortsätter han att rikta kritik mot de borgerliga regeringarna. Jag tycker att vi kan lämna den kritiken därhän. Industriministern har tidigare sagt att han skall ta till vara alla goda förslag och att en samordning skall ske mellan olika politikområden. Han har talat om kommunikationernas, jordbrukets och teknikutvecklingens betydelse även för utflyttningslänen.

Detta skall ställas mot att en socialistisk majoritet här i riksdagen har avslagit motioner från folkpartiet i bl. a. följande frågor – jag skall nämna något om vad det gäller: ökade anslag till vägarna, fortsatt statsbidrag till länstrafiken, rätten att behålla de små skolorna på landsbygden, ökade länsanslag för snabba insatser, ökade anslag till Norrlandsjordbruket, krafttag för en uppbromsning av utflyttningen från glesbygden, en heltäckande utbyggnad av televerkets fiberoptiknät, förbättrade möjligheter för turismen, differentierade arbetsgivaravgifter i stödområdet och förbättrat persontransportstöd. Är inte de folkpartiförslagen goda nog, herr industriminister?

Industriministerns löfte om att ta till vara de goda förslagen är ouppfyllt. Mina frågor om samordningen av insatserna står obesvarade. Jag tolkar detta som att riksdagen inte skall lägga sig i regeringens arbete. Detta är något nytt och historiskt i svensk politik.

Kvar står, herr talman, industriministern ensam med sin oro för glesbygden. Varför står han ensam? Han vill inte ha någon hjälp från andra partier. Men jag kan glädja industriministern med att det också finns ljuspunkter i eländet. Människorna i glesbygden har slutat att vänta på regeringen. De tar nu saken i egna händer. Är det inte då dags, industriministern, att vi politiker gemensamt hjälps åt att tända "det släckta ljuset" i glesbygden? Människorna som är kvar där förtjänar att vi tillsammans gör det.

Anf. 41 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Sigge Godin får i likhet med Börje Hörnlund framställa nya interpellationer eller nya frågor, om ni anser att ni inte har lyckats föra fram alla era argument och alla era frågor i denna debatt. Jag upprepar: Jag är verkligen intresserad av era olika idéer och förslag på regionalpolitikens område. Men inte ens i sina sista inlägg hade ju Sigge Godin eller Börje Hörnlund några sådana förslag att komma med.

Sedan vill jag korrigera Sigge Godin på en punkt, nämligen den där han tog upp det regionalpolitiska rådet. De uppgifter som man lämnar från riksdagens talarstol bör vara riktiga. Det var faktiskt så att ett sammanträde på förhösten fick ställas in på grund av att ett stort antal ledamöter, bl. a. riksdagsledamöterna i rådet, begärde att så skulle ske, då de var förhindrade att komma på grund av resor. Jag tillmötesgick framställningen och har kallat till ett nytt sammanträde. Jag hoppas verkligen att både centerns och folkpartiets representanter då kommer väl förberedda och lägger fram förslag och idéer på regionalpolitikens område – inte bara ställer frågor rakt ut i luften.

Jag vet inte, herr talman, vad vi skall göra åt Börje Hörnlund. Gång på gång använder han felaktiga uppgifter och siffror. Om Börje Hörnlund tror att två plus två är tre, kan jag inte göra någonting åt det. Han får väl fortsätta att hävda det i så fall, tills han tröttnar. Jag är inte säker på att han kommer att göra det. Varje debatt här i kammaren visar att han inte vill använda fakta. Han tror inte ens på riksdagstrycket eller andra officiella uppgifter. Trots att de regionalpolitiska anslagen mer än fördubblats under den socialdemokratiska regeringen, så har de minskat i Börje Hörnlunds ögon.

Däremot vet vi ju att hans och centerpartiets väljare har tröttnat. Under

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om verksamheten vid
Boliden Mineral AB*

den tid som centern drivit sin primitiva argumentering i regionalpolitiken har ju centerpartiet mer än halverats – ja, nästan två tredjedelar av partiet har försvunnit. Men det tycks inte bekymra Börje Hörnlund. Har inte Börje Hörnlund någon gång funderat över vad det kan bero på? Det går inte att bli trovärdig med en politik som går ut på att lura människorna i försök att leda bort dem från verkligheten. Folk ser ju ändå hur regeringen ökar ansträngningarna på regionalpolitikens område, och att regionalpolitiken har varit framgångsrik i flera regioner. Samtidigt minns man hur det var under de borgerliga åren med kris i industrin, stigande arbetslöshet och utflyttning. Då är det varken seriöst eller trovärdigt att våldsamt angripa regeringen för att den handlar, för att vi ökar anslagen – samtidigt som ni gör allt för att förtiga hur utvecklingen gick bakåt under den tid då centerpartiet hade ansvaret för regionalpolitiken.

Talmannen anmälde att Börje Hörnlund och Sigge Godin anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 1986/87:35 om verksamheten vid Boliden Mineral AB

Anf. 42 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg har med anledning av Boliden Mineral AB:s beslut om inskränkningar i sin verksamhet ställt följande frågor till mig:

1. Planerar regeringen att ingripa i utvecklingen på sulfidmalmsidan och säkerställa en långsiktig och uthållig nationell mineralpolitik?
2. Inger den av Boliden Mineral AB förda mineralpolitiken regeringen någon oro vad gäller sårbarhet och nationellt oberoende?
3. Är regeringen beredd överväga att säkerställa en offensiv mineralpolitik genom att överföra Boliden i samhällets ägo?
4. Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att nödvändiga åtgärder vidtas vid Garpenbergsgruvan?
5. Vilka åtgärder och insatser planerar regeringen för att sätta fart på prospekteringsverksamheten?

Som svar på den första frågan vill jag hänvisa till riksdagens beslut om mineralpolitik år 1982. Mycket av statens roll i mineralpolitiken består av att på olika sätt underlätta för industrins egen utveckling genom grundläggande geologisk kartering, prospektering, forskning och utveckling samt stöd i olika former till företagen. Ett viktigt led i denna politik är det femåriga programmet för utökad prospektering, för vilket 300 milj. kr. har avsatts för prospekteringsprojekt och forsknings- och utvecklingsprojekt inom mineralområdet.

Mitt svar på Lars-Ove Hagbergs andra fråga är att de av Boliden Mineral AB nu aviserade åtgärderna inte inger oro vad gäller sårbarhet och nationellt oberoende. Däremot ser regeringen det som väsentligt att Boliden i sitt

agerande tar hänsyn till det faktum att gruvverksamhet är en långsiktig verksamhet som kräver stor uthållighet.

Mitt svar på den tredje frågan är att regeringen inte är beredd att framlägga förslag om att staten skall förvärva Boliden. Bolidens ägare har inte heller erbjudit staten att förvärva bolaget.

Som svar på den fjärde frågan vill jag poängtera att de miljökrav som ålades Boliden för att få utvinna Dammsjöfyndigheten i Garpenberg fortfarande är giltiga i det fall Boliden skulle välja att starta en exploatering av fyndigheten.

Mitt svar på den femte och sista frågan är att det särskilda programmet för utökad prospektering har inneburit en ökad prospekteringsaktivitet i landet. Av programmet återstår ett år. Regeringen kommer senare att ta ställning till om ytterligare åtgärder därefter kan behövas inom detta område.

Anf. 43 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Min fråga är ställd med hänsyn till Bolidens verksamhet för närvarande och den verksamhet man planerar, eftersom mineralförsörjningen har en särskild strategisk betydelse för vårt land och vår industri framöver. Det handlar både om självförsörjning och om sårbarhet. Det handlar också om vårt nationella oberoende, framför allt när det gäller dessa viktiga råvaror. Frågan är om detta ansvar kan tas av ett kapitalistiskt företag, typ Boliden.

Nu har Boliden Mineral beslutat om kraftiga inskränkningar i sin verksamhet, framför allt i Norrbotten och Västerbotten, men också i sina gruvor i Mellansverige – Garpenberg och Saxberget. Det är alltså fråga om kraftiga rationaliseringsåtgärder.

Åtstramningen betyder t.ex. att verksamheten vid Saxbergets gruva återigen sätts på spel. Man ifrågasätter dess existens. Garpenbergs expansion har förbytts i nedgång. Men här skulle man ju utvinna silver, och man talade om Europas största silverfyndighet. Boliden motiverar det med bristande lönsamhet på grund av fallande priser på världsmarknaden.

Resultatet av den av Boliden förda politiken – Boliden dominerar ju nästan helt den svenska marknaden när det gäller sulfidmalmsutvinning – är att arbetet med de offensiva satsningarna läggs på is och att prospekteringsverksamheten ser ut att minska. Dessutom kommer vinsterna av prospekteringsverksamheten, till följd av den politik som Boliden nu för, inte att kunna tas till vara på ett riktigt sätt.

Den bild man har av Boliden är att företaget på senare tid fått en ny ägargrupp. Om det betyder något eller inte i en förlängning – om man jämför med de gamla ägargrupperna – är kanske svårt att bedöma. Men just Trelleborg sätter den kortsiktiga lönsamheten i högsätet. Dessutom står den här ägargruppen fjärran från de traditioner som funnits inom den råvarubaserade industrin.

Boliden Mineral AB skall nu tillförsäkra sig profiler, och i det läget skall man rädda företaget. Man har därför anpassat sig till de sjunkande metallpriserna. Jag tycker dock att det är att se det hela kortsiktigt. Men vi har alltid hävdat, och därom har det rätt stor enighet, att sådan här kortsiktighet icke är bra. Man måste ju se mineralutvinningen i ett långsiktigt

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om verksamheten vid
Boliden Mineral AB*

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om verksamheten vid
Boliden Mineral AB*

perspektiv för att kunna säkerställa att uppsatta mål kan nås: nationellt oberoende, självförsörjning och undvikande av sårbarhet.

När industriministern svarar på mina frågor säger han att statens roll inte är att aktivt gå in här. Men man skall ju underlätta industrins utveckling. I det här fallet handlar det emellertid om avveckling.

Eftersom det ändå handlar om en utveckling på sikt, måste jag till syvende og sist fråga industriministern: Kommer Boliden Mineral med dess ägarintressen att som företag i dagens samhälle även utifrån det nationella perspektivet klara denna utveckling? Jag tvivlar på att man gör det.

Man har mycket hastigt anpassat sig till profitkravet. Det har gått så hastigt att stora sår har uppstått i den mineralpolitik som byggts upp under många år. Det var den första frågan.

Så till den andra frågan, nämligen om regeringen anser att Bolidens politik har hotat det nationella oberoendet. Regeringen säger att så inte har skett. Sedan säger industriministern: Däremot anser regeringen det vara väsentligt att Boliden genom sitt agerande tar hänsyn till det faktum att gruvverksamheten är en långsiktig verksamhet som kräver uthållighet. Av det måste jag utläsa att industriministern gör en mycket negativ bedömning av Boliden, vilket jag hoppas blir bestyrkt här i ett inlägg från industriministern. Är det alltså så, industriministern, att regeringen egentligen är orolig när det gäller långsiktigheten i detta sammanhang?

När det gäller Garpenberg handlar det alltså om en silverfyndighet. Man skulle utvinna silver där. Eftersom verksamheten skulle innebära stora ingrepp i naturen, har regeringen ställt krav på Boliden i miljöavseende. Hastigt och lustigt gjorde Boliden ett utspel, och man sade: Vi kan inte exploatera silverfyndigheten, därför att regeringen har ställt hårda miljökrav. Men miljökraven är inte så hårda. Den egentliga orsaken var i stället sjunkande silverpriser. Problemet i Garpenberg är att miljökraven gäller den befintliga verksamheten, eller den verksamhet som har funnits – nämligen urlakningen av de tungmetaller som förekommer där.

Kommer regeringen att här ha en helhetssyn? Jag tänker då både på miljöpolitiken och på gruvpolitiken. Eller skall Boliden få gå fri även i detta avseende? Att slippa vidta åtgärder på miljöområdet är enligt min mening i högsta grad en industripolitisk fråga. Boliden har ett ansvar för hela denna bygd. Till sist är det fråga om prospekteringsverksamheten ökar eller minskar. Det helt avgörande är kanske hur de vinster som prospekteringen ger skall kunna utnyttjas. Vem skall ha hand om dem? Är det det privata Bolidens intresse, eller är det samhället som skall ta hand om dem?

Anf. 44 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Med anledning av Lars-Ove Hagbergs femte fråga vill jag ytterligare knyta an till vad jag tidigare i dag har sagt i debatten om gruvnäringen. Jag påpekade då för industriministern att 1 000 arbetstillfällen är hotade inom gruvindustrin i Västerbotten fram till årsskiftet 1987-1988.

Krympande resurser och en fortsatt regional obalans ökar kraven på en effektiv användning av de tillgängliga resurserna. Målen för en regions utveckling måste preciseras, och alla berörda parter måste verka i riktning mot de uppsatta målen. Som jag ser det, inte bara i Västerbotten utan även

annorstädes, är gruvnäringen en viktig hörnsten i ett läns näringsliv.

Jag vill fråga industriministern: Ingår det i målen att gruvnäringen skall utvecklas i Sverige och då också i Västerbotten?

Industriministern sade tidigare i den regionalpolitiska debatten att de värst drabbade områdena var Norrbotten och Bergslagen. Jag vill lyfta fram även Västerbottens inland, som nu tillhör de värst drabbade krisområdena och har stor betydelse för hela länets överlevnad. Nuvarande inriktning av arbetsmarknadspolitiken och brister i regionalpolitiken har försvagat länets möjligheter. Jag förstår av den tidigare debatten att industriministern är angelägen om att föra regionalpolitiken framåt.

Vi har tidigare diskuterat det särskilda anslaget på 300 milj. kr. som regeringen lämnade 1982. Av det finns nu kvar 36 milj. kr., enligt den beräkning jag har fått. Jag vill då fråga: Ämnar regeringen, och i så fall på vilket sätt, ta ställning till ytterligare åtgärder för kartering och prospektering, eftersom detta utgör ett långsiktigt arbete för att man så småningom skall komma fram till en brytning av en gruvfyndighet?

Om man skall driva ett aktivt prospekteringsarbete är en av grundförutsättningarna att det finns ett fullgott geologiskt kartmaterial. För flera av de nu geologiskt intressanta områdena saknas berggrundskartor och kvartärgeologiska kartor. Med hänsyn till att staten har rätt till halva andelen i samband med att utmål ges är det nödvändigt att staten går in mer i både karterings- och prospekteringsverksamheten än den har gjort hittills.

Jag upprepar frågan: Ämnar regeringen ställa upp med ökade insatser för karterings- och prospekteringsarbete?

Anf. 45 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag vill börja med att klargöra för Lars-Ove Hagberg vilken roll staten skall spela i mineralpolitiken. Statens främsta uppgift är att underlätta för industrins egen utveckling, och det gör staten genom insatser på en rad områden. En sådan är att svara för en grundläggande kartering av Sveriges geologi. Sveriges geologiska undersökning, SGU, har ett årligt anslag på ca 69 milj. kr. som skall finansiera olika typer av geologisk kartering.

SGU producerar bl. a. så kallade baskartor, som är direkt avsedda som underlag för malmletningen. Dessa kartor kan produceras snabbare och till lägre kostnad än de reguljära kartorna. Däri ligger ett stöd till gruvverksamheten.

Genom nämnden för statens gruvegendom, NSG, finansierar staten omfattande prospekteringsverksamhet. Här bidrar staten till att skapa en grund för gruv- och mineralindustrins fortlevnad och utveckling. Nämnden prospekterade under budgetåret 1985/86 för närmare 52 milj. kr. av egna anslagsmedel. Då ingår inte det särskilda prospekteringsstödet som jag nämnde uppgår till 300 miljoner för den innevarande femårsperioden. I det praktiska prospekteringsarbetet deltar staten genom det av staten ägda Sveriges Geologiska AB, SGAB.

Det statligt finansierade forsknings- och utvecklingsarbetet inom mineralsektorn sker främst genom universitet och högskolor, men också genom kollektiva forsknings- och utvecklingsorgan. Här spelar styrelsen för teknisk

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om verksamheten vid
Boliden Mineral AB*

utveckling, STU, en viktig roll. Den totala satsningen på forskning och utveckling inom mineralområdet uppgår till ca 150 milj. kr. om året, av vilket samhället finansierar ungefär hälften. Efter regeringsskiftet 1982 har också särskilda satsningar gjorts inom mineralområdet. Regeringen har även tagit initiativ till en översyn av gruv- och minerallagstiftningen. Den utredningen kommer att redovisa sitt förslag i december i år.

Med den grund som staten ger måste gruvindustrin med ett långsiktigt perspektiv av egen kraft svara för investeringar och den utveckling som krävs för att man skulle kunna konkurrera på världsmarknaden. Men jag hävdar faktiskt att staten genom en mängd olika insatser gör det lättare för gruvindustrin att konkurrera, gör det lättare för gruvindustrin att investera och därmed också se långsiktigt på sin verksamhet. Det rör sig alltså inte om några småbelopp som staten löpande satsar för att möjliggöra gruvnäringen.

Jag delar Lars-Ove Hagbergs uppfattning att långsiktighet måste gälla för gruvindustrin. Direkt efter det att Boliden fått nya ägare lät jag de nya ägarna förstå att gruvverksamhet är en fråga om långsiktighet och att gruvverksamheten måste bedömas över konjunkturperioder. Jag menade då att det var angeläget att denna regeringens uppfattning nådde ägarna till ett så pass stort företag som just Boliden. Jag har också sedermera personligen understrukt detta för Bolidens företagsledning.

Jag vill också gärna med några ord klargöra för Lars-Ove Hagberg hur regeringen ser på konsekvenserna för den svenska försörjningsberedskapen när det gäller de åtgärder som aviseras av Boliden, eftersom det fanns ett par bärande frågor om detta i hans interpellation.

Sverige är från försörjningssynpunkt ett gynnat land jämfört med många andra västeuropeiska länder. Vår gruvproduktion av t. ex. bly, zink, silver och guld täcker vår egen förbrukning och när det gäller exempelvis kopparmetall är Sverige dessutom en betydande nettoexportör. Till skillnad från basmetallerna är det främst i fråga om de s. k. legeringsmetallerna, såsom nickel och mangan, som Sverige har ett högt importberoende. För övrigt är vi självförsörjande och har t. o. m. möjlighet till export.

Boliden har med sina gruvor och med smältverket i Rönnskär givetvis en stor betydelse för landets försörjning av koppar, bly, zink, silver och guld. Det råder inget tvivel om att den samlade kapacitet som finns i landet för närvarande även kan tillgodose våra krisbehov. Men jag delar Lars-Ove Hagbergs uppfattning att det naturligtvis finns största anledning att följa denna fråga så att ingenting kan hända på den här punkten. I dagens situation, mot bakgrund av de aviserade åtgärderna, har regeringen inte någon anledning till oro. Jag kan här hänvisa till resultat av en utredning som nyligen har gjorts av överstyrelsen för civil beredskap, ÖCB. Överstyrelsen, som bl. a. har ansvar för försörjningsberedskapen inom vissa varugrupper, har analyserat betydelsen från beredskapssynpunkt av de neddragningar på mineral- och metallsidan som anmälts av Boliden. ÖCB:s analys visar att en s. k. prioriterad krisförsörjning kan tillgodoses trots nedskärningarna. Industridepartementet har svarat med att säga att frågan måste följas med utomordentligt stor uppmärksamhet.

Anf. 46 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Industriministern och jag har säkert i grund och botten många gemensamma uppfattningar när det gäller mineralpolitiken. Men problemet är statens roll. Thage Peterson säger nu att staten skall underlätta företagens egen utveckling. Men problemet kommer ju när denna företagens egen utveckling inte stämmer överens med samhällets intressen utan det är jakten på kortsiktig profit som får styra. Då är frågan vad man skall göra. Enligt min uppfattning måste man ingripa i tid och inte vänta tills det är för sent. Jag ser hur Boliden hårdhänt profitstyr sin verksamhet. Här offras orter hejdlöst, det spelar ingen roll, man tar inget ansvar. Frågan är var gränsen skall dras. I Mellansverige kan jag visa på Garpenberg, där man ena stunden bygger ut och ställer stora krav på kommunen och omgivningen och nästa stund hårdhänt och snabbt drar ner.

Det handlar också om vad som skall finnas kvar av kunnande. Det är oerhört allvarligt det som jag ser pågå på nära håll, i Garpenberg och Saxberget, och det är säkert likadant på andra orter.

Industriministern har nu låtit Boliden förstå att det är långsiktighet som skall gälla. Det är alldeles utmärkt. Men industriministern och jag har diskuterat företagens ansvar förut, i andra branscher. Och efter sådana diskussioner har man kunnat märka att företagen inte särskilt mycket lyssnat på regeringen. Det oroar mig. Med vilka medel tänker regeringen se till att hävda denna långsiktighet? Det är nästan det allra viktigaste.

Jag kan klart se – och det kan säkert också industriministern – att det är de strikt företagsekonomiska bedömningarna som får styra. När det gäller försörjningen av mineral har vi i vårt land det läge som industriministern redovisar. Vad jag är oroad över är situationen på sulfidmalmssidan där vi snabbt kan hamna i ett beroendeläge. Förhållandena kan ändras mycket hastigt just med tanke på Bolidens agerande. Man gör snabba kast och snabba ingrepp som – enligt min syn på saken – står i direkt strid med samhällets intressen i vad gäller mineralpolitiken.

Anf. 47 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Jag lyssnade uppmärksamt på industriministerns senaste inlägg, men det var tyvärr inte särskilt mycket substans i det som kunde inge förhoppningar om utökad prospekterings- och karteringsverksamhet i landet och i länet Västerbotten. Jag tror att många västerbottningar känner en stor besvikelse i dag.

SGU, som har till uppgift att dokumentera Sveriges geologi och sprida information, angav i sin anslagsframställning att man fram till 1984/85 hade arbetat efter en tioårsplan för kartering. Fr. o. m. 1985/86 kan denna plan inte helt följas när det gäller den reguljära berggrundskarteringen. En minskning förutses sålunda. "Baskartering för prospektering följer en femårsplan, men denna blir svår att uppfylla."

Den ansvariga myndigheten känner alltså att man inte kan klara av den plan som man tidigare har fastställt. Det tycker jag inger stora bekymmer för framtiden. Industriministern har här själv bekräftat att det är en lång tidsperiod som behövs innan man kan ta ett gruvsmål i anspråk. Därför behövs det, anser jag, en ordentlig kartering och prospektering, och den bör

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om verksamheten vid
Boliden Mineral AB*

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

Om regeringens strategi för stålindustrin

få ske nu, då vi vet att gruvorna i Västerbottens län snart är tomma.

Det blev inget svar – landshövding, kommunrepresentanter och fack ropar efter ett svar. Nu råder i stället en tystnad som inger stora betänkligheter.

Anf. 48 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Vad Lars-Ove Hagberg sade understryker bara att långsiktighet måste gälla för gruvindustrin. Men gruvverksamheten måste också anpassa sig till marknaden och till de vidare bedömningar som man gör när det gäller framtiden. Dagens gruvindustri präglas av överkapacitet och möter fortsatt låga priser och svag efterfrågetillväxt. Ytterligare prisfall är möjligt mot bakgrund av den rådande överskottssituationen för nästan samtliga metaller. Också gruvindustrin måste då och då omstruktureras. Men jag tror att kraven från regeringens sida om att gruvindustrin – både när det gäller verksamhet och när det gäller investeringar – måste ha långsiktighet som grund är mycket väsentliga.

Anf. 49 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! När industriministern talar om priserna på världsmarknaden tycker jag att det är värt att ta till protokollet vad det handlar om. Går man tillbaka i tiden och tittar på världsmarknadspriserna på mineraler skall man se att de uppvisar ganska jämna vågrörelser. Det är just uthålligheten när det gäller att klara vågrörelsens botten som det handlar om – det är det som är långsiktigheten.

Men jag är ändå oroad då det gäller långsiktigheten. Med vilka medel kan regeringen nu hävda denna långsiktighet? Var och en i den befintliga gruvnäringen kan registrera att Boliden handlar snabbt och att den snabbheten kan vara förödande. Vilka möjligheter har en regering att ingripa, när det inte ens finns en plan som sätter en gräns för vad som i det här läget skall vara tillåtet?

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 1986/87:36 om regeringens strategi för stålindustrin

Anf. 50 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg har angående Nordstjernans ägaransvar för Avesta och regeringens strategi för stålindustrin ställt följande frågor till mig:

1. Med vilka medel skall regeringen utkräva ägaransvar av Nordstjernan och garantera erforderliga investeringar?
2. Är regeringen beredd att utarbeta en nationell strategi för stålindustrin som leder till ett "svenskt metallbolag"?

Som svar på den första frågan vill jag hänvisa till de avtal som träffades år 1984 mellan staten och ägarna till den industri som är inriktad på rostfritt stål om en omstrukturering av denna industrigren. Huvuddelen av produktionen

av rostfritt stål samlades därigenom inom två företag, Sandvik AB och Avesta AB. I samband därmed förband sig Nordstjernan AB att ta ett tioårigt ansvar som majoritetsägare för Avesta. I ägarrollen ingår bl. a. att ta ett ansvar för bolagets långsiktiga utveckling inkl. behovet av fortlöpande investeringar.

I detta sammanhang vill jag också nämna att, enligt vad jag erfarit, en försäljning av Avesta till finska Outokumpu eller tyska Thyssen ej är aktuell. Inom branschen pågår fortlöpande kontakter om samarbete i såväl kommersiella som teknisk-strukturella frågor. Det nu uppmärksamade fallet med Outokumpu och Thyssen har uppgivits vara ett led i denna process.

Vad gäller den andra frågan vill jag hävda att Sverige har en vid internationell jämförelse väl strukturerad stålindustri. För branschens långsiktiga konkurrensförmåga är det dock viktigt att strukturerings- och effektiviseringsarbetet fortsätter. Ansvaret för detta åvilar i första hand företagen i branschen. Regeringen avser inte att utarbeta någon plan för detta arbete utöver de riktlinjer som gäller för industri- och näringspolitiken i stort.

Anf. 51 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Oron inom våra basnäringar är stor. Inom stålbranschen finns just nu också en oro. När det gäller handelsstålet går det inte en vecka utan att något mer eller mindre välgrundat rykte om strukturförändringar dyker upp.

På den s. k. rostfria sidan har ett ordentligt rykte dykt upp som visat sig vara ganska allvarligt, nämligen att det nya Avesta AB skulle övergå i finsk eller tysk ägo. Nu sägs det att dessa förhandlingar är nedlagda.

Men det är allvarligare än så. Det är nämligen fråga om hur detta påverkar framtiden för svenskt rostfritt stål. Bakgrunden är att riksdagen tagit ett särskilt ansvar för verksamheten när det gäller rostfritt stål i landet. Man löste ut de stora finanshajarna Stenbeck och Wall ur stålindustrin och satsade på Nordstjernan, som ingår i Johnsonkoncernen. Nordstjernan utfäste sig att ta ett tioårigt ägaransvar. Det fanns också en uppgörelse om att ordna jobb – det gäller Bruksinvest som skulle fixa jobb men som inte heller haft någon större framgång.

Vi har alltså en uppgörelse i botten, och frågan gäller Johnsonfamiljens uthållighet. Vad kommer att hända? Nu har Johnsonfamiljen med Nordstjernan stora problem. Man omstrukturerar kraftigt sin verksamhet. Avesta har fått sin del av tårtan, eller skall vi säga det sura äpplet eller citronen.

Industriministern säger i sitt svar på min fråga om huruvida man skall utkräva något ägaransvar av Nordstjernan, att det hela är klart. Uppgörelsen kvarstår. De här finska och tyska kontakterna var helt normala, enligt vad jag kan förstå. Det gällde bara "kommersiella och teknisk-strukturella frågor".

Nu har alltså sådana kontakter varit aktuella, och det kan ju komma nya. Eftersom det är öppet för ett sådant samarbete kan det bli nya kontakter med både finländare och tyskar framöver. Och då är frågan vad som skall hända med detta tioåriga ägaransvar som Nordstjernan skulle ta.

Som jag ser det är detta ett väldigt stort spel med flera bruksorter och ett nybildat bolag som insatser. Vad har regeringen *egentligen* för möjligheter att

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

Om regeringens strategi för stålindustrin

kontrollera detta spel? Vad betyder den uppgörelse som riksdagen ställde sig bakom? Kan Nordstjernan verkställa försäljningar nästan hur som helst och ställa regeringen inför fullbordat faktum?

Det handlar ju om framtiden i svensk stålindustri och om att Avesta behöver kapitaltillskott. Företaget behöver göra investeringar i miljardklassen för att kunna fortsätta sin verksamhet. Det är helt klart. Detta är alla som tittar på denna bit av svensk stålindustri överens om.

Den stora frågan är vilka möjligheter regeringen har att så att säga kontrollera Avestas ägaransvar.

Nu säger industriministern som svar på min andra fråga om huruvida man skall utarbeta någon nationell stålpolitik att det i första hand är branschen själv som skall klara av det.

Men vem är det som i andra hand har ansvaret här? Vi har ju varit med om så många företag som i första hand har ansvaret. Vem har i andra hand beredskapen inför de här snabba kasten, och vem har då ansvaret för de människor som råkar ut för detta? Det är väl ganska olyckligt om det skall vara som i början av 70-talet, då vi kunde registrera stålindustrins fall ända tills regeringen tillsatte två utredningar alldeles för sent och knappt grep in någon gång. Vi hamnade i en total katastrof, eftersom vi var alldeles för sent ute inom stålindustrin när det gällde att göra någonting.

Frågan om den framtida stålindustrin i Sverige handlar naturligtvis väldigt mycket om huruvida man skall kunna göra ett svenskt metallbolag, om man skall kunna ha någon nationell strategi. Men det avisar industriministern klart, man vill för regeringens del inte alls ha någon nationell plan.

Då kan det ställas några andra frågor:

Är de nuvarande riktlinjerna för industripolitiken tillräckliga för att utgöra en garanti här? Såvitt jag kan förstå är de inte det. De skulle på samma sätt som mineralpolitiken bara understödja och hjälpa till med exportinriktningen i den här branschen. Och det kan näppeligen vara någon trygghet för dem som nu arbetar i Nya Avesta och för framtidsutvecklingen, när vi vet att Nordstjernan har dessa jätteproblem.

Min fråga är alltså igen: Har regeringen några möjligheter, om Nordstjernan verkligen sätter hårt mot hårt, att hävda det tioåriga ägaransvaret, mer än att säga nej om någon utländsk intressent kommer? Och i så fall: Kan man då tvinga Nordstjernan att komma med det här kapitaltillskottet som så väl behövs?

Anf. 52 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Frågan om ägaransvar var ju en förutsättning för statens medverkan i uppgörelsen om omstruktureringen av den industrigren som är inriktad på rostfritt stål. Detta har jag tidigare i en interpellationsdebatt med Lars-Ove Hagberg utvecklat.

Den här förutsättningen för statens medverkan återspeglas också klart i det avtal som träffades mellan staten och berörda företag. Enligt det avtalet förbinder sig Nordstjernan att ta ett sedvanligt dotterbolagsansvar för Avesta. Jag har ingen anledning att tro annat än att man ämnar leva upp till detta ansvar.

Enligt vad jag har informerats om har man inom Avesta utarbetat en

långsiktig strategi för företagets utveckling, men då också kartlagt behovet av investeringar. Enligt en uppgift som industridepartementet har fått förutser företagets styrelse inga problem när det gäller finansieringen av dessa investeringar. Det är faktiskt så att frukterna av omstruktureringen nu börjar synas i form av förbättrat ekonomiskt resultat, vilket också underlättar framtida investeringar.

Sedan några ord om den nationella strategin för stålindustrin och ett svenskt metallbolag. Lars-Ove Hagberg har frågat om regeringen är beredd att utarbeta en strategi för stålindustrin som leder till ett svenskt metallbolag. I mitt svar har jag sagt att regeringen inte avser att utarbeta en sådan plan. Interpellantens fråga och mitt svar speglar naturligtvis – det skall vi inte sticka under stol med – en grundläggande principiell skillnad mellan vår syn på företagens resp. samhällets roll i den svenska ekonomin. Jag tolkar interpellantens fråga så att han redan har tagit ställning för att ett svenskt metallbolag skall bildas och att han önskar att regeringen skall göra upp en plan för hur det skall ske.

Det skulle innebära att samhället uppifrån utformade den struktur inom vilken alla de som arbetar inom stålindustrin skulle verka. Jag anser att detta skulle vara en principiellt felaktig väg.

Min uppfattning är att samhället dels skall sätta upp generella ramar inom vilka alla företag får verka, dels skapa en infrastruktur som stimulerar sysselsättning och ekonomisk utveckling, men att företagen har ansvaret för det fortlöpande omstrukturings- och effektiviseringsarbete som krävs inom alla industribranscher för att bevara konkurrenskraften. Jag vet inte någon industribransch som kan leva i en skyddad miljö. Självfallet skall detta ske under hänsynstagande till sysselsättningskonsekvenserna och andra sociala effekter. På den punkten tror jag att Lars-Ove Hagberg och jag är överens.

Min uppfattning grundas således på en förvissning om att de som *arbetar* i företagen, de som känner närheten till kunderna, leverantörerna och konkurrenterna, de som vet mest om den tekniska utvecklingen, de som finns på det lokala planet i företagen, är de som har den allra bästa kunskapen för att utforma egna investeringsplaner, utvecklingsplaner, marknadsföringsplaner och mycket annat.

Detta är en decentraliserad marknadsekonomi under samhällets kontroll, som – det hävdar jag – leder till större välbefinnande och trygghet för människorna. Motsatsen är en centraliserad planekonomi. Det finns alltför många exempel på hur sådana system leder till svag tillväxt, begränsad valfrihet samt otrygghet för människorna.

I vissa situationer kan samhället behöva ta initiativet och tillsammans med företagen medverka till att genomföra planer som de inte klarar på egen hand. Så var ju fallet när Nya Avesta bildades, det företag som är föremål för Lars-Ove Hagbergs interpellation. Staten fungerade då likt en katalysator, som medverkade till att företagen kom överens om en gemensam strukturlösning som vi gemensamt bedömde ha de bästa framtidsförutsättningarna. Jag tror jag kan säga, eftersom jag personligen arbetade så aktivt med den omstruktureringen, att den inte hade kommit till stånd om inte regeringen hade gripit in vid det tillfället.

Enligt min uppfattning har vi inte i dag en situation där staten skulle

behöva gripa in på nytt. Frukterna av omstruktureringen 1984 börjar nu synas. Avestas styrelse har för mig redovisat en stor tillförsikt när det gäller att självständigt utveckla företaget inför framtiden. Och Avesta samarbetar redan i dagsläget med flera andra svenska stålföretag inom områden där detta är till nytta för båda parter. Därför hoppas och tror jag att Avesta är på väg att utvecklas till ett starkt företag, och det vore mig främmande att försöka ändra på denna utveckling.

Anf. 53 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Industriministern säger det kanske enda han kan säga, nämligen att Nordstjernan har förbundit sig att leva upp till sitt ägaransvar och att han vill tro att företaget skall göra det. Industriministern lyste ju av stolthet när uppgörelsen träffades, men sedan kom bakslagen med Bruksinvest, vilka inte var så skojiga, som smolk i glädjebägaren. Nu kommer Nordstjernan efter två år och gör sonderingar för en allvarlig överenskomst, där det fattas så många år. Nog måste väl det vara i varje fall ett moraliskt brott mot uppgörelsen, eftersom man då skulle förlora nästan all kontroll över den svenska rostfria stålverksamheten?

Ja, nog finns det ett investeringsbehov. Men frågan är om Nordstjernans problem blir så stora att det skapar problem i Avesta. Då har vi denna cirkus, och vad kommer samhället då att göra? Kan vi då ha en svensk lösning i botten eller inte, något som det talas om ganska ofta i dessa sammanhang. Om det skall vara ett alternativ, skall det vara en svensk lösning, säger exempelvis facket.

Industriministern säger att jag vill ha en strukturplan som kommer uppifrån. Nej, så behöver det inte gå till. Jag tror att samhället i demokratisk ordning utifrån arbetarrörelsens värderingar kan sätta upp de principer som vi vill ha för en nationell stålindustri. Även de som är verksamma inom stålindustrin skall kunna medverka till att ta fram dessa principer. Det behöver inte nödvändigtvis vara de som håller i plånböckerna och tänker på den kortsiktiga vinsten. Det behöver heller inte vara vissa familjer som har problem och som brukar bestämma. Detta är kanske den avgörande skillnaden.

Vad frågan gäller är vilken omfattning stålverksamheten i vårt land skall ha, hur mycket vi skall importera och vilken marknad vi skall ha. Det gäller vidare frågan hur utvecklingen bör vara och vilken inriktning stålverksamheten skall ha exempelvis på 90-talet.

Jag förstår nu att industriministern vill ha en decentraliserad marknads ekonomi, som han uttrycker det. Nordstjernan, Boliden och alla andra är ju gravt centraliserade i sin verksamhet. För min del skulle jag gärna se en ekonomisk demokrati. I det fallet var vi för några år sedan ganska överens i ord. Men det begreppet har regeringen tydligen helt lämnat, dvs. att besluten om företagets framtid skall fattas i demokratisk ordning. Detta besked från industriministern är kanske det allvarligaste som hänt för de arbetande inom stålindustrin.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 54 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Paul Lestander har ställt följande frågor till mig:

*Om gruvindustrin i
Norrbotten och Väster-
botten*

1. Är industriministern beredd att ta något initiativ för att nationalisera Boliden Mineral AB?
2. Om så inte är fallet är industriministern positiv till att löntagarfonderna och ATP-fonden går in och skaffar sig ett dominerande inflytande över ovan nämnda företag?
3. Kan man vänta sig något initiativ från regeringen för att ändra reglerna för löntagarfondernas användning om detta skulle behövas för att fonderna skulle kunna köpa detta företag?
4. Kommer regeringen att avslå Outokumpu Svenska AB:s framställning att få köpa samtliga aktier i LKAB Viscaria AB?
5. Är regeringen beredd garantera finansiering av det program för prospekteringsinriktad malmgeologisk forskning som en arbetsgrupp inom STU tagit fram?
6. Avser regeringen att ställa medel till förfogande för Nordkalottprojektets fortsättning?
7. Är industriministern av den uppfattningen att det behövs ett särskilt anslag utöver NSG:s förslag för att trygga djupprospektering i tillräcklig omfattning i framtiden?

På den första frågan lämnar jag samma svar som jag tidigare lämnade till Lars-Ove Hagberg. Jag är inte beredd att ta något initiativ till att staten skall förvärva Boliden Mineral AB.

Vad gäller löntagarfondernas och AP-fondernas eventuella förvärv av Boliden Mineral AB så beslutar fonderna själva om vilka företag man skall gå in i inom ramen för de regler och de mål statsmakterna satt upp för fonderna.

Mitt svar på den tredje frågan är att jag inte har för avsikt att lägga fram förslag i syfte att möjliggöra för en enskild löntagarfond att förvärva en större andel av Bolidens aktiekapital än vad nuvarande regler medger.

Som svar på den fjärde frågan vill jag informera om att länsstyrelsen i Norrbottens län överlämnat en ansökan av Outokumpu Svenska AB om att få förvärva samtliga aktier i LKAB Viscaria AB till regeringen för beslut. Länsstyrelsen tillstyrker förvärvet. Ärendet bereds för närvarande inom regeringskansliet. Jag är därför inte beredd att nu ta ställning i frågan.

Mitt svar på den femte frågan är att även denna fråga är under beredning i regeringskansliet och att jag därför inte nu kan lämna något besked.

Beträffande frågan om en fortsättning på Nordkalottprojektet, ett s. k. Mittnordenprojekt, skulle kostnaden för den svenska delen av projektet bli ca 60 milj. kr. Jag ser i dag ingen möjlighet att finansiera ett sådant deltagande.

På den sista frågan vill jag nämna att särskilda medel, utöver det ordinarie anslaget för nämnden för statens gruvegendom, är avsatta för djupprospekteringsprojekt. Av det särskilda anslaget för utökad prospektering har Boliden beviljats bidrag om sammanlagt 21,6 milj. kr. för djupprospektering

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om gruvindustrin i
Norrbotten och Väster-
botten*

i Skelleftefältet. Även inom styrelsen för teknisk utveckling (STU) har särskilda medel avsatts för djupprospektering.

Anf. 55 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Tack, industriminister Peterson, för svaret.

Tyvärr är svaret sådant att man direkt inser att något kraftfullt samhällsin-
gripande inte planeras för att lösa de omfattande strukturproblem som finns
inom sulfidmalmsområdet för närvarande. Självfallet hade jag hoppats på ett
svar som åtminstone antytt en vilja att ta itu med de problem som nu hotar
jobben för många människor i sulfidmalmsgruvorna.

Långsiktigt hotas också underlaget för smältverket i Rönnskär. Dessa hot
hade kunnat undanröjas om Bolidenbolaget ställts under samhällelig kon-
troll. Ändrade ägarförhållanden hade gjort det möjligt att satsa på ny teknik,
att tackla problemen kring gruvavfallet och att inleda arbetet med en mera
långsiktig gruv- och smältverkspolitik.

Boliden skall alltså lugnt kunna fortsätta att sparka folk från de gruvor som
ibland utgör enda möjligheten till ett jobb. Industriministern ger inget
besked om vad som skall ske med Viscaria.

Sammanfattningsvis tolkar jag industriministerns svar på ett sådant sätt att
ett kortsiktigt vinsttänkande skall få styra de fortsatta händelserna inom
denna näring också framöver. Detta kan leda till att flera gruvor utsätts för
den form av rovbrytning som kallas rikmalmsuttag. Ser inte industriministern
vart detta leder?

Vilka alternativa insatser planerar regeringen inför en störsjö av struktur-
omvandlingar som nu är varslade inom Norrbotten och Västerbotten? Till
vilka nya arbetsplatser och vilka utvecklingsområden skall de som sparkas ut
från sina arbeten egentligen flytta?

Det finns en rad skäl till att använda löntagarfondernas medel på ett mera
offensivt sätt. Ett sätt vore en finansiering av det s. k. Mittnordenprojektet.
Ett annat sätt vore att inleda vissa utvecklingsprojekt kring de arbetsplatser
som hotas. Man kan tänka sig vissa pilotstudier om tillämpad bioteknik i
gruvnäringen, utnyttjande av högkvalitativa kvartser och fullutnyttjande av
malminnehållet i dessa gruvor. Ytterligare ett uppslag som kunde prövas är
att man åtgärdar gamla gruvavfallsområden, så att skadorna i omgivande
natur minimerades.

Viktigast av allt vore emellertid om de som arbetar på dessa arbetsplatser
kunde få ett rakt svar från industriministern: Ni garanteras nya jobb i er
hemort om ni avskedas. Vi garanterar att samma antal människor som nu
jobbar i de här gruvanläggningarna också fortsättningsvis kan bo kvar och få
meningsfyllda arbeten även om gruvorna läggs ner.

Är industriministern beredd att ge sådana garantier?

Jag skulle vilja ställa ytterligare några frågor. Anser industriministern att
Mittnordenprojektet är viktigt eller ej? Anser industriministern, när det
gäller framtidsstrategin för gruvnäringen, att utvecklandet, av biotekniken är
en viktig fråga, och kan regeringen tänka sig nationella insatser för att initiera
en utveckling utöver den forskning som bedrivs i Umeå? Anser industrimi-
nistern att rikmalmsbrytning ingår som en del i en långsiktig mineralpolitik?

Herr talman! Som jag redan har sagt i mitt svar anser jag inte att ett förstataligande av Boliden skulle innebära en lösning på de problem som gruvindustrin står inför i dag. Min uppfattning är att Sveriges gruvindustri bör ha inslag av såväl statligt som privat ägande.

Löntagarfondernas styrelser och fjärde AP-fondens styrelse beslutar självständigt hur de vill ha det. De får själva fatta sina beslut om huruvida de önskar gå in med ägarkapital i gruvföretagen. Detta kan jag inte svara på i Sveriges riksdag, det ankommer på styrelserna.

Jag återkommer gärna till statens roll i mineralpolitiken, eftersom det är utgångspunkten för Paul Lestanders interpellation. Även om det blir fråga om en del upprepningar, vill jag göra detta även i den här debatten för att ge Paul Lestander möjlighet att kommentera vad jag har sagt på denna punkt.

Jag menar att staten genom satsningar inom ramen för mineralpolitiken kan skapa förutsättningar för en livskraftig mineralindustri och även underlätta industrins egen utveckling. Samhället kan alltså göra grundsatsningar, dvs. infrastrukturella satsningar. Det är i handels-, industri- och sysselsättningspolitisk bemärkelse viktigt att våra inhemska råvarutillgångar kan utvinnas till konkurrenskraftiga priser. Detta var utgångspunkten för den socialdemokratiska regeringen när den lade fram det särskilda gruvprogrammet på 300 milj. kr. Vi ansåg att de borgerliga regeringarna hade misskött gruvpolitiken katastrofalt, vilket hade drabbat bl. a. Västerbotten mycket hårt.

Det här förutsätter dock att vi har tillräckliga volymer av olika mineral som är utvinningsbara, både tekniskt och ekonomiskt, och som uppfyller kraven i vad gäller miljöskydd. Staten satsar därför på en rad avgörande områden inom mineralsektorn, främst när det gäller prospektering, geologisk kartering men även beträffande forskning och utveckling. Ibland ägnar man sig åt att undervärdera dessa statliga insatser. Det tycker jag att man inte skall göra, för insatserna är omfattande.

På prospekteringsområdet svarar nämnden för statens gruvegendom, NSG, för den statliga prospekteringen. Genom nämnden verkar staten också för att stimulera och effektivisera övrig prospektering i landet. I debatterna här i dag har jag framhållit att prospektering och gruvindustri är en ekonomiskt riskfylld men ändå långsiktig verksamhet. NSG:s prospektering har en långsiktig inriktning och kompletterar därmed gruv- och mineralindustrins satsningar. Nämnden projekterade för det gångna budgetåret 1985/86 för närmare 52 milj. kr. av egna anslagsmedel, och därtill kom de pengar som erhöles av medlen för det särskilda gruvprogrammet. Staten deltar också i det praktiska projekteringsarbetet genom det statligt ägda SGAB.

När det gäller den grundläggande geologiska karteringen driver staten denna verksamhet genom Sveriges geologiska undersökning, SGU. SGU:s årliga anslag uppgår till 69 milj. kr. och finansierar bl. a. upprättande av s. k. baskartor som underlag för malmletning.

Den sista punkten gäller teknisk forskning och utveckling. För att kunna möta konkurrensen på världsmarknaden måste den tekniska nivån på den svenska gruv- och mineralindustrin vara hög. Jag menar att det med hög kompetens även ges goda möjligheter till teknikexport. Jag vill därmed

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Om gruvindustrin i
Norrbotten och Väster-
botten*

betona att jag fäster stor vikt vid den forskning som bedrivs inom mineralområdet. Det långsiktiga forsknings- och utvecklingsarbetet bedrivs främst vid universitet och högskolor men också vid kollektiva fou-organ. Här spelar också styrelsen för teknisk utveckling, STU, en viktig roll. Resursmässigt uppgår den totala satsningen på forskning och utveckling i landet till omkring 150 milj. kr. om året. Staten svarar för cirka hälften. Det är alltså fråga om en kraftig satsning.

Paul Lestander ställde slutligen en fråga till mig om hur jag såg på Mittnordenprojektet. Det är klart att jag ser positivt på detta. Jag ser positivt på alla sådana projekt som kan föra Norden ytterligare samman och där man kan samarbeta i olika frågor, exempelvis beträffande industri- och näringspolitik. Men jag bedömer i dag att kostnaden för detta projekt är så pass hög att jag ser det som orealistiskt att ta fram de pengar som behövs för att förverkliga projektet.

Anf. 57 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Nej, industriministern, jag har inte sysslat med att vare sig undervärdera eller skriva upp de svenska insatserna i de här avseendena. Men industriministern utelämnade mina frågor om den biotekniska utvecklingen – frågan om staten var positivt inställd till att gå in och satsa på ett pilotprojekt om bioteknik. Det kanske berodde på industriministerns brist på tid eller på att frågan inte uppfattades. Jag skall därför upprepa den. Dessutom ställde jag en fråga om rikmalmsbrytning, som är en form av brytning där man bryter ut endast de rika partierna i en gruva. Man förändrar därmed också malmbasen, eftersom man bryter ut de aktuella partierna snabbt.

Hela den här verksamheten med rikmalmsbrytning innebär att man avskedar en mängd människor och hotar att lägga ned en hel del gruvor. Det är inte en långsiktig del av mineralpolitiken. Bolidens verksamhet i vårt land är mycket raskt på väg utför, genom det sätt på vilket man bryter och det faktum att man sålt vissa delar av substansen i företaget. Det är alltså kortsiktig vinstintressen som driver Boliden.

Det hade naturligtvis – men här är det fråga om skilda uppfattningar – enligt min åsikt varit mycket bättre om man bestämt sig för att nationalisera Bolidenbolaget. Våra olika åsikter är säkerligen grundmurade, och jag gör inga anspråk på att vilja omvända industriministern, även om jag skulle ha god lust.

Anf. 58 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag avsåg absolut inte Paul Lestander när jag sade att somliga förringar statens insatser inom gruv- och mineralpolitiken. Tvärtom vill jag gärna säga att jag möter Paul Lestander med glädje i riksdagens debatter, därför att han alltid använder korrekta uppgifter och fakta.

Beträffande hans fråga om insatser på det biotekniska området vill jag tillägga: Regeringen har lämnat särskilt stöd till Uminova och till förstärkt forskning och utveckling på det biotekniska området i Umeå. Inom de satsningar som STU, styrelsen för teknisk utveckling, gör finns också satsningar på biokemi.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 59 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Per Arne Aglert och Maria Leissner har i interpellationer ställt frågor till mig om Sveriges möjligheter att ta emot fler flyktingar, om vad jag avser att göra för att förbättra dessas möjligheter samt om handläggningen av asylärenden. Bengt Westerberg och Alexander Chrisopoulos har i var sin interpellation till statsministern frågat vilka internationella initiativ regeringen ämnar ta för att bidra till lösningar på flyktingproblemen. Dessa interpellationer har överlämnats till mig.

Jag skall besvara de fyra interpellationerna i ett sammanhang och börjar med Per Arne Aglerts frågor.

Flyktingrörelser avspeglar händelser i vår omvärld. Människor tvingas på flykt genom att de utsätts för förtryck eller andra svåra lidanden i sitt hemland. Det är därför naturligt att omfattningen av flyktinginvandringen varierar från tid till annan. Under åren 1984 och 1985 ökade antalet asylsökande i Sverige kraftigt jämfört med tidigare år. Medan antalet asylsökande 1980–1983 var mellan 3 000 och 5 000 per år kom 1984 ca 11 000 och år 1985 ca 14 000. Under första halvåret 1986 skedde en viss minskning. Drygt 4 000 personer sökte asyl i Sverige under denna period. Under sommaren och hösten har emellertid antalet asylsökande ökat kraftigt. T. o. m. oktober i år har det kommit ca 11 000 asylsökande.

De personer som kommer till vår gräns och är i behov av skydd här på grund av politisk förföljelse eller liknande förhållanden skall enligt flyktingkonventionen och svensk lagstiftning beredas en fristad här. Någon ändring av dessa regler är inte aktuell. De senaste årens utveckling har också visat att det på kort tid har gått att ta emot betydligt flera flyktingar och asylsökande än tidigare. Såväl invandrarverket som kommunerna har gjort stora insatser för detta. Erfarenheterna visar att det finns nödvändig flexibilitet i flyktingmottagningen. Därför finns förutsättningar för att vid behov ta emot ännu flera flyktingar.

En viktig förutsättning för att vi skall kunna ge flyktingar ett bra mottagande är att det finns en stark folklig opinion för stöd till flyktingar. De svenska folkrörelserna har på olika sätt visat att det finns ett stort engagemang i flyktingfrågor. Kampanjen Flykting 86 är ett utmärkt exempel på detta. Det är utomordentligt viktigt att vi kan behålla den breda stöd som finns för en human flyktingpolitik och att vi kan tränga tillbaka alla tendenser till främlingsfientlighet. Riksdagen har för innevarande budgetår på regeringens förslag beviljat särskilda medel för opinionsbildande verksamhet i invandrar- och flyktingfrågor. Dessa medel har använts till bl. a. en större folkrörelsekonferens om hur vi kan öka gemenskapen mellan svenskar och invandrare och till informationsverksamhet i kommuner som tidigare inte har tagit emot flyktingar. Liknande åtgärder kommer sannolikt att behövas även under nästa budgetår.

En annan viktig förutsättning för att den svenska flyktingpolitiken skall kunna genomföras är att kommunerna solidariskt tar emot flyktingar. Mer än 200 kommuner har i år träffat överenskommelse med invandrarverket om

flyktingmottagande. Det visar att det finns ett starkt engagemang hos kommunerna i denna fråga. Breda och aktiva kommunala insatser är en förutsättning för att vi också framöver skall kunna ta hand om flyktingarna på ett bra sätt. Det är därför nödvändigt att vi inom samtliga politiska partier också på den kommunala nivån tar vårt ansvar för den flyktingpolitik som riksdagen har fastslagit.

För att mottagningen av asylsökande skall fungera väl krävs det också att resurserna för att handlägga asylärenden snabbt kan anpassas till de ökade krav som ställs när antalet asylsökande går upp. Inom regeringskansliet övervägs för närvarande hur resurserna skall kunna anpassas snabbare och smidigare än hittills. Polisens resurser för asylutredningar har nyligen förstärkts kraftigt.

Jag övergår nu till att besvara Maria Leissners frågor.

Regeringens samtal med DDR under 1985 har granskats av såväl konstitutionsutskottet som socialförsäkringsutskottet. En fullständig redogörelse lämnades då. Ingetdera utskottet fann anledning att kritisera regeringens agerande. Jag utgår från att Maria Leissner tagit del av de aktuella utskottsbetänkandena. Här vill jag bara i korthet åter understryka att det inte finns någon överenskommelse med DDR.

Regeringen har inte informerat vare sig DDR eller något annat land om att begränsningar skulle råda i fråga om asylrätten. Några inskränkningar i asylrätten har inte gjorts och planeras inte heller. En asylsökande som kommer till den svenska gränsen får sin asylansökan prövad i Sverige enligt svensk lag.

Jag vill vidare slå fast att varje asylansökan provas individuellt. Generella beslut för hela grupper asylsökande tas inte i vare sig positiv eller negativ riktning. Detta hindrar emellertid inte att vissa bedömningar kan få betydelse i mer än ett ärende. Detta illustreras klart just när det gäller medlemmar av Ahmadiyyasekten i Pakistan. Regeringen gjorde vid prövning av några enskilda fall bedömningen att enbart det förhållandet att en person är medlem av sekten inte medför att sådana omständigheter föreligger som avses i 3 eller 6 § utlänningslagen (1980:376). Den som åberopar enbart denna tillhörighet som skäl för att få stanna i Sverige beviljas för närvarande inte uppehållstillstånd. Varje ansökan provas ändå individuellt för att utröna om det finns andra skäl för att bevilja asyl. Beträffande medborgare i Bangladesh vill jag framhålla att även dessa ärenden naturligtvis provas individuellt och med stor noggrannhet. Jag kan upplysa om att mycket ingående undersökningar ofta sker vid vår ambassad i Dhaka.

Jag övergår nu till de interpellationer som Bengt Westerberg och Alexander Chrisopoulos har ställt till statsministern och som överlämnats till mig.

Ansvar för världens flyktingar åvilar hela världssamfundet. Vi står inför problem som endast genom internationella förhandlingar kan få varaktiga lösningar. Som redovisats för riksdagen i olika sammanhang – senast i en skrivelse om flyktingpolitiken i mars 1986 – deltar Sverige aktivt i detta internationella arbete.

Efter sonderingar med bl. a. UNHCR, FN:s flyktingkommissarie, inbjöd Sverige i november 1985 de viktigaste mottagarländerna i Europa till

konsultationer för att diskutera hur man i ordnade former skall söka lösa de nya problemen. Mötet, som hölls i Stockholm och där även FN:s flyktingkommissarie själv var närvarande, har sedermera följts upp av nya konsultationer i Haag i maj i år och i särskilda expertmöten under sommaren i år. Verksamheten fortsätter.

I samband med UNHCR:s möte i oktober i år föreslog flyktingkommissarien att särskilda samtal på politisk nivå skulle äga rum med bl. a. de länder som deltog i mötena i Stockholm och Haag. Sverige stödde aktivt flyktingkommissariens initiativ. Den svenska regeringen arbetar nu för att dialogen mellan de berörda länderna snabbt skall komma till stånd.

Diskussioner om flyktingsituationen i Europa förs även inom ramen för Europarådet samt inom EG. På västtyskt förslag extrainkallades Europarådets expertgrupp i flyktingfrågor, där Sverige innehar ordförandeskapet, till ett möte i slutet av oktober 1986. Vid mötet fördes ingående diskussioner om vilka praktiska åtgärder som kan vidtas och hur det mellanstatliga samarbetet kan förstärkas. Vad gäller Chrisopoulos påstående om att EG-länderna generellt skulle ha infört krav på visum är det felaktigt.

Flyktingfrågorna diskuteras även för närvarande i Förenta nationernas tredje utskott.

Det är självklart att vi i dess olika fora håller nära kontakt med övriga nordiska länder. Jag kommer för övrigt i morgon att träffa mina nordiska kolleger vid ett möte i Helsingör för att med dem diskutera flyktingfrågorna och vilka ytterligare åtgärder vi i Norden gemensamt kan vidta på flyktingpolitikens område. Den svenska regeringen är således ytterst aktiv i det internationella arbetet rörande flyktingfrågorna.

Fru talman! Låt mig avsluta med att konstatera att jag delar den oro som interpellanterna gett uttryck för i fråga om flyktingsituationen i Europa. Sverige kommer även i fortsättningen att ta sin del av ansvaret för att hjälpa flyktingar i nöd varhelst de befinner sig. I detta arbete är det för regeringen en oerhörd tillgång att kunna påräkna stöd från de politiska partierna i riksdagen, organisationer och enskilda. Detta stöd ger oss styrka också i vårt internationella samarbete.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 60 BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka invandrarministern så mycket för svaret. Jag skall inskränka mig till att kommentera den del av svaret som berör den interpellation som jag har ställt till statsministern.

Invandrarministerns svar är ju i huvudsak en redogörelse för de internationella fora som diskuterar flyktingfrågorna, och jag är naturligtvis medveten om de diskussioner som pågår och som invandrarministern refererar till. Det som oroar mig och många andra – tydligen också invandrarministern – är att dessa diskussioner hittills har gett så blygsamt resultat. Alla talar om behovet av samordnad flyktingpolitik, men mycket litet händer – tvärtom agerar varje land för sig.

Som jag redovisat i min interpellation är bilden av en enorm flyktingström

till Västeuropa starkt överdriven. De största flyktingproblemen finns i några av världens allra fattigaste länder – inte i vår del av världen. I fjol var det ungefär 165 000 människor som sökte asyl i Västeuropa. Av dem kom knappt en tiondel till Sverige. Av invandrarministerns svar att döma tycks antalet asylsökande i Sverige i år bli av ungefär samma omfattning.

Det som har hänt är alltså inte att strömmen av asylsökande har vuxit över alla bräddar. I stället har fler och fler västeuropeiska stater skärpt såväl lagar som praxis. Det har inneburit att portarna till dessa stater har stängts effektivt. De asylsökande som har sökt sig till Västeuropa har därför i växande utsträckning varit hänvisade till de stater som ännu inte helt har stängt dörren. Det har under det senaste året t. ex. gällt Västtyskland, Danmark och Sverige.

Den här utvecklingen i Västeuropa är oroväckande. Det som pågår har karakteriserats som något av en kapprustning mot flyktingar, och det ligger mycket i den karakteristiken. I uppenbar strid mot Genèvekonventionen söker staterna införa regler som gör det omöjligt för en asylsökande att över huvud taget ta sig in i ett land för att där i enlighet med Genèvekonventionen söka asyl och under rättsligt godtagbara former få sin ansökan prövad.

Redan i Genèvekonventionens inledning förklaras "att beviljandet av asyl kan medföra en utomordentligt tung börda för vissa länder och att en tillfredsställande lösning av hithörande problem, vilkas internationella räckvidd och natur erkänts av Förenta nationerna, därför icke kan uppnås utan internationellt samarbete". Vad vi de senaste åren har bevittnat i Europa är emellertid motsatsen, dvs. hur samarbetet mellan staterna successivt har brutit samman och hur varje stat nu i möjligaste mån söker skyffla över problemen på sina grannstater.

Det var mot denna bakgrund, fru talman, som jag ställde min interpellation till statsministern. Jag ville veta vilka planer han i egenskap av regeringschef har för att få till stånd konstruktiva förhandlingar mellan de europeiska regeringarna om flyktingfrågorna. Jag beklagar att han inte har tyckt att saken är av sådan vikt att han personligen besvarat min fråga.

Låt mig, fru talman, mycket kort nämna vad vi från folkpartiets sida har gjort i våra kontakter med andra europeiska partier. Vid liberala internationalens kongress i Hamburg i början av oktober diskuterades dessa frågor, på initiativ bl. a. från vår sida. I internationalen finns det liberala partier från praktiskt taget alla västeuropeiska stater. På vårt förslag uttalade sig kongressen mot alla försök av regeringar att begränsa asylsökandes möjligheter att ta sig till stater som erkänt Genèvekonventionen. Kongressen krävde vidare att de regeringar som är medlemmar av Europarådet når en överenskommelse om generös och likvärdig behandling och mottagande av flyktingar och asylsökande i hela Västeuropa på basis av ömsesidigt stöd.

Det är hög tid, fru talman, att flyktingfrågorna förs upp på hög nivå, och med det menar jag regeringschefsnivå – att Sveriges statsminister tar upp dessa frågor med sina kolleger i andra västeuropeiska stater.

Till sist får jag kanske ändå fråga invandrarministern om han känner till vilka planer statsministern har, när statsministern själv nu inte vill redogöra för de planerna.

Anf. 61 MARIA LEISSNER (fp):

Fru talman! Eftersom Per Arne Aglert inte kan ta emot svaret på sin interpellation i dag, kommer jag att göra det i hans ställe.

Jag vill därför tacka invandrarministern för svaret på bägge interpellationerna. Och jag tackar särskilt för att invandrarministern slagit fast att Sverige har klarat av att ta emot fler flyktingar än tidigare, och att det finns förutsättningar för att vid behov ta emot ännu fler flyktingar. Det är oerhört viktigt att det svenska flyktingmottagandet anpassar sig efter hur många människor som tvingas söka asyl här – inte tvärtom, att antalet spontanflyktingar på olika sätt regleras för att passa in i vår byråkratiska apparat.

Tyvärr har det ibland verkat som om den senare uppfattningen haft stöd hos regering och myndigheter. Ingen dementi har gjorts med anledning av uppgifterna i pressen om att Sverige vid förhandlingarna med DDR sagt att man enbart kunde ta emot ett visst antal spontanflyktingar varje år. Generaldirektören för invandrarverket har också gjort uttalanden som kunde tydas så, att Sverige av administrativa eller andra skäl inte har plats för mera än ett visst antal flyktingar varje år. Om så är fallet, är det ett mycket allvarligt brott mot de lagar som i enighet antagits av riksdagen.

Därför efterlyser jag fortfarande en dementi av invandrarministern om det påstådda inofficiella flyktingtaket. En tystnad på det området från invandrarministern är snarare ägnad att förstärka misstankarna än tvärtom.

Jag välkomnar invandrarministerns besked om att man i regeringskansliet har börjat fundera på hur invandrarverket kan få hjälp, så att handläggningen av ärendena kan bli bättre och snabbare. Det vore naturligtvis orimligt att inte på något sätt förstärka invandrarverkets resurser i takt med att antalet asylsökande ökar.

När det gäller min egen interpellation om rättssäkerheten för flyktingar vill jag till att börja med kommentera det som gäller DDR-överenskommelsen. Invandrarministern säger först att det inte rör sig om någon överenskommelse. Men enligt konstitutionsutskottet har överläggningar ägt rum som har lett till resultat och som har fått en följd. Det är självfallet en överenskommelse som har gett det här resultatet. Om jag inte minns fel kallade också departementet självt detta för en överenskommelse i sitt första pressmeddelande för snart ett år sedan.

Rent juridiskt är en överenskommelse precis detsamma som ett avtal, vare sig den är muntlig eller skriftlig. Denna sak har ju debatterats tidigare här i kammaren. Orsaken till min interpellation just nu är vissa upplysningar som jag har tagit del av vid samtal med representanter för DDR:s regering i somras. Då framkom den häpnadsväckande upplysningen att DDR som motprestation för att hindra flyktingtrafiken till Sverige krävde ett klagorand från Sverige till de berörda länderna om att begränsningar nu rådde i fråga om asyl. Detta krav lär Sverige enligt DDR också ha uppfyllt. Vidare berättade man att den svenska motiveringen för överläggningarna var att Sverige inte ansåg sig klara av en okontrollerad flyktingström, något som ytterligare understryker spekulationerna om ett inofficiellt flyktingtak.

Invandrarministern säger i sitt svar att man inte har efterkommit de krav som man från DDR:s sida säger sig ha ställt på Sverige för att kunna stoppa genomresan för asylsökande till Sverige.

Prot. 1986/87:22.
10 november 1986

Om flyktingpolitiken

Då invandrarministern samtidigt säger att det inte finns någon överenskommelse med DDR, tillåter jag mig att tvivla även på hans övriga uppgifter i affären. Dessutom hänvisas till konstitutionsutskottets betänkande om DDR-överenskommelsen i våras. Det är litet oförsiktigt att ta det till intäkt för ett försvar av regeringen. T. o. m. majoriteten i konstitutionsutskottet är så störd av vad som har framkommit att man i betänkandet säger: Det skulle visserligen inte utan fog kunna hävdas att den gängse inställningen i asylfrågan har rubbats. Man beklagar sig också över att asylsökande nu tvingas söka andra vägar till Sverige.

Den bild som avtecknar sig när det gäller den här överenskommelsen – denna skamfläck i svensk flyktingpolitik – är att regeringen sökt hindra asylsökande från att nå fram till Sveriges gräns genom att medvetet kräva visum av icke visumpliktiga asylsökande. Därför vore det intressant att höra om invandrarministern anser att det finns något fall där regeringen menar att en asylsökande vid den svenska gränsen måste ha visum för att lägga fram sin ansökan om asyl. Om det inte finns något sådant fall, rycks hela grunden undan för överenskommelsen – eller överläggningarna – med DDR.

Den andra delen av min interpellation gäller gencrell resp. individuell prövning av asylansökan. Jag har erfarit att många asylsökande upplever att deras ansökan har blivit bedömd mera med avseende på den allmänna bedömningen av ett visst land än på arten av förföljelse av individen. Särskilt synes detta ha gällt statslösa kurder, medlemmar av den s. k. Ahmadiyya-sekten, medborgare från Bangladesh, Libanon, Peru och Uganda.

Det finns en stor risk att regeringen, bl. a. genom oförsiktiga uttalanden, styr handläggningen, så att poliser regelmässigt vid gränsen avvisar asylsökande med motiveringen att de tillhör någon av de nämnda grupperna. Detta har skett i flera fall. Jag hoppas därför att invandrarministern tar sig tid att studera de fall där det faktiskt har förekommit att bedömningen har baserats på en generell bedömning av situationen i ett visst land snarare än på en individuell prövning av fallet.

Jag är övertygad om att det här krävs inte enbart åtgärder utan också – och kanske framför allt – ett klart uttalande från invandrarministerns sida om hur praxis skall utformas.

Anf. 62 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Jag tackar den nye invandrarministern för svaret. Av svaret att döma tänker han inte bryta mot den tradition som hittills har präglat de flyktingpolitiska debatterna. Regeringen försvarar den förda flyktingpolitiken och faller in i välvilja och ibland i översvallande deklarationer, för att dölja en verklighet som ter sig helt annorlunda.

Verkligheten är i dag den att regeringen trots uttalad välvilja, trots tidigare deklarationer om det nödvändiga i att ta initiativ och hitta internationella lösningar på det europeiska flyktingproblemet, tar prejudicerande och vägledande initiativ åt det motsatta hållet. Det är sådana initiativ som överenskommelsen mellan Sverige och DDR om visumtvång, som klart sätter Genèveöverenskommelsen ur spel och i praktiken åstadkommer en reglerad flyktinginvandring. Det är sådana initiativ som snabbt följs av andra länder, exempelvis Danmark och Västtyskland, som innebär att flyktingin-

vandringen till Europa stoppas nästan helt, om man utgår från att drygt 50 % av alla flyktingar som kommer till Europa kommer via DDR.

Det allmänna införandet av visumtvång också för flyktingar, som Sverige aktivt bidragit till, innebär att en internationell lösning på flyktingproblemet nu är mera avlägsen än någonsin. Trycket från flyktinginvandringen, som skulle kunna tvinga regeringarna till internationella överenskommelser, har nämligen upphört eller starkt reducerats. Det har varit det allra största initiativ som Sverige har tagit på flyktingpolitikens område. Det har inte syftat till att lösa flyktingproblemet i Europa utan till att stoppa flyktingtillströmningen till de europeiska länderna.

De internationella initiativ som invandrarministern redovisar i sitt svar, ofta på tjänstemannanivå, är mest avsedda att upprätthålla skenet. Nödvändiga ingredienser är en dubbelbottnad och "dubbelmoralisk" politik, som regeringen tydligen tänker fortsätta att använda. Därför säger regeringen å ena sidan, som invandrarministern gör i sitt svar, att de "personer som kommer till vår gräns och är i behov av skydd här på grund av politisk förföljelse eller liknande förhållanden skall enligt flyktingkommissionen och svensk lagstiftning beredas en fristad här". Å andra sidan ser regeringen till att aktivt och framgångsrikt hindra samma personer att nå svenska gränsen för att söka den politiska asyl som de är berättigade till.

Invandrarministern säger på ett annat ställe i sitt svar: "Regeringen har inte informerat vare sig DDR eller något annat land om att begränsningar skulle råda ifråga om asylrätten. Några inskränkningar i asylrätten har inte gjorts och planeras inte heller. En asylsökande som kommer till den svenska gränsen får sin asylansökan prövad i Sverige enligt svensk lag."

Ja, jag tackar för det! Inskränkningarna i asylrätten enligt svensk lag förverkligas i dag inte av de svenska myndigheterna, men väl av DDR:s myndigheter. Där har Sverige överlastat ansvaret för asylprövningen, och därför kan vi upprätthålla skenet. Samtidigt innebär den förda politiken att Genèvekonventionen helt har satts ur spel och att vi i verkligheten har en reglerad spontan flyktinginvandring.

Vpk anser att det i längden inte går att föra en sådan politik. Det går inte att upprätthålla den dubbelmoral som regeringen i dag uppvisar med sin politik. Det vi ansåg nödvändigt var att regeringen på regeringsnivå skulle kunna ta initiativ så att också länderna i Europa solidariskt skulle bidra till att lösa det stora och växande flyktingproblemet i världen. Sådana initiativ är förenliga med den svenska humana och generösa flyktingpolitiken, inte initiativ åt motsatta hållet. Om den här politiken fortsätter kommer förtroendet för den svenska lagstiftande församlingen att urholkas.

Anf. 63 ERKKI TAMMENOKSA (s):

Fru talman! Flyktingfrågorna är ytterst komplicerade. Sverige har en ambition att alla som känner sig hotade och söker en fristad här i landet i princip kan få det. Ändå måste deras sak prövas. Samtidigt har Sverige en ambition att alla som har fått stanna i landet skall ha en med landets befolkning likvärdig ställning – i alla fall så långt det är möjligt. Det är svårt att kombinera dessa mål, men vi anstränger oss för att nå båda de mål som för många andra flyktingmottagande länder säkert inte är möjliga, inte ens i

teorin. Sverige kan säkert göra mera för att hjälpa befolkningsgrupper som är i nöd, men det betyder inte alltid att man tar emot flera flyktingar eller försöker lösa världens flyktingproblem inom sina egna gränser.

Anledningen till att jag har begärt ordet i dag, fru talman, är att jag reagerade på fråga nr 3 i Per Arne Aglerts interpellation. Den handlar om att förbättra klimatet för flyktingar och invandrare här i landet. Under helgen har jag roat mig – ja, egentligen inte roat utan förargat mig – med att lyssna på ett närradioprogram som Skånepartiet hade häromdagen. I detta program återkom alla ingredienser i ett hatprogram gentemot invandrarna. Man gjorde antydningar i fråga om sådant som har hänt i samhället, brott som våldtäkter osv. För att göra även djurvännerna arga berättade man att flyktingar äter upp igelkottar och andra fredligt sinnade djur.

Man piskade upp klimatet så att vanliga svenskar till slut säkert trodde att de befinner sig i minoritet i Malmötrakten. Om dessa program inte är "hets mot folkgrupp" förstår jag inte vilka program som kan vara det. Man skyr inga medel i hatkampanjen. T. o. m. Olof Palme användes på olika lämpliga sätt i arsenalen emot invandrare och flyktingar. När en svenska försökte tala positivt om invandrarna avslutade Skånepartiets representant sitt program med orden att invandrarföreningar ändå skulle försöka hindra våldtäktsbrott, som man antydde utförs endast av invandrare.

Fru talman! Min fråga riktar jag till folkpartiet och speciellt till de folkpartister som har agerat och kommer att agera här i dag. Ni ger råd och anvisningar till regeringen om flyktingpolitiken. Ni kritiserar i hårda ordalag regeringen och drar ofta paralleller till främlingsförakt osv. Vad gör folkpartiet åt folkpartister i Malmö som samarbetar med halvrasistiska och halvfascistiska element? Hur kan ni tolerera hetskampanjer av Skånepartiet, ett parti som ni indirekt har hjälpt med skattebetalarnas pengar? Gör något åt invandrar- och flyktingklimatet i Malmötrakten! Ta avstånd från Skånepartiet, annars är ni inte trovärdiga i ert handlande!

Anf. 64 PÄR GRANSTEDT (c):

Fru talman! Jag vill börja med att gratulera Georg Andersson till uppdraget som invandrarminister eftersom det är första gången jag möter honom här i kammaren i hans nya funktion. Det är ett ansvarsfullt och också svårt uppdrag Georg Andersson har. Det handlar om många människors livssituation, och det gäller en fråga som många människor i Sverige är engagerade i.

Det är värdefullt att Georg Andersson i sitt interpellationssvar slår fast att de regler och förpliktelser vi har att ta emot flyktingar som når Sverige skall gälla också i fortsättningen. Men man måste förutsätta att Sverige inte vidtar åtgärder som gör det svårare för flyktingar att söka sig hit.

Det sägs här att 11 000 flyktingar kommit till Sverige hittills i år. Även om siffran kan verka hög, är det viktigt att vi har klart för oss att det trots allt bara gäller en liten rännil av den oerhörda flyktingström som finns i världen. Det är uppskattningsvis 13–15 miljoner människor som befinner sig på flykt. Det är inte vi här i Sverige som är de stora flyktingmottagarna i världen, utan det är företrädesvis människor i fattiga länder i Afrika, Asien och Latinamerika, vilka har betydligt sämre förutsättningar att ta hand om flyktingar än vad vi

har. Därför är det viktigt att vi känner vårt ansvar också fortsättningsvis. Men vi måste naturligtvis motverka olika typer av organiserad människohandel, som ju också förekommer i flyktingsammanhang.

Det är också av central betydelse att vi tar väl hand om de flyktingar som kommer hit. Det är viktigt för de människor som berörs, men vi måste även tänka på att undvika olika typer av friktioner i vårt samhälle. Där, fru talman, vill jag hävda att det allra största och mest akuta problemet just nu är de långa handläggningstiderna. Enligt en uppgift jag fått har invandrarverket för närvarande en balans på 15 800 ärenden, varav 5 000 bedöms som komplicerade. De långa handläggningstiderna innebär stora påfrestningar för de asylsökande som går och väntar. Det innebär att det dröjer länge innan man kan börja inlemma de människor som får stanna här i det svenska samhället. Jag kan inte se att det skulle föreligga några som helst ekonomiska skäl att inte se till att det finns tillräckliga personella resurser för att få en snabb ärendehantering. Att ha asylsökande som går och väntar är naturligtvis mycket kostsammare. Därför måste det vara en viktig uppgift att se till att invandrarverket och departementet, liksom polisen, får de resurser som krävs för en snabb handläggning av flyktingärenden. Detta måste ges allra högsta prioritet.

Det är också viktigt att vi anstränger oss mer än hittills för att ge de människor som får sin ansökan beviljad arbetsuppgifter eller kompletterande utbildning i Sverige för att vi skall kunna ta vara på den kunskap, erfarenhet och utbildning de redan har när de kommer hit.

Att så snabbt som möjligt inlemma flyktingar i det svenska samhället och ge dem möjligheter att bidra till att bygga upp samhället i olika sammanhang är ett av de viktigaste medlen för att motverka olika typer av motsättningar, som vi tyvärr ser alltför många spår av i samhället för närvarande.

Men det krävs också andra åtgärder för att motverka olika slag av invandrarfientlighet. Från centerns sida har vi länge krävt att man skall agera med betydligt större kraft mot öppet rasistiska organisationer. Det måste finnas möjligheter att förbjuda deras verksamhet. Det är också viktigt att man snabbare och effektivare än hittills ingriper mot olika typer av invandrarfientligt klotter som förekommer på olika orter runt om i Sverige. Det är upprörande att skrift på väggar och andra ställen med olika uttryck för hat mot invandrare skall kunna kvarstå veckovis i vissa fall – sådant måste stoppas omedelbart.

Sverige skall känna sitt ansvar för att ta emot flyktingar, men även det nordiska samarbetet, som också nämns i interpellationssvaret, är här viktigt. Fördelningen av flyktingströmmen mellan de nordiska länderna är oerhört ojämn – det är Sverige och Danmark som tar emot de stora flyktinggrupperna, medan Norge och Finland, i synnerhet Finland, har en betydligt mindre ström. Jag tror att man borde eftersträva att se Norden som en helhet när det gäller omhändertagande av flyktingar. Det är naturligt med tanke på våra öppna gränser och vår gemensamma arbetsmarknad. Vi borde alltså eftersträva att de nordiska länderna på ett helt annat sätt än hittills tar ett gemensamt ansvar för de flyktingar som söker asyl i något nordiskt land.

Anf. 65 GUNNEL LILJEGREN (m):

Fru talman! Jag delar den uppfattning som framförts av flera av interpellanterna att statsrådets svar på interpellationerna är översiktligt och allmänt hålllet. Visserligen råder det stor samstämmighet om grunderna för den svenska flyktingpolitiken, men de avvägningsproblem som möter myndigheter och politiker är väl värda en fördjupad diskussion när nu frågorna aktualiseras.

Den kritik som riktas mot regeringens och invandrarverkets avgöranden i flyktingfrågor och frågor som på annat sätt påverkar praxis gäller ofta – också i dag – huruvida Sverige för en human flyktingpolitik och i vad mån praxis successivt kommit att undergå förändringar.

En glidning som faktiskt skett de senaste fem sex åren är att andelen mycket utsatta flyktingar som Sverige tagit emot enligt Genèvekonventionen och 3 § i vår utlänningslag har ökat i förhållande till andelen flyktingar med mindre starka skäl, som vi tar emot enligt 6 §, vilket otvivelaktigt är en utveckling i humanitär riktning. Antalet mottagna flyktingar har, som vi har hört, ökat också i absoluta tal.

De senaste åren har det skett en stor ökning av antalet krigsvägrare från Iran via Turkiet. Många av dem kom tidigare på transitvisum via DDR. Nu köper man sig i stor utsträckning in i de europeiska länderna med hjälp av snikna entreprenörer för människotransport i stor skala.

Så som statsrådet Andersson redovisar och som är väl känt har internationella förhandlingar ägt rum kring flyktingproblemen. Det skulle vara intressant att höra vilka frågor som diskuterats, vilka resultat som uppnåtts och vad som kan bli följden för Sveriges del av eventuella internationella överenskommelser. Vilket är alternativet för t. ex. dessa iranier till att ge sig i väg hals över huvud och låta hela slakten samla till en illegal resa?

Flyktingkommissariatet och ICM, International Catholic Mission, som har en betydelsefull organisation i Mellersta Östern, har representation i Ankara resp. Istanbul, som samarbetar med västerländska ambassader och generalkonsulat, och de tar emot ansökan om asyl. De förläggningar som erbjuds dem som väntar är förvisso mindre bekväma än de svenska – det vet jag efter besök på ort och ställe – men de erbjuder en fristad för de asylsökande i väntan på att de skall bli accepterade som flyktingar – det är vanligast – i något europeiskt land. Kan det tänkas att någon internationell överenskommelse nås om reguljär utkvotering av sådana "väntare"? Naturligtvis kan vi i Sverige öka vår flyktingkvot ensidigt och därmed göra en ytterligare insats – det är ju ingen orimlig åtgärd – men på sikt bidrar vi till lösningen av flyktingproblemen genom internationella påtryckningar.

Och vad blev det av det nordiska samarbetet? Det var flera år sedan jag motionerade om ett sådant, och sedan dess har Nordiska rådet haft frågan uppe efter, som det har berättats mig, åtskilligt korridorparlamentarande.

Jag vill önska statsrådet Andersson lycka till vid diskussionen i Helsingör i morgon – det är inte ironiskt menat, även om det kunde ha varit det.

Med eller utan samnordiska överläggningar tycks utlänningslagarna i Nordens länder alltmer närma sig varandra, sedan Danmark korrigerat extrema ståndpunkter som växlat på ett förbryllande sätt. Den rejäla eftersläpningen i Finland börjar övergå i en god vilja att ingå i ett internationellt flyktingsamarbete.

I invandrarverkets styrelse är alla mycket bekymrade för de asylsökande som blivit offer för inbördeskrig utan att vara förföljda av landets regim. Särskilt gäller detta för barnen. Det finns inte stöd i lagen för att de skall få stanna av annat än humanitära skäl, och alla, utan undantag, har mer eller mindre starka humanitära skäl. Men någonstans måste gränsen dras, och det är oerhört svårt. Naturligtvis kunde man för denna kategori ompröva praxis i en mer generös riktning. Har statsrådet något att säga om den saken?

Ingen vill bestrida att det är rimligt att vi har kontroll över vilka flyktingar vi tar emot och på vilka grunder. Varje fall bedöms individuellt, påpekar statsrådet. Ja, och dessutom ger man vid bedömningen det som på nusvenska kallas the benefit of the doubt – dvs. man låter den sökande få fördel av eventuella tveksamheter. Under årens lopp har svenska myndigheter gång efter annan blivit grundlurade. Det är en naturlig följd som man tvingas acceptera.

Att insinuera att regeringen skulle inta en destruktiv attityd eller på något sätt delta i kapprustningen mot flyktingarna är väl grovt, och det drabbar dessutom de kommuner, enskilda och myndigheter som på regeringens uppdrag gör sitt bästa för att ro flyktingarbetet i hamn med de resurser som står till buds.

Anf. 66 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Jag vill först tacka Pär Granstedt för välkomsthälsningen och Gunnel Liljegren för lycka-till-hälsningen. För övrigt ger interpellanterna, framför allt Maria Leissner och Alexander Chrisopoulos, ett intryck av att vi är på väg mot en alltmer restriktiv flyktingpolitik. Anklagelser mot regeringen i detta hänseende har ju inte saknats i debatten. Låt mig mot den bakgrunden återge några siffror som gäller antalet bifallna ansökningar om uppehållstillstånd under de senaste åren.

År 1983 bifölls 5 700 ansökningar. År 1984 var det ca 7 000. År 1985 bifölls 8 500 ansökningar, och 1986 har redan över 10 000 personer fått sina ansökningar om uppehållstillstånd bifallna. Dessa siffror talar ju inte om någon ökande restriktivitet, som jag tolkar dem.

Vidare tar Pär Granstedt upp ett viktigt problem, som vi skulle kunna ägna en hel debatt åt, nämligen de långa handläggningstiderna. Jag ser mycket allvarligt på det problemet. Det har regeringen också gjort under de senaste åren. Nu arbetar vi mycket intensivt på att försöka nedbringa den stora balans som finns. Därför har resurserna förstärkts kraftigt, med sammanlagt 126 nya tjänster för handläggning av tillståndsärenden, varav 48 tjänster tillfallit polisen, 38 tjänster invandrarverket och 40 tjänster arbetsmarknadsdepartementet. Därtill kommer tillfälliga omprioriteringar som gjorts för att få personalresurser inom polisen och invandrarverket att arbeta just med dessa frågor.

Maria Leissner misstänkliggör fortfarande regeringen för att den inte skulle pröva asylärenden individuellt. Jag har redan tillbakavisat dessa insinuationer. Jag vill än en gång med kraft slå fast att varje asylärende provas individuellt och mycket ingående.

Efter en tids erfarenhet av arbetet i regeringskansliet är jag imponerad av det arbete som sker vid beredningen av dessa frågor. Det gäller både

invandrarverket och regeringskansliet. Jag vill också betona hur svårt det är att kunna göra en riktig bedömning av varje ärende. Många gånger saknas identitetshandlingar. Motstridiga uppgifter lämnas ibland. Intyg med mycket varierande kvalitet uppvisas. De personliga förhållandena förändras ofta för den sökande under utredningens gång. Likaså inträffar förändringar i den asylsökandes hemland, ibland i positiv riktning, ibland i negativ riktning. Allt detta skapar svårigheter vid bedömningen. Jag säger detta inte för att beklaga mig utan för att försöka skapa litet större förståelse. För egen del finner jag skäl att uppträda med ett stort mått av ödmjukhet i de här frågorna. Ärendena handläggs med stor omsorg, men man kan ändå inte vara helt säker på att i varje beslut ha funnit den fulla sanningen.

På samma sätt tycker jag att kritikerna av regeringens arbete borde uppträda med ett visst mått av ödmjukhet. Här skapas i stället genom Maria Leissners och Alexander Chrisopoulos framställningar en vrångbild av vår flyktingpolitik. Det vittnar verkligen inte om någon ambition att visa ödmjukhet och förståelse. Jag beklagar det. Det är till skada för vår flyktingpolitik.

Alexander Chrisopoulos tar till stora ord. Han talar om dubbelmoral i regeringen. Det är en hård dom, Alexander Chrisopoulos. Samtidigt skapar han intryck av att det krävs visum för att söka asyl i vårt land – när sanningen är den att ett stort antal asylsökande kommer helt utan handlingar och att detta för närvarande är ett av de stora problemen vid handläggningen av ärendena. Och antalet asylsökande ökar. Antalet bifall ökar.

I en pressintervju i tidningen Broderskap har Maria Leissner nyligen gått ut med en våldsam anklagelse mot regeringen. Där säger hon att regeringen ljuger om flyktingpolitiken. I en bred rubrik kan man läsa hennes groteska påstående: Regeringen stryker rasisterna medhårs. Dessa beskyllningar menar jag är så sanslösa att de egentligen inte är värda någon kommentar. Alla ärliga människor erkänner att socialdemokratin fört och för en energisk kamp mot främlingsfientlighet och rasism. Själv ser jag denna uppgift som en av de viktigaste i arbetet med invandrapolitiken. Dess bättre upplever jag brett stöd från andra partier i det arbetet. Jag utgår ifrån att Maria Leissner inte har folkpartiets stöd för sina angrepp på regeringen i detta avseende. Det vore ändå välgörande om partiordföranden Bengt Westerberg, som deltar i denna debatt, ville ta avstånd från beskyllningarna att regeringen skulle vara lögnaktig och vänslas med rasister, för det gagnar inte den samverkan som vi är i så stort behov av när det gäller arbetet med invandrapolitiken. Jag vill vädja till Bengt Westerberg att på den punkten rensa debatten. Jag tror att det vore välgörande för det fortsatta samarbetet.

Anf. 67 BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Jag ställde en fråga till statsministern: Vilka initiativ planerar statsministern för att åstadkomma konstruktiva förhandlingar mellan de europeiska regeringarna om hur ansvaret för flyktingar skall fördelas?

Statsministern har överlämnat åt invandrarministern att besvara frågan, men han har tydligen inget svar att komma med. Han svarar bara med en talande tystnad.

I vad gäller Maria Leissners debatt för hon den bäst själv.

Anf. 68 MARIA LEISSNER (fp):

Fru talman! Jag tror att flyktingpolitiken bäst skulle gagnas av att förändras till att bli mer generös. I så fall skulle Georg Andersson inte få några som helst problem att få folkpartiet med sig.

Jag har inte fått svar på om det är så att det finns något fall där regeringen anser att man måste ha visum för att komma till svenska gränsen och där ansöka om politisk asyl. Det vore mycket välgörande om invandrarministern talade ut och klart kunde säga att det icke krävs visum för en politisk flykting för att komma fram till Sveriges gräns. Så länge det råder oklarhet på den punkten kommer jag också att föra fram anklagelser mot regeringen. Jag tycker också att det vore mycket bra att få en dementi på talet om att det råder ett inofficiellt flyktingtak, vilket har hörts från olika håll. Det har varit flera källor som hävdat att Sverige under DDR-överläggningarna har fört fram att vi inte har plats för mer än ett visst antal flyktingar. Om invandrarministern också här går ut och säger att detta inte är sant, skulle jag vara mycket tacksam, för det skulle naturligtvis skapa större klarhet om vilken politik regeringen här ämnar fullfölja.

När jag talar om att regeringen stryker de främlingsfientliga tendenserna och grupperna medhårs menar jag med detta precis vad jag tidigare har sagt i denna kammare, nämligen att regeringen med olika åtgärder söker hindra att människor kommer till Sverige för att söka politisk asyl. Jag brukar i detta sammanhang tänka på de olika förslag och propositioner som handlar om att transportbolag skall tvingas sortera ut asylsökande redan innan de kommer till Sveriges gräns – rent av innan de kliver på flygplanet – så att vi inte skall behöva hantera dessa ärenden i Sverige. Den proposition som i något urvattnat skick nådde riksdagen i våras blev dock avslagen av riksdagens majoritet.

Regeringen söker också medvetet begränsa antalet asylsökande till Sverige genom DDR-överenskommelsen. Med varje pusselbit som läggs till mönstret framstår det klarare och klarare att detta var en medveten överenskommelse i syfte att få bort den tredjedel av de asylsökande som kom till Sverige, nämligen de som kom till Trelleborg. Det lyckades också under en kortare tid.

Om invandrarministern nu vill stå för en annan flyktingpolitik, hoppas jag därför att han också kommer upp till bevis i den saken.

Anf. 69 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Georg Andersson anklagar oss för att föra en destruktiv debatt och för att komma med ohållbara beskyllningar gentemot regeringen i vad gäller visumtvånget. Det kan inte ha undgått vare sig Georg Andersson eller någon annan i regeringen att Sverige i dag genom påtryckningar på DDR har framtvingat ett visst visumtvång för genomresande flyktingar, som skulle kunna komma till Sverige och söka politisk asyl. Visumtvånget för politiska flyktingar, det vill jag betona, följer den praxis som gäller över hela Europa.

En turk eller en kurd som skulle tänka sig att komma till Sverige med tåg för att söka politisk asyl kan inte göra det. Han blir först stoppad vid tyska gränsen på grund av visumtvånget och sedan också vid den danska gränsen. Han har således inga möjligheter att få sin av Genèvekonventionen

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

Om flyktingpolitiken

garanterade rättighet att söka politisk asyl i Sverige. Det har tydligen undgått den nuvarande invandrarministern att förhållandena är sådana.

Självfallet borde det vara så att när en människa kommer till våra gränser skulle han inte behöva pass, papper eller visum för att söka politisk asyl och kunna få det. Det skulle vara i överensstämmelse med Genèvekonventionen. Då däremot DDR:s myndigheter ålägger denna person visumtvång, har vi överlämnat ansvaret för lagöverträdelser till andra länders myndigheter i stället för att själva ta hand om dem.

Nu vill jag ställa en fråga till Georg Andersson. Är ni beredda att i enlighet med svensk lagstiftning och Genèveöverenskommelsen lämna en information till våra grannländer om att visumtvång gäller för alla som vill komma till Sverige med undantag för dem som söker politisk asyl? Enligt svensk lag behöver nämligen dessa inte ha något visum för att komma till Sverige och här söka politisk asyl. Det är en lätt sak att kungöra det för våra grannländer. I så fall överensstämmer praxis med vår lagstiftning. Då lever vi upp till de internationella överenskommelser som vi varit med om att underteckna. Antingen skall vi se till att tillämpningen av lagen sammanfaller med dess anda och bokstav och att vi följer internationella överenskommelser eller också skall vi säga att vi inte kan tillämpa lagen eller följa de ingångna överenskommelserna. I det senare fallet måste lagen ändras och avtalen sägas upp. Då får vi ta den debatten. Men så länge vi har en lagstiftning och internationella överenskommelser skall inte minst vi som sitter i riksdagen se till att dessa följs i praktiken.

Anf. 70 PÅR GRANSTEDT (c):

Fru talman! Det stora problem som de långa väntetiderna utgör och de sociala konsekvenser för flyktingdebatten som de för med sig inser uppenbart också regeringen. Den förstärkning med 126 nya tjänster som Georg Andersson talade om är naturligtvis väldigt välkommen. Men frågan är om den är tillräcklig för att få ned väntetiderna till en rimlig nivå. Eftersom dessa tjänster skall fördelas på departementet, invandrarverket och polisen – det blir alltså frågan om ett 40-tal tjänster på varje nivå – är förstärkningen inte så förfärligt imponerande. Jag skulle vilja fråga Georg Andersson om han själv gör bedömningen att dessa insatser och andra insatser som kan vara aktuella i departementet kan leda till att man får ned väntetiderna till en rimlig nivå.

Jag berörde även frågan om det nordiska samarbetet och möjligheterna att få ett gemensamt nordiskt ansvarstagande för flyktingarna. Detta kommenterade Georg Andersson inte närmare. Men det skulle vara intressant att få höra hur pass stor optimism Georg Andersson känner inför de överläggningar som i morgon skall äga rum i Helsingör när det gäller att åstadkomma ett gemensamt nordiskt ansvarstagande i detta avseende. Som jag sade tidigare tycker jag att detta vore logiskt. Vi har genom passfriheten en gemensam gränsbevakning, och vi har en gemensam arbetsmarknad. Därför kanske en gemensam flyktingpolitik vore ett mål att sträva mot, även om det säkerligen kommer att ta tid.

Fru talman! Jag beklagar att Bengt Westerberg inte ville utnyttja sin replikrätt till att här ta avstånd från de grova beskyllningar som Maria Leissner riktat mot regeringens flyktingpolitik.

Till Maria Leissner vill jag bara säga att vi har en generös flyktingpolitik. Mina siffror visar att antalet asylsökande och antalet bifall har ökat. Vi strävar efter att ta emot flyktingar på ett humant sätt, så långt det är möjligt.

Vi har inget flyktingtak. I nästan varje intervju jag ställt upp i under den månad jag varit invandrarminister har jag sagt att vi inte har något flyktingtak. Men Maria Leissner fortsätter att sprida den vilseledande informationen.

Det krävs inte visum för att en asylsökande som kommer till vår gräns skall få sin asylansökan prövad. Så är det.

Regeringen har heller inte lagt fram något förslag om sanktioner mot flygbolag. Det vet debattörerna här.

Pär Granstedt frågade om min bedömning när det gäller möjligheterna att få ned väntetiderna. Min erfarenhet är begränsad. Jag kan bara uttrycka en mycket stark förhoppning att vi med de extra insatser som gjorts verkligen skall kunna få ned väntetiderna framför allt till gagn för flyktingarna men också till gagn för det administrativa arbetet i detta sammanhang. Men det är alltså framför allt av omsorg om flyktingarna som vi arbetar på att pressa ned väntetiderna. Vi arbetar mycket hårt med detta.

Så ytterligare någon synpunkt när det gäller regeringens arbete på det internationella planet. Regeringen har vid ett flertal tillfällen diskuterat flyktingfrågorna med hänsyn till vilka internationella initiativ som kan tas. Diskussioner har fortlöpande förts med FN:s förre och nuvarande flyktingkommissarie, med övriga nordiska länder och med andra europeiska länder. Med den information jag hunnit inhämta vill jag betyga att Sverige spelat en betydelsefull roll för att få i gång en konstruktiv europeisk dialog i dessa frågor, i syfte att få ett ökat europeiskt ansvarstagande för flyktingfrågorna. Regeringen som kollektiv kommer att fortsätta med det arbetet. Om Bengt Westerberg tycker att det är litet svårt att det bara är en nyutnämnd invandrarminister som nu svarar på dessa frågor, vill jag försäkra att bakom mitt och andra regeringsföreträdares agerande står en samlad regering, inkl. statsministern.

I de diskussioner som regeringens representanter förde i Genève med FN:s flyktingkommissarie så sent som för ett par veckor sedan gick man igenom förberedelser för ett möte på ministernivå och vilken roll Sverige kan spela i detta sammanhang. Vi är beredda att påta oss en framträdande roll.

Närmast förestående är det nordiska ministermötet i morgon. Resultatet av det kan jag inte uttala mig om i dag. Jag hoppas att det blir framgångsrikt.

Därefter följer ett antal europeiska möten på hög tjänstemannanivå. Detta sker inte för att smita undan ansvaret – jag minns inte exakt hur Alexander Chrisopoulos uttryckte sig – utan det är ett uttryck för regeringens samlade agerande. Vi strävar efter att få till stånd en europeisk ministerkonferens i början av nästa år. Detta är regeringens samlade politik på detta område.

Låt mig slutligen i detta inlägg kort kommentera frågorna om DDR. Bakgrunden till att den svenska regeringen tog kontakt med DDR var att

detta land under 1984 och 1985 systematiskt började åsidosätta en praxis beträffande transitviseringar, en praxis som alla våra grannländer, och även Sverige, följer. Denna internationella praxis innebär att ett land inte utställer transitvisum till en person som saknar tillstånd att resa in i destinationsstaten. En stort antal andra europeiska länder tog samtidigt upp denna fråga med DDR. Det ansågs vara orimligt att DDR i praktiken svarade för kanske en tredjedel av flyktinguttagningen till Västeuropa. DDR har själv inte undertecknat Genèvekonventionen och tar inte själv emot flyktingar. DDR:s handlande styrdes inte alls av humanitära motiv.

Denna fråga har sedan granskats av såväl konstitutionsutskottet som socialförsäkringsutskottet, och båda utskotten har konstaterat att det inte finns någon grund för att rikta kritik mot regeringens agerande i detta sammanhang.

Anf. 72 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! Även jag vill välkomna Georg Andersson till hans nya post som invandrarminister, och jag uttrycker förhoppningen att han skall bli framgångsrik då det gäller att föra en human och generös flyktingpolitik. Detta gäller inte bara själva politiken. Det gäller också att tillämpningen av vår lagstiftning skall vara generös och human. Det räcker inte med att säga att man vill ha en fast och konsekvent tillämpning av politik och lagstiftning, vilket ibland sägs. Denna politik måste kombineras med generositet och humanitet.

Jag vill i dagens debatt gärna säga att den svenska flyktingpolitiken och tillämpningen av konvention och lagstiftning allmänt sett ligger på en hög nivå, mätt med internationella mått. Därför kan det leda fel om man bortser ifrån detta grundläggande inslag. Detta innebär inte att både flyktingpolitiken och tillämpningen av den är vidhäftad med bestämda brister.

Jag hälsar med tillfredsställelse att Georg Andersson nu avser att utreda frågan om förvar av barn. Det är angeläget att det blir en reform på detta område. Jag var själv med i invandrapolitiska kommittén där vi framställde förslag i denna riktning.

Det behövs ett snart genomförande av de väsentliga delarna i asylutredningens förslag. Många av de kontroverser och dispyter som förekommer i dag grundar sig just på att vi i fråga om direktavvisningar inte har tillräcklig rättssäkerhet och rättstrygghet. I avvaktan på att vi får ett förslag på den punkten finns det behov av ett tilläggsanslag till invandrarverket för att verket på ett rimligt sätt skall kunna bemästra den situation som har uppstått på grund av den ökade flyktingström som har varit nu i år och förra året – siffrorna går återigen upp.

Jag vill till invandrarministern gärna säga att jag har fått intrycket att det finns gehör för ett förslag inom kort om en utökad flyktingkvot.

Det är generande att det finns en rad kommuner runt om i landet – inte alltför många men ändå – som inte har träffat avtal med invandrarverket om flyktingmottagning. Det finns anledning för de kommuner som har tagit initiativ för att få sådana överenskommelser att överväga sin situation på nytt och vara med om att fördela insatser och bördor på detta område.

Slutligen vill jag säga att jag finner det angeläget att det kommer till stånd

en internationell konferens på hög nivå. Den bör förberedas väl. Det rör sig inte om någon underskattning av någon invandrarminister, men frågan är nu så akut att regeringschefer bör ta initiativ och försöka verka för en lösning av den.

Prot. 1986/87:22
10 november 1986
Om flyktingpolitiken

Anf. 73 BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Hans Göran Franck framförde avslutningsvis precis de synpunkter som jag har velat framföra i min interpellation och i denna debatt. Självfallet bygger inte heller min fråga på någon som helst ringaktning av invandrarministern. Tvärtom vill jag gärna instämma i de välgångsönsknningar som kolleger i kammaren har framfört till honom.

Sedan vi under en följd av år har fört diskussioner i olika organ och på en något lägre nivå än statschefs nivå, är det angeläget att denna fråga nu förs upp på statsminister- och premiärministernivå, vilket vad jag förstod var precis samma önskemål som Hans Göran Franck gav uttryck för. Jag tolkar Georg Anderssons tystnad när det gäller den konkreta fråga som jag har ställt så, att några sådana planer för närvarande inte finns från svensk sida. Men jag hoppas att Georg Andersson är beredd att ta upp frågan inom regeringen och försöka förmå sin chef i regeringen att agera mer aktivt än hittills.

Anf. 74 MARIA LEISSNER (fp):

Fru talman! Jag vill tacka invandrarministern för de två dementier som jag fick, nämligen att det inte finns något inofficiellt flyktingtak och att det inte heller krävs visum om man är politisk flykting och kommer till Sverige.

Det är emellertid något märkligt att därefter höra invandrarministern säga att DDR-överenskommelsen ändå är helt i linje med gällande internationell praxis och svensk rätt. Om det inte krävs visum för att komma till Sverige och begära asyl, finns det inte heller någon som helst möjlighet för svenska myndigheter att begära att andra länders myndigheter skall avkräva asylsökande visum för att släppas igenom till den svenska gränsen. Jag utgår från att man kommer att informera DDR om den inställning som invandrarministern har redogjort för, nämligen att vi inte kräver visum för asylsökande. Det skulle i så fall innebära att vi återigen börjar ta emot de eventuella asylsökande som reser via DDR.

Den internationella praxis som invandrarministern återopade är också något märklig. Jag har inte lyckats få något belägg för att en sådan praxis existerar, utan tvärtom brukar alla länder instämma i Genèvekonventionen, i vilken det sägs att man inte behöver ha dokument för att få söka politisk asyl i ett land. Bl. a. artiklarna 28 och 31 i Genèvekonventionen berör just den frågan.

Vår överenskommelse med DDR har fått en del tråkiga följder. Det är helt riktigt att olika europeiska länder har tagit kontakt med DDR – det var efter det att Sverige hade gjort det. Omedelbart efter var både Danmark och Västtyskland ute och ville ha samma stopp för flyktingar via DDR. Det påverkade också de siffror som invandrarministern talade om.

Att siffrorna på något sätt skulle tyda på en generös flyktingpolitik är inte helt givet. De siffror som vi har tillgängliga pekar på att Västtyskland har fått ta emot många tusen av de asylsökande som skulle ha kommit till den svenska

gränsen. Det är en dramatisk ökning för Västtysklands del som inte motsvaras av den ökning som Sverige har fått under första halvåret 1986.

Siffrorna visar också att vi i mycket stor utsträckning väljer att direktavvisa asylsökande vid gränsen, något som är ett hot mot rättssäkerheten.

Jag skulle välkomna initiativ för en mer generös flyktingpolitik, där invandrarministern säger: Ja visst, vi upphäver vår överenskommelse med DDR, vi kommer inte med fler propositioner som syftar till att förhindra flyktingar från att komma till Sverige, vi ökar flyktingkvoten och täpper till hålen i rättssäkerheten.

I så fall skulle vi få en god enighet om flyktingpolitiken i kammaren.

Anf. 75 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Invandrarministern hävdar att vår flyktingpolitik är generös och human, genom att hänvisa till den ökning av asylsökande som ägt rum i Sverige under de senaste månaderna. Vad är det för flyktingar som har sökt sig hit? Jo, de kommer från Västtyskland, transporterade av Lufthansa. Det handlar om samma personer som har kanaliserats via Västberlin till Västtyskland, samma personer som vi har stängt möjligheterna att komma till Sverige för, genom överenskommelsen med DDR, och som västtyskarna direkt, passivt eller aktivt, uppmuntrat att så att säga lämpa över till Sverige. Det sker i en tid när länderna i Europa bollar med flyktingar och anstränger sig för att stänga sina gränser så mycket som möjligt.

Nu har också Västtyskland med DDR träffat samma överenskommelse som Sverige, och flyktingtillströmningen till Europa via DDR har stoppats. Den ökning som Georg Andersson redovisade bedöms därför av alla initierade personer som tillfällig. Siffrorna kommer så småningom att vara helt annorlunda.

Dessutom försöker Georg Andersson liksom andra i den här kammaren att skylla på DDR när det gäller problemen med visumtvång, med hänvisning till att det landet inte har medverkat till att flyktingar kommit till Sverige av humanitära skäl utan underförstått genom vinstintresse.

Vad vill då Georg Andersson komma med för rekommendation till DDR? Är Georg Andersson beredd att säga till DDR-myndigheterna: Ni skall inte tjäna pengar på de flyktingar som kommer och som är förföljda? Är ni beredda att gratis transportera dem till Sverige eller att Sverige skulle betala kostnaderna för dem? Har vi kommit med sådana krav? Är det vad vi önskar från DDR, att de utan vinstintresse skulle underlätta för förföljda personer att komma till Sverige för att söka politisk asyl?

Nej, det var inte vår önskan. Vår önskan genom visumtvånget och överenskommelsen var att stoppa deras möjligheter att komma hit. Då kan man naturligtvis diskutera vem som är human och vem som inte är det i det här sammanhanget.

Georg Andersson säger att regeringens samtal med DDR under 1985 har granskats av både konstitutionsutskottet och socialförsäkringsutskottet, att en fullständig redogörelse har lämnats och att ingetdera utskottet har anledning att kritisera regeringens handlande. Han förutsätter att vi har läst betänkandena. Ja, men vi läser där en mycket allvarlig kritik gentemot regeringens handlande. Jag rekommenderar Georg Andersson att återigen läsa de aktuella betänkandena.

Anf. 76 ERKKI TAMMENOKSA (s):

Fru talman! Jag kommer att vara envis: Allt faller, om förutsättningarna för att ta emot flyktingar försämrats och om klimatet hos befolkningen försämrats – jag tänker på fråga nr 3 i Per Arne Aglerts interpellation.

Jag upprepar min fråga till Maria Leissner: Vad gör folkpartiet för att hetskampanjen gentemot invandrare och flyktingar i Malmötrakten skall stoppas? Ämnar ni fortsätta att samarbeta med Skånepartiet?

Förste vice talmannen anmälde att Maria Leissner anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 77 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Maria Leissner envisas med att tala om överenskommelsen med DDR, trots att förekomsten av en sådan har dementerats i en rad replikomgångar. Jag noterar att socialförsäkringsutskottets betänkande var enhälligt på den här punkten. Frågan är vart Maria Leissner vill komma med sin argumentation och om hon vill helt upphäva den reglerade invandringen. Jag trodde ändå att det fanns en bred enighet om att vi har och skall ha en reglerad invandring men en generös asyllagstiftning.

Jag vill sammanfatta innehållet i den flyktingpolitik vi bedriver. Den har en rad inslag.

Vi vill genom vårt internationella, och respekterade, arbete i FN medverka till att flyktingproblem inte skall behöva uppkomma. Sverige hör därför till de största bidragsgivarna när det gäller FN:s flyktingarbete. Vi har under de senaste åren också tagit en rad initiativ för att åstadkomma ett ökat sameuropeiskt ansvarstagande för flyktingfrågor och är just nu djupt engagerade i försöken att få till stånd en ministerkonferens.

Vår asyllagstiftning går längre än den lagstiftning på området som finns i många andra europeiska länder. Den svenska flyktingkvoten omfattar 1 250 platser, medan jämförbara länder har kvoter på 250 platser – eller ingen kvot alls. I själva verket har UNHCR inte tillgång till en kvot som den svenska i något annat europeiskt land. Sverige hör till de länder i Europa som tar emot flest asylsökande. Räknat per capita har vi under de senaste åren tagit emot fler asylsökande än något annat europeiskt land.

Jag vill också framhålla att Sverige har det mest ambitiösa mottagningsprogrammet av alla europeiska länder. Över 200 kommuner i landet är engagerade.

Sverige är ett av de få länder som har ett skydd inskrivet i lagen för s. k. B-flyktingar och för krigsflyktingar. Härtill kommer att många personer, som inte ens med en mycket välvillig tolkning av Genèvekonventionen kan anses behöva skydd här, ändå får stanna i Sverige av humanitära skäl.

Sverige har också satsat stora resurser på att möjliggöra mycket grundliga utredningar av asylärenden. Sverige är vidare ett av de få västeuropeiska länder, vilkas lagstiftning verkligen garanterar den asylsökandes rätt att även på verkställighetsstadiet framföra nya skäl för att få stanna i landet.

De hårt kritiserade direktavvisningarna vid gränsen har nyligen setts över av asylutredningen. Dess förslag skall nu remissbehandlas, och regeringen kommer därefter att ta ställning till vilka åtgärder som kan behöva vidtas.

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

*Meddelande om
interpellationer*

Jag har velat nämna detta sammanfattningsvis i debatten för att markera att vi enligt min mening har en god grund att bygga vidare på i det fortsatta generösa och humana flyktingarbete som jag vill bedriva.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Föredrogs med bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 1986/87:3
Lagutskottets betänkande 1986/87:3
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1986/87:1
Kulturutskottets betänkande 1986/87:4
Jordbruksutskottets betänkande 1986/87:4
Näringsutskottets betänkande 1986/87:3

17 § Anmälades och bordlades
Proposition
1986/87:62 Godkännande av en överenskommelse mellan Sverige och Tyska Demokratiska Republiken om reglering av förmögenhetsrättsliga frågor

18 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 10 november

1986/87:73 av Erik Holmkvist (m) till industriministern om vissa norrländska slakteriers och styckningsföretags situation med anledning av kärnkraftsolyckan i Tjernobyli:

Antalet slaktade renar som klarar gränsvärdet 300 Bq cesium 137 – enligt livsmedelsverkets rekommendationer – har hittills under slaktperioden varit och är fortfarande mycket litet.

På slakteriet i Harads (Nya Sameprodukter AB) är inleveranserna 15–20 % av normala leveranser. Samma situation gäller för exempelvis ett annat betydande slakt- och styckningsföretag, nämligen Norrfrys AB i Haparanda. Ytterligare ett antal andra mindre renslakterier runt om i de övre Norrlandslänen befinner sig i en liknande situation.

Detta innebär att styckare och annan personal inte kommer att kunna hållas sysselsatta. Sameprodukter i Harads har redan sagt upp tolv personer, och det föreligger fara för att antalet kommer att stiga ytterligare.

I Haparanda har Norrfrys AB varslat/sagt upp 37 personer. Vad detta innebär på dessa mindre orter är uppenbart.

Regeringen har beviljat rennäringen medel för att undgå förluster hänförliga till Tjernobylylyckan. Bl. a. betalar staten för de renkroppar man tvingas kassera. Åtgärderna fungerar alltså i primärledet. Man har dessutom

antytt att man i möjligaste mån skall ersätta förluster i nästa led som direkt kan hänföras till Tjernobyli. I detta fall är det alltså bl. a. styckningsindustrin. Den skada som drabbar både företag, anställda och bygden genom varsel och uppsägningar blir svår att reparera.

Vilka initiativ tänker industriministern ta i akt och mening för att mildra effekterna för slakt- och styckningsföretagen i Norrlandslänen med anledning av Tjernobylyolyckan?

1986/87:74 av *Börje Hörnlund* (c) till industriministern om rekryteringen av kvalificerade tekniker till näringslivet utanför Stockholmsområdet:

”Syftet skall vara att man inom alla politikområden skall ta regionalpolitiska hänsyn och medverka till att bygga upp förutsättningarna för näringslivsutveckling i varje region i landet.”

Detta uttalande gjorde industriminister Thage Peterson i riksdagens allmänpolitiska debatt den 22 oktober i år. För att nå målet ”näringslivsutveckling i varje region” skall man enligt industriministern sprida utbildning och teknik ”för att just ge regionerna högre kompetens och bättre utvecklingsmöjligheter”. Hur fungerar då samordningen av politikens olika områden för att sprida den tekniska kompetensen i landet?

Ja, ett konkret exempel på hur det går till i verkligheten är den teknik- och datamässa som länsarbetsnämnden och arbetsförmedlingen anordnar i Solna 21–22 november för att ”högteknologiföretagen i Stockholmsregionen” skall få tillfälle att rekrytera kvalificerade tekniker till Stockholm.

Statsråd, statssekreterare och generaldirektörer rekommenderas att sprida vetskapen om denna mässa och möjligheterna att den vägen få kontakt med kvalificerade tekniker.

Den som utfärdat rekommendationen är statssekreteraren i arbetsmarknadsdepartementet. Teknik- och datamässan i Solna har betecknats som den största värvningskampanjen någonsin för att ragga högutbildade tekniker från övriga Sverige till Stockholm.

Är det vad industriministern menar med att alla politikområden skall samordnas för att ta regionalpolitiska hänsyn? Hur stämmer det i så fall med målet att sprida teknisk kompetens över landet för att främja den regionala utvecklingen?

Ingenting stämmer längre i regeringens politik. Industriministern påstår sig vilja främja regional utveckling genom bl. a. spridning av teknisk kompetens till olika delar av landet. Andra departement engagerar sig aktivt för ökad koncentration till Stockholm. Antingen saknar industriministern reellt inflytande över regionalpolitiken eller också menar han något annat än vad han ger uttryck för i riksdagens talarstol.

Det är angeläget att klarhet ges om vilka besked som egentligen gäller.

Med anledning av vad som ovan anförts vill jag fråga statsrådet och chefen för industridepartementet:

Vilka initiativ avser regeringen att vidta för att sprida teknisk kompetens och därmed möjliggöra rekrytering av kvalificerade tekniker till andra delar av landet än Stockholmsregionen?

Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 10 november

1986/87:132 av *Birgitta Hambræus* (c) till statsrådet Georg Andersson om svenskundervisningen för flyktingar:

Någon har sagt: "Världen har kommit till Sverige. Ta emot den!" Centerns kvinnoförbund har en fadderverksamhet för att skapa personliga relationer mellan svenskar och flyktingar. Samspelet mellan kommun och stat flyter emellertid inte alltid så friktionsfritt som man kunde önska.

Det är viktigt att *flyktingars utbildning i svenska* kan påbörjas genast. Några månaders väntan kan försvåra anpassningen helt i onödan.

Här är byråkratin långsam. Antalet timmar en kommun tilldelas relateras till föregående års kvot, vilket kan bli både för mycket och för litet. Invandrarverket borde meddela SÖ hur många som var berättigade i en kommun och SÖ kunna besluta direkt. Kraven på lärarnas utbildning är också alltför speciella. Dispens borde ges snabbt och generöst när det finns kunskap och erfarenhet av betydelse för uppgiften.

Med hänvisning till det anförda ber jag att till invandrarministern få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att se till att inte byråkratin fördröjer flyktingars svenskundervisning?

1986/87:133 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till statsrådet Ulf Lönnqvist om reglerna för Trisslotteriet:

Vid riksdagens frågestund den 6 november 1986 svarade statsrådet Lönnqvist på en fråga av mig att han inte ämnade vidta åtgärder så att spel på s. k. enarmade banditer åter blev lagligt. Bakgrunden till min fråga var att ett statligt lotteri, Trisslotteriet – enligt mångas åsikt mer socialt förödande än enarmade banditer – igångsatts. I nämnda svar berörde statsrådet inte Trisslotteriets sociala konsekvenser över huvud taget, vilket måste anses vara förvånansvärt, då jämförelsen gjordes i min fråga.

Då Trisslotteriets negativa sociala effekter kan sägas vara värre än de enarmade banditernas önskar jag svar på följande frågor:

Är statsrådet beredd att föreslå förändringar avseende reglerna för Trisslotteriet?

Om svaret blir nej, vad är i så fall motivet till detta?

20 § Kammaren åtskildes kl. 17.19.

Prot. 1986/87:22
10 november 1986

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Olof Marcusson

Prot.
1986/87:22

Förteckning över talare

(Siffrorna avser sida i protokollet)

Måndagen den 10 november

Talmannen 3

Andersson, Georg, statsråd 61, 71, 75, 79

Chrisopoulos, Alexander (vpk) 66, 73, 78

Eirefelt, Christer (fp) 20, 25, 28

Franck, Hans Göran (s) 76

Godin, Sigge (fp) 38, 42, 44

Granstedt, Pär (c) 68, 74

Gustafsson, Hans, bostadsminister 4

Hagberg, Lars-Ove (vpk) 5, 8, 47, 51, 52, 53, 56

Hellström, Mats, jordbruksminister 4

Hörnlund, Börje (c) 33, 35, 37, 41, 44

Leijon, Anna-Greta, arbetsmarknadsminister 4, 7

Leissner, Maria (fp) 65, 73, 77

Lestander, Paul (vpk) 58, 60

Liljegren, Gunnel (m) 70

Orring, Ulla (fp) 31, 35, 48, 51

Peterson, Thage, industriminister 9, 12, 14, 16, 17, 23, 26, 29, 30, 33, 36, 39,
42, 45, 46, 49, 52, 54, 57, 59, 60

Tammenoksa, Erkki (s) 67, 79

Westerberg, Bengt (fp) 63, 72, 77

Wibble, Anne (fp) 21, 25, 28

Wittbom, Bengt (m) 10, 13, 15